LITRIÚ NA GAEILGE

LÁMHLEABHAR
AN CHAIGHDEÁIN OIFIGIÚIL

BAILE ÁTHA CLIATH:
ARNA FHOILSIÚ AG OIFIG AN tSOLÁTHAIR

Le ceannach díreach ón
OIFIG DÍOLTA FHOILSEACHÁIN RIALTAIS, 3-4 SRÁID AN CHOLÁISTE
BAILE ÁTHA CLIATH

SÉ PINGNE

LITRIÚ NA GAEILGE

LÁMHLEABHAR

AN CHAIGHDEÁIN OIFIGIÚIL

BAILE ÁTHA CLIATH:
ARNA FHOILSIÚ AG OIFIG AN tSOLÁTHAIR.

Le ceannach díreach ón
OIFIG DÍOLTA FHOILSEACHÁIN RIALTAIS, 3–4 SRÁID AN CHOLÁISTE
BAILE ÁTHA CLIATH.

TREOIR

RÉAMHRÁ

Nuair a chuir an Taoiseach de chúram ar Rannóig an Aistriúcháin litriú na Gaeilge a scrúdú d'fhonn *Corás litrithe gairid a mholadh a bheadh feiliúnach lena ghlacadh mar chaighdeán comhchoitian sa chló Ghaelach agus sa chló Rómhánach* is amhlaidh a rinneadh coiste den fhoirinn ar fad chun dul i mbun na hoibre. Chuir an Taoiseach ionadaí uaidh féin ar an gcoiste sin agus is i gcomhairle leis an Taoiseach féin a rinneadh an obair ar fad ó thús go deireadh. Ba léir do gach éinne ón gcéad lá gurbh achrannach an gnó a bhí gafa de láimh acu agus nach beag a gcasfaí d'fhadhbanna ina dtreo ; ach bhí dhá mhórfhadhb faoi leith ar mhó an t-abhar achrainn agus easaontais a bhí iontu ná mar bhí sa chuid eile ar fad agus ar bhaolach go mbeifí thíos ar an gcéad bhearnain acu mura mbeadh an barr foighne agus fadaraí a caitheadh lena réiteach.

Na canúna an chéad fhadhb acu. Ní lia duine ná tuairim, agus ba léir ó thús gurbh é dála chách ag an gcoiste é, sa chás gur dheacair dóibh aontú ar chóras litrithe fiú dá mba ná beadh ann ach an t-aon chanúint amháin. Ba sheacht ndeacra dhóibh mar sin aontú ar chóras litrithe *gairid* a bheadh feiliúnach lena ghlacadh *mar chaighdeán comhchoitian*, go mór mór agus a fheabhas a thuig gach duine acu ná raibh breith ar bith ar litriú a cheapadh, pé fada gairid a bheadh sé, a bhéarfadh ceart agus cothrom ar fad d'aon dá chanúint, gan trácht ar cheart agus cothrom ar fad a thabhairt do na canúna go léir le chéile. Ina choinne sin thall, b'fheasach don choiste, mar is feasach do chách, go raibh an litriú ag dul níos sia ó réiteach in aghaidh an lae agus gur rómhithid socrú cinnte éigin a dhéanamh. Dá bhrí sin, leanadh den obair agus, diaidh ar ndiaidh, thángthas ar shocrú a mbeadh gach taobh toilteanach glacadh leis. Is amhlaidh a haontaíodh ar deireadh ná raibh de réiteach ar an bhfaidhb áirithe sin ach lucht gach canúna do ghéilleadh d'ábhairín éigin foirmeacha ná beadh oiriúnach dóibh, ach go bhféachfaí le sochar agus dochar an réitigh a roinnt ar na canúna go léir sa timpeall chomh cothrom agus ab fhéidir é i slí ná déanfaí leathchuma ar aon chanúint áirithe seachas a chéile.

B'shin í an dara mórfhadhb ansin—cá fhaid ba cheart dul le giorrú agus simpliú an litrithe ? Ní raibh an coiste ar aon tuairim i dtaobh an scéil sin ar dtúis, ach bhí treoir agus comhairle le fáil a chabhraigh go mór leo chun an dara mórfhadhb sin a réiteach. Ag cur síos dó ar an gcuma inar tharla, leathchéad bliain ó shoin nuair a bhíothas ag tosnú

ar an nGaeilge a athbheochaint mar theangain liteartha, gur glacadh leis an litriú a bhí san eagrán de "*Trí Bior-Ghaoithe an Bháis*" d'fhoilsigh an tOllamh Robert Atkinson sa bhliain 1890, deir an tOllamh Tomás O Rahile : * "*The fact was then unrecognised that our MSS. and printed books during the last three centuries afford ample evidence of an ever-growing tendency to bring modern spelling into harmony with modern sounds. The result has been that most Irish books produced during the present century are burdened with an antiquated spelling which takes no account of present-day pronunciation. Like every other living language, Irish has been growing and changing all through the centuries. Its sounds, grammar and vocabulary are admittedly very different now from what they were three or four centuries ago. With regard to the spelling alone many people nowadays appear to think that there is something sacrosanct and immutable in the system which an Englishman adopted when editing an early-modern text thirty-two years ago (1890) and which in many ways is more rigid and more reactionary than even that of the antiquarian scribes of Keating's day. The Atkinsonian system has, therefore, little claim to be called either the 'correct' or the 'traditional' spelling from a present-day standpoint.*"

Agus deir sé níos sia amach sa leabhar chéanna : "*The improved spellings which I have just enumerated are not innovations. If some of them should appear new to those whose knowledge of Irish spelling is derived from books printed in our own day, the reason is that the spelling in these books is reactionary. In fifteenth-century vellums we already find such spellings as* ach, iar, téim, colladh, cumhnamh, go brách, aniubh—*spellings which many innocent people would be horrified at nowadays. In the sixteenth century we find spellings like* cúnamh, dúramar. *And in the first half of the seventeenth century we find* úr, lú, amú, gortú, suí, simplí, oiriúnach, iomadúil, imeacht, céanna, *and a host of similar forms. From the later literature (1650–1850), both MS. and printed, a book full of examples of modernised spellings might be compiled.*" "*And if a complete modern system was not evolved during that period,*" adeir sé in áit eile fós, "*the reason is that Irish literature during that period was, owing to historical causes, but little cultivated.*"

Féadfar, ón roinnt bheag samplaí seo leanas, tuairim a thabhairt don tsórt foirmeacha giorraithe agus simplithe atá le fáil coitianta sa litríocht ón seachtú céad déag anuas :

Nollaig, colla, olla, gránna, ainneoin, céanna, ainnis, daonna, in(n)é, éagóir, éiginnteach, é(a)drom, tine, misneach, nimh, ligim,

* Nótaí le "*Papers on Irish Idiom—by the late Canon Peter O'Leary, P.P.*", leath. 115.

ceanann, druimeann, cúileann, móinéar, rá, comhrá, lú, amú, suí, croí, guí, claoi, impí, simplí, síorruí, críostuí, ordú, ardú, míniú, bliain, bliana, gruama, stuama, ceárta, imigh, imeacht, dúchas, coirpe, faithe, foirfe, oíche, choíche, tiarna, lúnasa, údar, fáil, sleán, díobháil, iomadúil, fearúil, urrúnta, díolúnach, riocht, urrús, buairt, móráil, mórálach, ríoga, cruatan, sluaite, slóite, léite, gátar, achuiníocha, contúirt, tuarascáil, téim, éirim, clóim, fiathraíonn, cruinneód, d'oibreóinn, teasdó, luálfar, dúramar.

Tá, ina dteannta sin, ní nach ionadh, foirmeacha de shaghas *fínné, áille, gnás, cruas, ní* (in ionad *nídh*), *bím, chím, brúim, báite, báitear, luaitear, réamhráite, caitear, déacht*, etc., ach is iad na sean-fhoirmeacha údarásacha ó cheart iad sin, ar ndóigh.*

Anseo síos go hachomair na bunphrionsabail is mó a bhí mar threoir ag an gcoiste san obair:—

1. Nuair a bheadh na príomhchanúna ar aon dul le chéile nó geall leis dó:

(*a*) glacadh le hoiread de na foirmeacha giorraithe agus simplithe sin atá luaite thuas agus a bheadh oiriúnach go ginearálta do gach taobh, maraon le tuilleadh dá samhail, agus iad a bheith mar bhunús do na rialacha i gcoitinne chomh fada agus a bhainfeadh le giorrú agus simpliú an litrithe;

(*b*) i gcás focal agus foirmeacha a mbíonn dhá litriú nó níos mó orthu faoi láthair—glacadh le haon litriú amháin acu mar litriú caighdeánach do réir mar ab oiriúnaí.

2. Nuair ná beadh na príomhchanúna ag teacht le chéile:

(*a*) i gcás focal agus foirmeacha a mbeadh mórchuid dá samhail ann—glacadh de ghnáth le litriú Uí Dhuinnín mura bhféadfaí teacht ar litriú a oiriúnódh na canúna go léir;

(*b*) i gcás dhá fhoirm ar leith a bheith in aon phríomhchanúint áirithe agus foirm acu a bheith ina gnáthfhoirm sa dá phríomhchanúint eile —glacadh leis an litriú ab oiriúnaí don fhoirm chomhchoitianta;

* Is iad na foirmeacha eile—*fiadhnéidh, áilne, gnáthas, nídh, chídhim*, etc.,—na foirmeacha "nuacheaptha".

(*c*) i gcás dhá phríomhchanúint a bheith ar aon dul agus an tríú príomhchanúint a bheith ag teacht leo taobh amuigh de roinnt bheag focal nó foirmeacha—glacadh leis an litriú ab oiriúnaí don tromlach ;

(*d*) roinnt bheag focal a eisceadh ó na gnáthrialacha ;

(*e*) glacadh le dhá fhoirm ar leith i gcásanna áirithe (ach san a sheachaint a mhéid ab fhéidir).

3. An litriú a dhéanamh chomh rialta, chomh mór do réir a chéile tríd síos, agus ab fhéidir.

Ís mar threoir don chaighdeán litrithe atá ceaptha le húsáid i ngnóthaí oifigiúla a hullmhaíodh an chéad eagrán den lámhleabhar seo, a foilsíodh Mí Iúil, 1945, ach socraíodh ar é a chur ar fáil don phobal le súil go gcabhródh sé chun litriú na Gaeilge i gcoitinne a chaighdeánú. Ní beag de chomhartha ar spéis an phobail sa scéal éileamh chomh mór sin a bheith ar an leabhrán gur róghearr gurbh éigean athchló a chur ar fáil. Seoladh suaitheantas mór tuairimí agus molta isteach ina thaobh agus, cé gur follas ó na tuairimí agus na molta sin go léir gur beag má b'fhéidir teacht ar oiread agus beirt a bheadh ar aon aigne i dtaobh an chaighdeáin ab fhearr agus ab oiriúnaí, is léir go dtuigtear go forleitheadúil um an dtaca seo gur cóir agus gur lánmhithid caighdeán cinnte litrithe a bheith ann, go háirithe do na scoileanna. Tar éis na tuairimí agus na molta sin go léir a bhreithniú go cúramach measadh go mba mhaith an rud é léiriú níos iomláine ar an gcaighdeán oifigiúil a chur ar fáil ionas go mb'usaide do dhaoine taithí a dhéanamh de agus é a chur i bhfeidhm. Is chuige sin atá an t-eagrán nua seo á fhoilsiú. Cuireadh go mór le líon na samplaí a ghabhas leis na rialacha agus, ina theannta sin, rinneadh roinnt bheag mionleasuithe ar cheann nó dhó de na rialacha féin d'fhonn an litriú a dhéanamh níos rialta fós agus deireadh a chur le hoiread de na heisceachta agus ab fhéidir. Méadaíodh an foclóirín, chomh maith, agus féachadh leis an oiread focal coitianta a chur ann agus ab fhéidir, ach ba cheart a thuiscint gur cnuasacht focal a cuireadh le chéile d'aonghnó chun na rialacha a léiriú is mó atá ann, agus ná fuil sé ceaptha dhó, mar sin, bheith ina fhoclóir iomlán.

Rannóg an Aistriúcháin,
Oifig Thithe an Oireachtais,
Tigh Laighean,
Meitheamh, 1947.

LITRIÚ NA GAEILGE

AN CAIGHDEÁN OIFIGIÚIL

NA RIALACHA

1. a i gcónai in ionaid ina mbiodh u nó o go minic nó de ghnáth :*

I. i siollaí laga neamhaiceanta :

e.g. (i) allas, amas, amhras, áras, conas, córas, doras, dualgas, fogas, follas, furas, ionas, léargas, seanchas, solas, tormas, custam, ioncam, teampall, blonag, murlach, turlach, fuarlach, easpag, iomrall, fothram ;

(ii) i ndiochlaonadh focal den tsórt a luaitear in (i) thuas :

e.g. allais, amais, árais, córais, seanchais, custaim, ioncaim, teampaill, blonaig, blonaige, diallait ;

(iii) acmhainn, álainn, falaing, éagmais, foghlaim, foghlaimeoir, fianaise, lorgaire, seascair, sólaist, tarcaisne, tarraing, achainí, achainíocha, anraith.

EISCEACHT : *Coinnítear an* u *sna focail* **agus, aguisín.**

II. i ndiaidh é :

e.g. béal, scéal, réal, réalt, buidéal, soiscéal, cairéal, néall, éan, léan, éad, téad, éadrom, féar, géar, méar, fréamh (préamh), béas, réabadh, dáréag, ríméad.

* Focail a mbíodh dhá litriú nó níos mó orthu is mó atá i gceist sa riail seo, *e.g.* solas, solus ; teampall, teampoll, teampull ; scéal, sceul ; álainn, aluinn ; tarcaisne, tarcuisne. Rinneadh caighdeán den a de bhrí gurb é is rialta agus is cruinne a thagann isteach leis an litriú i gcoitinne. Níl aon bhaint ag an riail le **u** ná **o** i bhfocail mar *comhlucht, gnólucht, éadrom, leatrom* ; *cuir, cuid, fuil, muir, tuig, cuireadh, bruidiúil, tuirse* ; *coirt, goin, stoirm, foirm, coileán, coinníoll, goirgeach, doire.*

III. ina shleamhnóg leathan roimh í agus i i bhfocail den tsórt seo leanas ina bhfuil dh(e) nó gh(e) le ligean ar lár faoi rialacha 13 agus 14 :

e.g. (i) *ainmfhocail mar—*

gréasaí, gréasaithe, gréasaíocht, scéalaí, scéalaithe, scéalaíocht, eolaí, eolaíocht, camógaíocht, ceataí, bacaí, déanaí, deisbhéalaí, geantraí, suantraí, feadaíl, osnaíl, dramhaíl ;

(ii) *aidiachta mar—*

tanaí, síoraí, beadaí, teasaí, Críostaí, sonaí ;

(iii) *breischéim agus sárchéim aidiacht ar* -ach *is críoch dóibh sa bhunchéim :*

e.g. oiriúnaí, gnáthaí, cumhachtaí, comhgaraí, tábhachtaí, déanaí, riachtanaí, dúthrachtaí, iontaí, costasaí, amhrasaí, aimhreasaí, ámharaí ;

(iv) *bréithre den dara réimniú :*

e.g. ceartaím, brostaíonn, ceannaímid, ceanglaítear, chríochnaíos, chiúnaís, dhearbhaíodar, chabhraínn, ghnáthaímis, bheartaídís, go mbeannaí, go gcumhdaí, cuardaítí, ceannaigh, ceannaithe, cuardaithe, scrúdaithe*.

Ní bhaineann an riail seo le u nó o i bhfocail den tsórt seo leanas :

buíoch, buíochas, fuíoll, fuílleach, fuíoch, buíon, buíne, bruíon, bruíne, cuíosach, suí, suíonn, suíochán, buí, cuí, iomchuí, luí, luíochán, tuí, tuíodóir, croí, groí, snoí, snoíodóir.

* Tugtar faoi ndeara, maidir le bréithre leathan-phréimhe den dara réimniú, gur -aithe is críoch don aidiacht bhriathartha (*e.g.* táid scrúdaithe go géar aige ; sin é atá ordaithe) ach gur -uithe is críoch don ghinide uatha agus don ainmneach iolra den ainm bhriathartha (*e.g.* inniu lá an scrúduithe ; sin iad na horduithe reachtúla).

IV. ea i gcónaí in ionaid ina mbíodh io uaireanta :

e.g. aiseag, aiceanta, cairdeas, deireannach, meitheal, teideal, timpeall.

2. sc, sp, st i gcónaí in ionaid ina mbiodh sg, sb, sd uaireanta :

e.g. (*a*) (i) scéal, scéim, scilling, sciath, scian, scríobh, scríbhneoir, scread, scléip, scoil, scoláire, scadán, scannán, scrogall, scáth, scaoil, scata ;

(ii) leisce, meisce, uisce, oscail, ascall, troscán, uascán, iascaire, éasca, tionscal, muscail, coscán, dísciú, eascaine, cásca, loscadh, mioscais, briosca, neascóid, gliscín, eisceacht, cuairsceann, fáiscim ;

(iii) iasc, toisc, cáisc, teagasc, tásc, cosc, loisc, leasc, fiosc, fóisc, teasc, briosc, ásc, giorraisc, toirmeasc ;

(*b*) (i) speal, spéir, spéis, spré, splanc, spreagadh ;

(ii) easpa, teaspach, taispeáint, easpag, cuspóir, ispín, óspairt, ospidéal ;

(*c*) (i) stad, stiall, stíl, stiúradh, stealladh, stuama, stracadh, stuacach ;

(ii) coiste, ciste, miste, páiste, baistim, báisteach, gluaisteár, faoistin, costas, ósta, feistím, freastal, teastáil, toistiún ;

(iii) ceist, teist, post, piast.

3. n (singil) agus l (singil) i gcónai in ionaid inar mhinic ññ nó ll :

e.g. (*a*) n in ionad nn—

(i) roimh c :

banc, ponc, sponc, cincís, rince, cancrach, splanc, tincéir, sonc, tonc, grainc, glincín, pancóg, moncaí.

(ii) roimh **d** :

seanda, planda, branda, gandal, banda, drandal, andóigh, gliondar.

(iii) roimh **l** :

anlann, hanlaí, banlámh, ionlann, conlán, conláisteach, sprionlóir, sprionlaithe, tionlacan.

(iv) roimh **r** :

scanradh, scanrúil, lonradh, banrach, branra, cranra, ceanrach, canránach, conradh (ginide conartha), anró, ionraic, fionraí, sonrach, mionrach.

(v) roimh **s** :

ansa, ceansa, constaic, conspóid, prionsa, ansmacht, mainséar, brainse, consan, ionsaigh, fuinseog, inscne, minseach, sinsear, insint, inseoidh (ach **nn** sa bhfocal **innis**), tionscal, tionscnamh, fonsa, foinse, anseo, anso, ansan, ansin, ansúd, ansiúd, ionsaí.

(vi) roimh **t** :

caint, saint, mantach, santaím, contúirt, ceantar, ciontach, cionta, fiontar, ceantáil, contae, laethanta, contanós, antráth, bantracht, drantán, punt, cuntas, contrártha, muintir, pointe, intinn, neantóg, iontaoibh.

(*b*) **l** in ionad **ll**—

(i) roimh **s** :

foilsiú, foilsím, foilseachán, soilse, soilsiú, fealsúnach, brealsún, falsa, bolscaire, balsc, balscóid, trilseán.

(ii) roimh **t** :

cealtair, coltar, paltóg.

(iii) roimh **r** :

dealramh, dealraitheach, dealraím, dealrachán.

Ní bhaineann an riail seo le *ll* ná *nn*—

(*a*) in ainmfhocail mar *feall, coill, gleann, tonn,*

(*b*) sa phréimh de bhréithre mar *meall, caill, teann, roinn,*

nuair a cuirtear siolla nó iarmhír leo. Coinnítear an **ll** nó an **nn** sna cásanna sin i gcónaí:

e.g. **gleann, gleannta, gleanntán ;**
feall, fealltach, fealltóir ;
coill, coillte, coillteach ;
inneall, innealltóir, inneallta ;
teann, teannta, teanntaím, teanntaithe ;
fill, fillte, fillteár, fillteán ;
geall, geallta, gealltar, gealltanas ;
roinn, roinnte, roinntear ;
bronn, bronnta, bronntar, bronntanas ;
caill, caillte, cailltear, cailltcanas ;
cinnim, cinnte, cinntear ;
fann, fanntais, fannlag ;
gann, ganntanas ;
ceann, ceanndána, ceanntréan ;
all, allta, alltacht ;
gall, galltacht.

4. (*a*) **ll in ionad ln, nl, nó dl i bhfocail inar ll adeirtear go coitianta :**

e.g. guaille, guailleáil, muilleoir (muilteoir), muilleoireacht, áille, áilleacht, áillím, mailléad, gallach, Nollaig, olla (ginide an fhocail **olann**), colla (ginide an fhocail **colann**), collaí (in ionad **colnaidhe**).

EISCEACHT : an briathar **codlaím.**

(*b*) **nn in ionad nd nó dn i bhfocail inar nn adeirtear go coitianta :**

e.g. inné, inniu, gránna, céanna, ainneoin, ainnis, ainniseoir, cainníocht, daonna, daonnacht.

EISCEACHTA : **Laidne, maidne.**

Ní bhaineann an riail seo le *dl* ná *nd* i gcásanna ina bhfuaimnítear an dá chonsan ar leith, *e.g.* (*a*) comhfhocail mar *ciondáil, slándáil, céadlua, tréidliacht, greadloscadh,* (*b*) focail mar *seanda, planda* agus na focail eile a luaitear i riail 3 (*a*), (ii).

(*c*) sc in ionad gs nó cs i bhfocail inar sc adeirtear go coitianta :

e.g. tuiscint, tuisceanach, feiscint, sofheisce, dofheisce, tairiscint, foisceacht.

5. Fágtar ar lár an consan urúithe (t, c, b, nó f) i lár comhfhocal den tsórt seo leanas :

(*a*) éadrom, éadroime, éadrócaire, éadairbheach, éidreoir, éidreorach, iardain, aduaidh ;

(*b*) éagóir, éagórach, éiginnte, éigríonna, éaganta, éagaoine, éagaointeach, éagruthach, éagruas, éagosc, éagalma, éigneasta, aingiallta, coigeartú, coigeartaím, coigríoch, máguaird, iargúil, iargúlta ;

(*c*) díomá, díomách, domlas, domlasta, díomuan, díomuíoch, tuilleamaí, diomú, diomúch, tarmreith ;

(*d*) ainbhios, ainbhiosach, ainbhiosán, anbhann, anbhainne, abhus, lasbhus.

6. i in ionad ei sna focail seo leanas :

tine, tinte, tinteán, tinteog, tiníl, ligim, ligean, litir, tinn, tinneas, scinn, scinnim, gin, ginim, ginide, ginideach, ginidean, ginealach, athghiniúint, scine, linbh, nimh, nimhe, nimhneach, difríocht, dithneas, áitribh, ginearálta, smig, cnis, bricfeasta, cinseal, cinsire, cinsireacht, birt, birte (ón bhfocal *beart*), binn, binne (ón bhfocal *beann*), sicréid, sicréideach, misneach, misniúil.

Coinnítear an *ei* i ngach cás eile :

e.g. meirg, meirgeach, meigeall, seilg, teilg, deilg, deilge (ón bhfocal *dealg*), reilig, ceilt, meilt, geilt,

geir, feirm, feilm, geimhreadh, speile, breis, deis, deise, deiseal, leisce, leic, leicín, deisceabal, breith, teitheadh, reithe, leithéid, teideal, meitheal, feitheamh, greim, seinnim, creimeadh, geit, seift, deifir (deabhadh), seisear, seiscan, meisce, meisceoir, feicim.

7. An iarmhír -dha.

Cuirtear -tha, -ga, -aí, -a in ionad -dha mar a léirítear thíos.

(*a*) -tha in ionad -dha :

e.g. muinteartha, cladhartha, pléisiúrtha, liteartha, cuimseartha, aimseartha, danartha, clagartha, lasartha, measartha, barbartha, athartha, máthartha, scolártha, údartha, órtha ;

(*b*) -ga in ionad -dha :

e.g. diaga, ríoga, cróga, beoga, maorga, mórga ;

(*c*) -aí in ionad -dha :

e.g. tromaí, iomaí (mó) ;

(*d*) -a in ionad -dha :

e.g. gruama, príomha, stuama.

8. Coinnítear an t-aon ghuta amháin (o, a, nó u) tríd síos i gcónaí i ndiochlaonadh focal den tsórt seo leanas :

(i) cnoc, cnoic ; clog, cloig ; bord, boird ; ord, oird ; log, loig ; long, loing, loinge ; post, poist (posta) ; foireann, foirinn, foirne ; drong, droing, droinge ; corp, coirp ; gort, goirt ; port, poirt ; longfort, longfoirt ; bos, bois, boise ; bolg, boilg ; bonn, boinn ; broc, broic ; brobh, broibh ; sop, soip ; colg, coilg ; colm, coilm ; gor, goir ; corc, coirc ; cros, crois, croise ; sorn, soirn ; coll, coill ; moill, moille ; droim, droma ; gorm, goirm, goirme ; bog, boig, boige ;

(ii) clann, clainn, clainne ; slat, slait, slaite ; gar, gaire ; glas, glais, glaise ; dall, daill, daille ; gann, gainne ; mall, maille ; lann, lainne ; easpag, easpaig ;

(iii) sruth, srutha ; guth, gutha ; cruth, crutha ; suth, sutha ; bruth, brutha ; gruth, grutha ;

(iv) scrúdu, scrúduithe ; ordú, orduithe ; ardú, arduithe.*

9. Fágtar ch(a) ar lár—

(*a*) **i ndiaidh t :**

e.g. coiteann, coitinne, coitianta, faitíos, faiteach, tím (in ionad *tchim*).

(*b*) **san aimsir fháistineach agus sa mhodh choinníollach de bhréithre den dara réimniú :**

e.g. (i) oscl**óidh**, isle**oidh**, ceann**ód**, éire**od**, ard**óir**, ceart**óir**, dúise**oimid**, tosn**óimid**, ord**óid**, cruinne**oid**, cuard**ó**far ;

(ii) bhaile**odh**, ceart**ódh**, d'aimse**oinn**, bheann**óinn**, ceart**ófá**, d'éile**ofaí**, cheiste**oimis**, chríoch**nóimis**, d'imre**oimis**, bheath**ódh** sibh, scart**óidís**, dheimhne**oidís**.

10. fh ar lár :

e.g. éineacht, coineascar, iniúchadh, iniúchóir, míchéatach, cúiléith, forás, foraire, forógra, móinéar, fionnuar, fionnuaire, cúileann, ceannann, droimeann, broinneann, giorria, caoireoil, mairteoil, muiceoil, laoigheoil, oiseoil, anás, anásta, deoghar.

11. Fágtar ar lár an th i bhfocail den tsórt seo leanas :

(*a*) **roimh ch :**

e.g. (i) dúchas, dúchasach, dúiche, faiche, siocháin, siochánta, lúcháir†, lúcháire† ;

(ii) achainí, achainím, achomharc, achomair ;

* Feic an nóta ag bun leathanaigh 2.
† *lufáire* adeirtear i gConnachta.

(*b*) **roimh t:**

e.g. (i) atuirse, atuirseach, atruach, caiteach, caiteachas, leatrom, leatromach, leataoibh, leataobhach, meatacht, meatachán;

(ii) báite, báitear, caite, caitear, daite, daitear, leata, leatar, leatóir, sáite, sáitear, sáiteán, meata, meatar, ite, itear, maite, maitear, táite, scéite, scéitear;

(*c*) **i gcásanna eile ná fuaimnítear an th:**

e.g. luas, gnás, imeacht, imigh, imionn, imeoidh, coirpe, coirpeach, coilceach, scaipeach, luascach, peacach, timire, brách.

Ní bhaineann an riail seo le th i ndeireadh focal nó túsfhocal:

e.g. (*a*) bláth, cath, fáth, gaoth, gnáth, liath, leath, luath, rath, roth, scáth, scoth;

(*b*) athchuirim, athcheangal, gnáthchleachtadh, gnáth-thuarastal, liathchearc, leathbhró, leathbhliain, meathchodlatach, scoth-bhualadh, luathbhéalach.

12. f in ionad bhth, thbh, mhth, thmh:

eaten rotten killed

e.g. dearfa, lofa, cráifeach, cráifeacht, gáifeach, marfa,* marfach,* dealfa, dealfóir, doilfe, foirfe,* gafa, doirfeacht, seirfean,* beirfean,* meirfean,* gairfean,* scríofa (scríte), aifirim, dufair, duifean, cáfraith, caifirín, cafarr, friofac, uafás,* uafásach,* taifeach, taifím, brufaire, brufanta, iontaofa, gheofá, gheofar, gheofaí, naofa, naofacht, líofa, líofacht, aiféala, aiféalach, sníofa (sníte), áfach, sáfach, bláfar, gaofar, fuafar, uafar, dlúfar, lúfar, scáfar, scáfaireacht, rafar, rafaireacht.

mortal

* Deirtear *h* in ionad *f* coitianta sna focail sin.

Ní bhaineann an riail seo le bhth, thbh, mhth, thmh i gcomhfhocail mar—

leathbháite, leathbhliain, leathmharbh, méithbhreac, athbhríoch, athbhualadh, athbharr, athbhriste, athbheochaint, bithbhuan, frithbhualadh, frithmhagadh.

13. dh [dha, dhe, (a)idhe(a), (o)idhe(a)] ar lár :

I. i ndeireadh focal :

9 *e.g.* (*a*) bia (ginide *bídh*), fia, lua, rua, dua, gá, crá, má (in ionad *mádh*), rá, comhrá, iomrá, ithiomrá, meá, cló, snó, iompó, tiontó, éaló, comhshó, crú, urú, ní (in ionad *nídh*), neamhní, spré, plé, gé, finné, fuarthé.

(*b*) *idhe>í* :

(i) buí, suí, cloí (in ionad *cloidhe* nó *claoidhe*), croí, groí, claí (in ionad *claidhe*), laí, sí (in ionad *sidhe*), naí (in ionad *naoidhe*), poiblí, simplí, imní, ainmhí, gáirí, céilí, aclaí, aiclí, ainglí, muirí, tanaí, síoraí, teasaí, teolaí, geanmnaí, beadaí, sonaí, cónaí, mearaí, díchéillí ;

(ii) coisí, oibrí, feighlí, comhráití, ainmní, rúnaí, ceardaí, gadaí, gréasaí, deoraí, eolaí, rothaí, snámhaí, mothaolaí, plámásaí.

Ní bhaineann an riail seo le *dh* :

(*a*) i ndeireadh ainmneacha briathartha iltsiollacha den chéad réimniú :

e.g. moladh, dúnadh, scuabadh, gearradh, milleadh, iarraidh, séideadh ;*

(*b*) i ndeireadh focal mar—

margadh, cogadh, samhradh, deireadh, tuilleadh, geimhreadh ;*

(*c*) sna focail *ádh*, *buaidh*, *cruaidh*, *cruaidhe*, *luaidhe*, *fleadh*, *réidh*, *feadh*, *fáidh*, *báidh*.

* *mola*, *mille*, etc., agus *marga*, *deire*, etc., adeirtear i gConnachta ó dheas agus i gCúige Mumhan, ach *molú*, *milliú*, etc., *margú*, *deiriú*, etc., atá sa tuaisceart.

II. i lár focal :

e.g. (*a*) (i) ábhar (abhar), ábhaillí, ámhar, ámharach, grámhar, duamhar, ráiteas, cránas, cráite, comhráiteach, iomráiteach, móráil, mómhar, breoite, crúite, crúitear, oíche, choíche, bíog, bíobhóg, cruatan, téim, téamh, saibhir, saibhreas, daibhir, taibhse, taibhsím, fianaise, ficheall, rúnaithe, ceardaithe, oibrithe, ainmhithe, oirearc, oirearcas ;

(ii) práinn, spleách, meán, meánach, meánscoil, aoire, buairt, buartha, cruas, ruas, luail, bliain, bliana, bliantúil, fiáin, fiántas, fianaise, fiaile, spiaire, fiach, íon, eisíon, íol, íoladhradh, tíolacadh, síóg, buíóg, déanach, déanaí, tréanas.

Ní bhaineann an riail seo le *dh* i lár focal inar comhchuid de dheoghar nó d'fhuaim ar leith é go coitianta :

e.g. gadhar, ladhar, cladhaire, adhmad, adharc, radharc, meadhg, feidhm, meidhreach, raidhse, raidhsiúil, oidhre, oidhreacht, eidhean, guidhe, cruaidhe, luaidhe.

(*b*) *idhea*>*ío :*

e.g. filíocht, litríocht, polaitíocht, uimhríocht, talmhaíocht, rúnaíocht, eolaíocht, uainíocht, aeraíocht, draíocht, buíoch, buíochas, buíocán, buíochaint, suíomh, buíon, bruíon, suíochán, naíonán, laíon, laíonach, maíomh.

(*c*) *dha*>*í* nó *ío :*

e.g. ealaí, ealaíon, ealaíonta, fadaraí, fadaraíonach, dea-araíonach, drocharaíonach, garraí.

(*d*) *adha*>*ú :*

e.g. bunús, bunúsach, urrús.

(*e*) *aedhea*>*ae ; aedhi*>*aei :*

e.g. Gael, Gaelach, Gaeltacht, Gaelachas ; Gaeil, Gaeilge, Gaeilgeoir.

III. i réimniú bréithre :

e.g. (*a*) cráim, cráfad, chrámar, cráite, cráitear, crúim, chrúfainn, chrúigh sé, crúite, crúitear, luaím, luamar, luaidís, luaite luaitear, buaim, buafar, bhuafaimis, buaite, buaitear, meáim, meáfaidh sibh, mheáfaidís, meáite, meáitear, glaoim, glaofaidh, ghlaodar, glaoite, glaoitear, cloím, cloífidh sé, chloíomar, cloíte, cloítear, snoím, snoífir, snoite, snoitear, maím, maífidh sé, mhaíomar, maite, maítear, dóim, dófaimid, dóite, dóitear, spréim, spréifidh, spréann, spréamar, spréite, spréitear.

(*b*) sa " láithreach stairiúil " a húsáidtear i gCúige Uladh :

e.g. féadaí sé, cuirí sé, ceannaí sé, buailí sé.

14. <u>gh</u> [<u>(i)ghe</u>, <u>ighea</u>, <u>ighi</u>, <u>gha</u>, <u>(u)ghadh</u>] ar lár :

I. i ndeireadh focal :

e.g. (*a*) sú, brú, tlú, amú, liú, só, dó, feo, dreo, anró, anshó, sleá, breá, slua, tua, trua, stua.

(*b*) brí, rí, fí, lí, ní, frí, blí (bleán), slí, dlí, tí (ginide an fhocail *teach*), dí (ginide an fhocail *deoch*), sní, luí, tuí, graí (in ionad *groigh*, *greagh*, *groidh* nó *graidh*), éirí, taithí, faillí, aithrí, bainistí, gearranálaí, ceataí, geantraí, suantraí, goltraí, mairbhití, suirí.

(*c*) *ighe*>*í* i nginide uatha aidiacht agus ainmfhocal baininscneach ar *-ach* is críoch dóibh san ainmneach :

(i) oiriúnaí, brónaí, tuisceanaí, riachtanaí, deisbhéalaí, ciontaí, éachtaí, marthanaí, dealraithí, dúthrachtaí, gátaraí, ámharaí, amhrasaí, bunúsaí, aistí, dóichí, minicí, práinní ;

(ii) caillí, gealaí, cláirsí, gramadaí, lathaí, gamhnaí, cneadaí, toirní, raithní.

(*d*) *ughadh*>*ú* :

scrúdú, ordú, ardú, críochnú, drantú, bailiú, ísliú, deimhniú, aistriú.

II. i lár focal :

e.g. (*a*) fáil, fáltas, bráid, léamh, léacht, léann, léinn, léannta, fuáil, úim, úmadh, úmadóir, saol, saolta, baol, sleán, bleán, lách, rial, riail, rialta, rialtas, tiarna, liacht, breáthacht, brúitín, díoltas, bríomhar, údar, údarás, tiús, súmaire, súlach, liúirigh, scrúdúchán, ullmhúchán, troitheán, fónamh, fónta, fóint, fómhar, lómhar, sóil, sóch, anróch, anshóch, dóithín, frídín, fríde, slíbhín, síne, síniú, bairín, dlínse, méiligh, mallaithe, scrúdaitheoir, slánaitheoir, cláraitheoir, dóiteán.

(*b*) *ghai*>*aí* :

e.g. feadaíl, feadaíle, osnaíl, búirthíl, dramhaíl, sceamhaíl.

(*c*) (*i*)*ghea* agus (*i*)*ghe*>*ío* agus *í* :

e.g. iníon, inín, iníne, muirín, muinín, muiníneach, ríocht, tíocht, tíos (tíobhas), tís, tíosach, dothíosach, soilíos, doilíos, coimhthíoch, coicíos, coicís, tuíodóir, coinníoll, coinníll, gaiscíoch, loilíoch, loilí, fíodóir, dlíodóir, fuíoll, fuíll, fuílleach, fuíoch, aithríoch, aibítir, aibítre.

III. i réimniú bréithre :

(*a*) *den chéad réimniú* :

e.g. fím, fífidh, d'fhífinn, fite, fitear, fuaim, fuafad, fuaite, blím, blífead, blíonn, blite, blitear, lím, límid, líodar, litear, ním, nífear, nídís, nite, luím, luífimid, luíomar, liúim, liúfad, liúmar, brúim, bhrúifinn, brúimid, brúite, brúitear, feoim, feofar, d'fheodar, feoite, dreoim, dreofaidh, dreoite, athbheoim, athbheofar.

(*b*) *den dara réimniú* :

e.g. miním, mhiníos, miníonn, minítear, minithe, éirím, d'éirímis, d'éiríodar, éirithe, scrúdaím, scrúdaíos, scrúdaíomar, scrúdaítear, scrúdaithe, críochnaím,

críochnaíonn, chríochnaímis, críochnaítear, críochnaithe, fiafraím, fiafraíd, d'fhiafraítheá, fiafraítear, fiafraithe, cláraitear, cláraithe.

Ní bhaineann an riail seo le *gh :*

(*a*) i bhfocail inar comchuid de dheoghar nó d'fhuaim ar leith é go coitianta :

e.g. leigheas, deighilt, feighil, maighdean, aighneas, staighre, laghad, leaghadh, righin, oígheann, oighre, carghas, páigh ;

(*b*) i ndeireadh na ginide uatha nó an ainmnigh iolra d'ainmfhocail fhirinscneacha ar *-ach* is críoch dóibh san ainmneach :

e.g. marcaigh, bacaigh, bairnigh, bromaigh, bealaigh, coiligh ;

(*c*) i ndeireadh an tabharthaigh uatha d'ainmfhocail (agus ainmneacha briathartha) bhaininscneacha ar *-ach* is críoch dóibh san ainmneach :

e.g. (i) gealaigh, lathaigh, buaraigh, cailligh, cláirsigh, raithnigh ;

(ii) léimnigh, géimnigh, báistigh, bogadaigh ;

(*d*) i mbréithre den dara réimniú :

(i) sa dara pearsa uatha, modh ordaitheach :

e.g. fiafraigh, éalaigh, éirigh, bailigh ;

(ii) san aimsir chaite :

e.g. d'fhiafraigh, d'ardaigh, d'éirigh, bhailigh.

15. bh(a) agus mh(a) ar lár :

e.g. (*a*) fágáil, tógáil, teastáil, tuarascáil, tuathal, tuáille, suáilce, suáilceach, duáilce, duáilceach, duaiseach, duán, baintreach, seachtain, leanaí, dui-ré, leon, cothrom, cluthar, achasán, uireasa, giúis, cónaí, cónaím, cónasc, cúng, cúngaím, cúngrach, sánas, fonóid, modhúil.

(*b*) *bh, abh(a), ubh>ú :*

e.g. úll, úllord, siúl, siúlóid, dúirt, dúramar, dúradar, dúrabhair, cúr, iúr, colúr, dúshlán, dúluachair, ceiliúradh, freasúra, deisiúr, deisiúrach, diúracadh, diúracaim, míorúilt, duilliúr, sealúchas, tiúrfad,* thiúrfainn.*

(*c*) (*a*)*mha>ú :*

e.g. (i) ceathrú, lánú, deachú ;

(ii) fanúint, leanúint, scarúint, creidiúint, canúint, canúna, breithiún, breithiúnas, bithiúnach, bithiúnta, creidiúnas, creidiúnach, oiriúnaím, oiriúnach, oiriúint, oiliúint, colún, talún, ionús, dealús, cruthúnas, féiliúnta, greamúsach, scúite ;

(iii) misniúil, suimiúil, fearúil, cosúil, éagsúil, ceanúil, geanúil, comharsanúil, críochnúil, laethúil, compordúil, tíosúil, tuirsiúil, reachtúil, tráthúil, deisiúil.

(*d*) *ibh*(*e*)*>í* :

cuí, iomchuí, cuíosach, allaíre.

(*e*) sna bréithre *áirim, beirim, maraim :*

e.g. áiríonn, áirímid, áireofar, d'áiríos, d'áirídís ; beiríonn, beiríd, beireoimid, bheireoinn, bheiríomar, bheirídís ; maraímid, maraíonn, maróidh, mharóidís, mharaís, mharaímis.

Ní bhaineann an riail seo le *bh* nó *mh* :

(*a*) i bhfocail inar comhchuid de dheoghar iad

* Feic riail 23, I.

nó ina bhfuaimnítear mar chonsan ar leith iad go coitianta nó i gceantair áirithe :

e.g. leabhar, gabhar, meabhair, sleamhain, domhan, labhairt, tabhairt, amhrán, gamhain, deamhan, namhaid, deimhin, macasamhail, balbhán, garbhán, searbhán, marbhánach, dearbhú, fábhar, fabhra, faobhar, tábhacht, tábhachtach, taitneamhach, mearbhall, mearbhallach, suaimhneas, riabhach, arbhar, cearrbhach, gealbhan, searbhas, colbha, albha.

(*b*) le *mh* i bhfocail den tsórt seo leanas ina bhfuil gá leis mar chomhartha srónaíle :

chomh, comharsa, comhar, comhairle, comhalta, cumhacht, cumhra, dumhach, umhal, umhlaíocht.

(Fágtar an *mh* ar lár, ámh, i bhfocail ina dtagann *n* i ndiaidh an *mh*, de bhrí gur leor an *n* mar chomhartha srónaíle :

e.g. cónaí, cónaím, cónaitheach, cónaitheoir, cónasc, cónascadh, cónascaim, cúng, cúngrach, cúngracht, cúngaím, cúngú.)

(*c*) le *mh* san iarmhír *-mhar* :

e.g. geallmhar, greannmhar, ciallmhar, grianmhar, mómhar, sómhar, lómhar, duamhar, grámhar, luachmhar, bríomhar, líonmhar, ceomhar,

ach amháin i bhfocail mar *lúfar*, *fuafar*, *scáfar*, a thagann faoi riail 12.

(*d*) (i) le *bh* sa bhriathar *gheibhim* (faoi réir riail 12) ;

e.g. gheibheann, gheibhimid, gheobhad, gheobhaidh, gheobhainn, gheobhadh ;

(ii) san aimsir fháistineach agus sa mhodh choinníollach den bhriathar *bheirim* : *e.g.* tabharfad, thabharfainn, tabharfaidh, thabharfadh, tabharfaí.*

16. Na hUimhreacha.

dh, gh, bh, mh ar lár :

e.g. (*a*) na Gnáth-Uimhreacha :

seachtó, seachtód, ochtó, ochtód, nócha, nóchad ;

(*b*) na hUimhreacha Oird :

aonú (céad), dóú (dara), tríú (treas), ceathrú, cúigiú, séú (seisiú), seachtú, ochtú, naoú, deichiú, fichiú, tríochadú, ceathrachadú, caogadú, seascadú, seachtódú, ochtódú, nóchadú, céadú, míliú ;

(*c*) na hUimhreacha Pearsanta :

naonúr, deichniúr ;

(*d*) na Codáin :

ceathrú ($\frac{1}{4}$), trí ceathrúna ($\frac{3}{4}$), cúigiú ($\frac{1}{5}$), sé sheachtú ($\frac{6}{7}$), seacht ndeichiú ($\frac{7}{10}$), fichiú ($\frac{1}{20}$), etc.

17. Na forainmneacha réamhfhoclacha :

agam	agat	aige	aici	againn	agaibh	acu
orm	ort	air	uirthi	orainn	oraibh	orthu
fúm	fút	faoi / fé	fúithi	fúinn	fúibh	fúthu
asam	asat	as	aisti	asainn	asaibh	astu
chugam	chugat	chuige	chuici	chugainn	chugaibh	chucu
umam	umat	uime	uimpi	umainn	umaibh	umpu
dom	duit	dó	di	dúinn	daoibh / díbh	dóibh
díom	díot	de	di	dínn	díbh	díobh
liom	leat	leis	léi	linn	libh	leo
ionam	ionat	ann	inti	ionainn	ionaibh	iontu
uaim	uait	uaidh	uaithi	uainn	uaibh	uathu

* Feic riail 23, I.

romham	romhat	roimhe	roimpi	romhainn	romhaibh	rompu
tríom	tríot	tríd	tríthi	trínn	tríbh	tríothu
tharm	thar(a)t	thairis	thairsti	tharainn	tharaibh	tharstu
faram	farat	fairis	fairthi	farainn	faraibh	farthu
—	—	—	—	eadrainn	eadraibh	eatarthu

18. An Sine Fada.

(A) Ní cuirtear sine

I. ar a—

(i) roimh (i)rd, (i)rl, (i)rn:

e.g. (*a*) ard, ardán, ardaím, bard, bardal, garda, iomard, stancard, pardún, marla, tharla, parlús, carnadh, carnaim ;

(*b*.) aird, airde, airdeall, baird, bairdne, cairde, cairdeas, comhghairdeas, gairleog, mairnéalach, tairne, bairneach, fairnéis ;

(*c*) ceardaí, bearna, cearnach, cearnóg, dearna ;

(ii) roimh rr:

e.g. barr, carr, cearr, fearr, gearr.

II. ar o—

(i) roimh (i)rd, (i)rl, (i)rn :

e.g. (*a*) ord, bord, bordáil, corda, compord, dord, ordú, ordaim, ordóg, úllord, orlach, forleathan, forleitheadúil, dornáil, dornán, scornach ;

(*b*) oird, boird, oirdnim, oirdnithe, coirneach, doirne, foirne, toirneach, toirnéis ;

(ii) roimh mh i bhfocail den tsórt seo leanas :*

chomh, comhar, comhla, comhairle, comhallach, comharsa, athchomharc, comhgar, comhlíonaim, comhcheangal, comhaimseartha, comhluadar, comhad, comhdú, comhdaím, tomhas;

(iii) i ndiaidh e:

e.g. beo, ceo, deo, feo, teo, beol, beoil, ceoil, deol, deoil, deor, deontas, feoil, feola, feoim, geoin, ainneoin, ainniseoir, eorna, eolas, eolaíocht, múinteoir, Eoraip, Eorpa, baileod, bhaileodh, chruinneoinn, chruinneoidís.

III. ar u:

(i) roimh (i)rd, (i)rl, (i)rn:

e.g. (*a*) burdún, durdal, durdam, durlas, urla, urlár, urlámh, urlabhra, aturnae, urna, turnamh;

(*b*) cuirliún, tuirling, uirlis, uirnis, tuirne, muirnín, muirneach, uirnín;

(ii) roimh mh i bhfocail den tsort seo leanas :*

cumhacht, cumhal, umhal, Mumha.

IV. ar ua, ia, ae, aoi i bhfocail den tsórt seo leanas:

(*a*) cuan, cuardach, dualgas, fuar, guala, rua, stua, ualach, fuair, guaire, gruaim, fuaim;

(*b*) iall, fial, mian, siar, siamsa, diair, riail, rialtas;

(*c*) aer, aerach, traen, bácaeir, Gael;

(*d*) baois, caoi, caoin, maoin, díomhaoin.

* Focail ná fuaimnítear an *mh* ina chonsan ar leith iontu atá i gceist anseo. Cuirtear an síne i gcónaí ar an *o* nó ar an *u* i bhfocail mar *lómhar, sómhar, mómhar, clúmh, úmhar*, ar *v* nó *w* is fuaim don *mh* iontu.

(B) Cuirtear an síne ar ghuta fada i ngach cás eile:

e.g. (i) caisleán, caisleáin, oileán, oileáin, taispeáin, coinneáil, tuigbheáil, ceárta, meá, meáim, meáite, breá, breáthacht, cárt, cárta, páirt, Máirt, Márta, ársa, cláirseach, gáirsiúil ;

(ii) ór, spórt, mórtas, cóir, éagóir, bádóir, cúntóir, cúntóra, fórsa, póirse, fóirstineach, rómhar, fómhar ;

(iii) ciúin, ciúnaím, miúil, miúlach, stiúir, stiúrthóir, búirt, cúirt, siúl, úll, úir, lú, dóú, tríú, séú, naoú ;

(iv) béal, éirí, léamh, téamh, plé ;

(v) rí, brí, tíos, airím, áirím, ceannaím, bainistí, beadaí, déanaí, caillí, gealaí, cloí, filíocht, draíocht, oíche.

19. Réimíreanna agus Túsfhocail.

(*a*) **Leantar de ghnáth den aon fhoirm amháin den túsfhocal nó den réimír i gcomhfhocail pé acu caol nó leathan do thosach an dara focail :**

e.g. (i) míshásta, míchéillí, mífholláin, míchothrom, mídhealraitheach, comhghairdeas, comhlíonadh, comhcheangal, neamhaird, neamhní, neamhinniúil, leathlá, leathbhliain, leathcheal, athlá, athbhliain, athbhríoch, sainmhíniú, sainchumas, forghabháil, forghníomhú, indéanta, inchurtha, intuigthe, inchláruithe, bréagriocht, cambheart, cambhéalach, caolintinneach, ceanndána, ceanntréan, ceannbheart, drochdhuine, drochscéal, drochbhéasach, fuarbheirithe, fuarbhruite, ardrí, ardeaspag, clárfhiacal, fíordheas, leasmháthair, leasiníon, leaschigire, mórsheisear, príomhchathair, príomhchléireach, bándearg ;

(ii) sobháite, somheasta, sobhriste, somheallta, sobhogtha, somhianuithe, dodhéanta, dobhréagnuithe, domhínithe, domhúchta, fodhuine, fobhrí.*

* Feic riail 20, I (*c*) (ii) maidir leis an bhfleiscín a úsáid i ndiaidh na réimíreanna *so-*, *do-*, *fo-* i gcásanna áirithe.

Leantar den riail caol le caol agus leathan le leathan, ámh, i gcásanna ina ndéantar amhlaidh i gcoitinne sa teanga labhartha :

e.g. deisbhéalach, deisbhéalaí, leithphingin (*leathphingin* freisin), leithscéal (*leathscéal* freisin) coiscéim, baindia, baintiarna, muiceoil.

(*b*) **Fágtar th ar lár roimh t faoi riail 11 (*b*) :**

e.g. atuirse, atitim, atógaint, atreabhadh, atruach, atairiscint, atíolacadh, leatrom, leataoibh, leataobhach.

(*c*) **An réimír neamh- :**

Coinnítear an *mh* sa réimír *neamh-* i gcónaí ach amháin roimh *m* :

e.g. neamhchoitianta, neamhurchóideach, neamhthráthúil, neamhthuairimeach, neamhshuim, neamhnáireach, neamhní neamhinniúil, neamhionann, neamhspleách, neamhdhlistineach, neamhchinnte neamhbhailí, neamhbheo,

ach fágtar an *mh* ar lár roimh *m* :

e.g. neamaitheach, neamarfach, neameabhair, neameasartha, neameisciúil, neameisceach, neamothú.

(*d*) **Déantar idirdhealú idir an-, an réimír threise, agus an- (ain-), an réimír dhiúltach, mar seo leanas :**

(i) cuirtear fleiscín i ndiaidh na réimíre treise i gcónaí agus coinnítear an *n* leathan :

e.g. an-mhaith, an-mhór, an-bheag, an-deas, an-íseal, an-fhear, an-aimsir, an-bhreá, an-láidir, an-lag, an-óg, an-mhuinteartha, an-bhog.

(ii) ní húsáidtear an fleiscín leis an réimír dhiúltach agus scríobhtar *an* nó *ain* do réir mar is leathan nó caol do thosach an dara cuid den chomhfhocal :

e.g. andóigh, anabaidh, anaithnid, anaoibhinn, anchor, anshocair, aineolach, aindlí, ainmhian, ainmhianach, ainscian, aindleathach, aincheart, aintiarna, ainbhios.

(*e*) **Scríobhtar dea- in ionad deagh- agus deigh- agus cuirtear fleiscín ina dhiaidh i gcónaí :**

e.g. dea-dhuine, dea-labhartha, dea-chomhairle, dea-shampla, dea-obair, dea-bhéasach, dea-bhean, dea-mhéin, dea-mhaith, dea-thapaidh, dea-mheas.

20. An Fleiscín.

I. Úsáidtear an fleiscín sna cásanna seo leanas :

(*a*) idir *t* agus guta (*mionlitir*) :

e.g. an t-athair, an t-eolas, an t-ocras, an t-arán, an t-easpag, an t-uachtarán, an t-ordú, an t-éan, an t-iasc, an t-urlár, an t-úll.

(*b*) idir *n* agus guta (*mionlitir*) :

e.g. ár n-arán, ár n-athair, bhur n-asal, a n-uncal, a n-iníon, ceol na n-éan, comhairle na n-údar, bacach na n-ubh, le n-ithe, le n-ól, ina n-aice.

Ach fágtar an fleiscín ar lár sa dá chás sin thuas roimh chinnlitir :

e.g. (*a*) An tAthair, an tUachtarán, an tÉireannach, an tAlbanach, an tArd-Aighne, an tEaspag.

(*b*) Ár nAthair, ár nArán, na nÉireannach, na nAlbanach, na nUasal.

(*c*) i gcomhfhocail :

(i) idir dhá ghuta :

e.g. mí-iompar, mí-ionraic, mí-éifeacht, mí-ordú, mí-onóir, mí-ádh, mí-ámharach, dí-eolach, dí-éadaigh, ró-óg, ró-ard, ró-íseal, ró-iontach, ró-éirim, ró-umhal, fo-éadaí, fo-alt, fo-aicme, fo-ordú, so-oilte, so-aitheanta, so-ólta, do-aithnid, do-iompair, do-ite, do-athruithe, beo-íbirt ;

(ii) i gcásanna inar bhaol go mbeadh an comhfhocal do-aitheanta d'éagmais an fhleiscín, *e.g.* idir na réimí-

reanna *so-*, *do-*, *fo-* agus focail dar tús *mha*, *bha* (*bhla*, *bhra*), *dha*, *gha* (*ghla*, *ghra*) :

e.g. so-mharfach, so-bhainte, so-bhlasta, so-bharrtha, so-bhasctha, so-bhraite, so-ghlactha, so-dhaite, do-ghlanta, do-dhaingnithe, do-mharfa, do-mhaite, do-bhailithe, fo-bhaile, fo-bhanna, fo-bhard, fo-bhrat, fo-mhaide, fo-gharnóir.*

(*d*) i dteidil dílse mar—Príomh-Bhreitheamh, Ard-Aighne, Ard-Easpag ;

(*e*) i ndiaidh *an-* (an réimír threise) mar atá luaite i riail 19 (*d*) (i) ;

(*f*) i ndiaidh *dea-* mar atá luaite i riail 19 (*e*).

II. Ní húsáidtear an fleiscín :

(*a*) *idir* h *agus guta :*

e.g. (i) na huaisle, na húdair, na heaspaig, na húlla, na hasail, na horduithe, na hÉireannaigh, na hAlbanaigh, na héin, na haithreacha, na hispíní ;

(ii) na háite, na hÉireann, na hAlban, le heagla na heagla, na hiníne, na huaisleachta, na heagna, na hóige, na hordóige, na huagha ;

(iii) ní heol, ní hionadh, ní heagal, ní hea, le hionchas, le húdarás, le háthas, le hordú, le haois, go héag, go héadrom, go hiontach ;

(iv) a hathair, a hiníon, a hordóg, a héadaí, ina haice.

(*b*) *roimh an iarmhír threise :*

e.g. (i) agamsa, ormsa, díomsa, uaimse, agatsa, ortsa, díotsa, fúmsa, fútsa, uaitse, againne, orainne, dínne, fúinne, uainne, agaibhse, oraibhse, díbhse, fúibhse, aigesean, aicisi, acusan, orthusan, uathusan ;

* Tugtar faoi ndeara gur *a* (gearr) an guta a leanann an *mh*, *bh*, *dh* nó *gh* sna focail sin go léir agus, dá bhrí sin, dá bhfágtaí an fleiscín ar lár (e.g. *somharfach*, *sobhainte*, *doghlanta*, *domhaite*, *fobhanna*) go mbeadh na comhfhocail áirithe atá i gceist anseo cosúil le focail mar *domhan*, *dobhar*, *fobha*, *foghail*, *foghar*, etc., ina bhfuaimnítear *-omha-*, *-obha-*, *-ogha-* mar dheoghar de ghnáth.

(ii) cuirimse, fágaímse, molfadsa, buailfeadsa, scríobhfairse, chífirse, toghfaimidne, déanfaimidne, d'ólamarna, d'ithimisne, cheannaínnse ;

(iii) mo leabharsa, do cheannsa, mo phinginse, do chuidse, a gcuidsean, ár n-athairne, bhúr muintirne.*

(c) *i gcomhfhocail sna cásanna a luaitear i riail* 19, (*a*), (*b*), (*c*) *agus* (*d*) (ii).

(d) *i ndiaidh na réamhfhocal* i, le, ó *agus* ar *nuair a thagann* n *láithreach ina ndiaidh i gcásanna mar iad seo leanas :*

ina cheann, ina ngarsúin, ina haice, inár ndiaidh, lena chéile, óna mhuintir, ina bhfuil, ina mbíonn, ina bhfeicfear, lena bhfuil, lena mbuaileann, lenar scríobhadar, inar chuir, inar fágadh, inarbh fhearr, inarbh eol, lenarbh éigean, óna chéile, ónarbh fheidir, óna bhfaighir, óna bhfuair, ónar tháinig, arna fhoilsiú, arna shíniú.

Scríobhtar an t-alt ina fhocal ar leith i gcónaí :

e.g. ó na fir, ar na capaill, ar na fallaí, faoi na boird.

III. Scríobhtar in in ionad i n- i gcónaí roimh ghuta :

e.g. in Éirinn, in Albain, in airde, in aice, in ionad, in áit, in iúl, in ordú, in éineacht.

21. An tUascama.

I. Úsáidtear an t-uascama nuair a ligtear guta ar lár i ndeireadh mionfhocail aonair de shaghas mo, do, ba :

e.g. (*a*) m'ainm, m'athair, m'fhalaing, t'anam, d'ól, d'ardaigh, d'fhan, d'fhiafraigh, d'Éirinn, d'Úna ;

(*b*) b'é, b'iad, b'fhior, b'iontach, dá mb'é, dá mb'iad, dá mb'ea, dá mb'eol.

Tá *ba é, ba iad, dob é, dob iad, go mba é, go mba iad, dá mba ea*, etc., ceadaithe chomh maith, ámh.

* Usáidtear an fleiscín idir dhá *s*, dhá *r*, dhá *n*, dhá *th*, etc., ámh, e.g. *mo chos-sa, chuiris-se, d'fhágas-sa, ár maoin-ne, ár leabharlann-na, gearr-rás, gnáth-thuarastal.*

II. Ní húsáidtear an t-uascama i gcás ar bith eile :

Scríobhtar (i) den, don, ón, fén, fán, faoin ;

(ii) dá chéile, dá mháthair, dá muintir, dá n-inín, dár gcomharsain, dár ngaolta ;

(iii) dá bhfuil, dá bhfuair, dá mbíonn, dá éagmais, dar teideal, darb eol, dar chuir, darb ainm ;

(iv) gurb eol, gurb iontach, gurb éasca, gurb ea, gurb é, gurb iad, gurbh é, gurbh iad, gurbh ea, níorbh fhearr, níorbh fhéidir, níorbh fhíor, gurbh fhearr, gurbh fhéidir, gurbh fhíor, nárbh fhearr, nárbh fhéidir, nárbh fhíor, ónarbh fhéidir, ónarbh fhearr, darbh fhéidir, darbh fhearr, darbh eol, darbh fheasach, is í, is é, is iad, is ea ;

(v) im thimpeall, im thuairim, im aice, im óige, lem thaobh, lem pheann, lem eolas, id chúram, id theannta, id gharsún, id aice, id uireasa, ina fhochair, ina dteannta, inár gcuideachtain.

Tá *i mo thimpeall, ó mo cheann, le mo thaobh, i do thuairim,* etc., ceadaithe chomh maith, ámh.

22. Simpliú agus Caighdeánú ar litriú focal agus foirmeacha áirithe ar leith :

e.g. (*a*) ach, machnamh, ceárta, confach, sonrach, méanfach, cúnamh, cúnta, cúntach, cúntóir, deartháir, deirfiúr, Dé (in ionad Dia, *e.g.* Dé Luain, Dé Máirt, Déardaoin), farraige, iompar, timpeall, ionadh,* iontas,* laghad, leanbaí, leanbaíocht, míchéatach, mura, muran, murar, tiubh ;

(*b*) bhur, bos, cárta, craiceann, cuairt, cumhacht, dúbailte, foirm, folamh, folach, fógra, gairid, muscail, idir, páigh, pláigh, báithim, sáithim, scríbhneoir(eacht),

* in ionad *iongnadh, iongantas.*

siúcra, uainíocht, tofa (agus *toite*), sroichim, sampla, domsa, fuílleach, léimnigh, géimnigh, tháinig, blonag (bloinig), Nollaig, laethanta, laethúil, lasmuigh, laistigh, lastuas, laistíos, lastoir, laistiar, lastuaidh, laisteas lastall, lasbhus ;

(*c*) cuirtear *-ra* in ionad *-radh* i ndeireadh cnuas-ainmfhocal san uatha :

party of people

e.g. gasra, daonra, mianra, macra, meascra, laochra, glasra, iolra,

agus *-raí* san iolra :

e.g. gasraí, daonraí, mianraí, macraí, meascraí, laochraí, glasraí,

agus áirítear gach cnuas-ainmfhocal den tsórt sin ina ainmfhocal firinscneach ;

(*d*) *-eoir-*, *-óir-*, *éir-*, *-úir-* (*r* caol) i gcónaí i bhfocail mar— déantóireacht, loingseoireacht, bríbhéireacht, siúinéireacht, dochtúireacht, etc.

23. Leagain Chomhúdarásacha:

Tá malairt leagan den tsórt a luaitear thíos ceadaithe agus ar aonchéim.

I. Focail agus leagain ar leith :

e.g. aill, faill ; oscail, foscail ; fiolar, iolar ; balla, falla ; plaosc, blaosc ; bronnadh, pronnadh ; fréamh, préamh ; filleadh, pilleadh ; foighid, foighne ; faoi, fé, fá ; gallúnach, gallaoireach ; doimhin, domhain ; gasúr, garsún ; fanacht, fanúint ; post, posta ; deirféar, deirfíre (sa ghinide) ; deirféaracha, deirfiúracha ; tórainn, teora ; gafa, gaite ; tofa, toite ; feirm, feilm ; nuacht, nuaíocht ; stróicim, stracaim ; grua, gruaidh ; bua, buaidh ; tíos, tíobhas ; tincéir, tincéara ; dochtúr, dochtúir ; comráda, comrádaí (san uatha) ; comrádaí, comrádaithe (san iolra) ; tiúrfaidh, tabharfaidh ; thiúrfadh, thabharfadh ; etc.

II. Foirmeacha ar leith sna bréithre :

e.g. (i) molann tú, molair ; cuirid, cuireann siad ; fágfaidh mé, fágfad ; ceannóir, ceannóidh tú ; éireoidh siad, éireoid ; chruinneoidís, chruinneodh siad ; bhíobhair, bhí sibh ;

(ii) táimid, tá muid ; ólaimid, ólann muid ; íosfaimid, íosfaidh muid ; sheasóimis, sheasódh muid ; cheannaímis, cheannaíodh muid ; d'fhanamar, d'fhan muid ;

(iii) cránn sé, craíonn sé ; gráim, gráím ; buann sé, buaíonn sé ; luann sé, luaíonn sé.

NA BRÉITHRE

1. AN CHÉAD RÉIMNIÚ

	I *Molaim*	II *Buailim*	III *Cráim**	IV *Meáim**
	AN MODH TÁSCACH			
Láithreach	1. molaim	buailim	cráim	meáim
	2. molair	buailir	cráir	meáir
	3. molann sé	buaileann sé	cránn sé	meánn sé
	4. molaimid	buailimid	cráimid	meáimid
	5. molann sibh	buaileann sibh	cránn sibh	meánn sibh
	6. molaid	buailid	cráid	meáid
	b.s.† moltar	buailtear	cráitear	meáitear
	f.c.‡ a mholas	a bhuaileas	a chrás	a mheás

* Ar aon dul le *cráim, meáim* tá :
gráim, tráim, ráim, iomráim, cneáim, sleáim, treáim.

† b.s.=an briathar saor.
‡ f.c.=an fhoirm choibhneasta.

Caite	1. mbolas	bhuaileas	chrás	mheás
	2. mholais	bhuailis	chráis	mheáis
	3. mhol sé	bhuail sé	chráigh sé	mheáigh sé
	4. mholamar	bhuaileamar	chrámar	mheámar
	5. mholabhair	bhuaileabhair	chrábhair	mheábhair
	6. mholadar	bhuaileadar	chrádar	mheádar
	b.s. moladh	buaileadh	crádh	meádh
Gnáthchaite	1. mholainn	bhuailinn	chráinn	mheáinn
	2. mholt(h)á	bbuailt(h)eá	chráthá (chráiteá)	mheáthá (mheáiteá)
	3. mholadh sé	bhuaileadh sé	chrádh sé	mheádh sé
	4. mholaimis	bhuailimis	chráimis	mheáimis
	5. mholadh sibh	bhuaileadh sibh	chrádh sibh	mheádh sibh
	6. mholaidís	bhuailidís	chráidís	mheáidís
	b.s. moltaí	buailtí	cráití	meáití
Fáistineach	1. molfad	buailfead	cráfad	meáfad
	2. molfair	buailfir	cráfair	meáfair
	3. molfaidh sé	buailfidh sé	cráfaidh sé	meáfaidh sé
	4. molfaimid	buailfimid	crafaimid	meáfaimid
	5. molfaidh sibh	buailfidh sibh	cráfaidh sibh	meáfaidh sibh
	6. molfaid	buailfid	cráfaid	meáfaid
	b.s. molfar	buailfear	cráfar	meáfar
	f.c. a mholfas	a bhuailfeas	a chráfas	a mheáfas

AN MODH COINNÍOLLACH

1. mholfainn	bhuailfinn	chráfainn	mheáfainn
2. mholfá	bhuailfeá	chráfá	mheáfá
3. mholfadh sé	bhuailfeadh sé	chráfadh sé	mheáfadh sé
4. mholfaimis	bhuailfimis	chráfaimis	mheáfaimis
5. mholfadh sibh	bhuailfeadh sibh	chráfadh sibh	mheáfadh sibh
6. mholfaidís	bhuailfidís	chráfaidís	mheáfaidís
b.s. molfaí	buailfí	cráifí	meáifí

AN MODH FOSHUÍTEACH

Láithreach

1. molad	buailead	crád	meád
2. molair	buailir	cráir	meáir
3. mola sé	buaile sé	erá sé	meá sé
4. molaimid	buailimid	cráimid	meáimid
5. mola sibh	buaile sibh	erá sibh	meá sibh
6. molaid	buailid	cráid	meáid
b.s. moltar	buailtear	cráitear	meáitear

Caite

1. molainn	buailinn	cráinn	meáinn
2. molt(h)á	buailt(h)eá	cráthá (cráiteá)	meáthá (meáiteá)
3. moladh sé	buaileadh sé	crádh sé	meádh sé
4. molaimis	buailimis	cráimis	meáimis
5. moladh sibh	buaileadh sibh	crádh sibh	meádh sibh
6. molaidís	buailidís	cráidís	meáidís
b.s. moltaí	buailtí	cráití	meáití

AN MODH ORDAITHEACH

1. (molaim)	(buailim)	(cráim)	(meáim)
2. mol	buail	cráigh	meáigh
3. moladh sé	buaileadh sé	crádh sé	meádh sé
4. molaimis	buailimis	cráimis	meáimis
5. molaigí	buailigí	cráigí	meáigí
6. molaidís	buailidís	cráidís	meáidís
b.s. moltar	buailtear	cráitear	meáitear

AN tAINM BRIATHARTHA

moladh	bualadh	crá	meá

AN AIDIACHT BHRIATHARTHA

(*An rangabháil chaite*)

molta	buailte	cráite	meáite

		V	VI	VII	VIII
		*Dóim**	*Glaoim*	*Brúim*†	*Liúim*†

AN MODH TÁSCACH

		V	VI	VII	VIII
Láithreach	1.	dóim	glaoim	brúim	liúim
	2.	dóir	glaoir	brúir	liúir
	3.	dónn sé	glaonn sé	brúnn sé	liúnn sé
	4.	dóimid	glaoimid	brúimid	liúimid
	5.	dónn sibh	glaonn sibh	brúnn sibh	liúnn sibh
	6.	dóid	glaoid	brúid	liúid
	b.s.	dóitear	glaoitear	brúitear	liúitear
	f.c.	a dhós	a ghlaos	a bhrús	a liús
Caite	1.	dhós	ghlaos	bhrús	liús
	2.	dhóis	ghlaois	bhrúis	liúis
	3.	dhóigh sé	ghlaoigh sé	bhrúigh sé	liúigh sé
	4.	dhómar	ghlaomar	bhrúmar	liúmar
	5.	dhóbhair	ghlaobhair	bhrúbhair	liúbhair
	6.	dhódar	ghlaodar	bhrúdar	liúdar
	b.s.	dódh	glaodh	brúdh	liúdh

* Ar aon dul le *dóim* tá:
clóim, claochlóim, sóim, dreoim, feoim, reoim, athbheoim, leoim, aoitheoim, treoim.

† Ar aon dul le *brúim, liúim,* tá:
crúim, dúim, súim, urúim.

AN MODH TÁSCACH—*ar leanúint.*

Gnáthchaite	1. dhóinn	ghlaoinn	bhrúinn	liúinn
	2. dhóthá (dhóiteá)	ghlaothá (ghlaoiteá)	bhrúthá (bhrúiteá)	liúthá (liúiteá)
	3. dhódh sé	ghlaodh sé	bhrúdh sé	liúdh sé
	4. dhóimis	ghlaoimis	bhrúimis	liúimis
	5. dhódh sibh	ghlaodh sibh	bhrúdh sibh	liúdh sibh
	6. dhóidís	ghlaoidís	bhrúidís	liúidís
	b.s. dóití	glaoití	brúití	liúití
Fáistineach	1. dófad	glaofad	brúfad	liúfad
	2. dófair	glaofair	brúfair	liúfair
	3. dófaidh sé	glaofaidh sé	brúfaidh sé	liúfaidh sé
	4. dófaimid	glaofaimid	brúfaimid	liúfaimid
	5. dófaidh sibh	glaofaidh sibh	brúfaidh sibh	liúfaidh sibh
	6. dófaid	glaofaid	brúfaid	liúfaid
	b.s. dófar	glaofar	brúfar	liúfar
	f.c. a dhófas	a ghlaofas	a bhrúfas	a liúfas

AN MODH COINNÍOLLACH

1. dhófainn	ghlaofainn	bhrúfainn	liúfainn
2. dhófá	ghlaofá	bhrúfá	liúfá
3. dhófadh sé	ghlaofadh sé	bhrúfadh sé	liúfadh sé
4. dhófaimis	ghlaofaimis	bhrúfaimis	liúfaimis
5. dhófadh sibh	ghlaofadh sibh	bhrúfadh sibh	liúfadh sibh
6. dhófaidís	ghlaofaidís	bhrúfaidís	liúfaidís
b.s. dóifí	glaoifí	brúifí	liúifí

AN MODH FOSHUÍTEACH

Láithreach	1. dód	glaod	brúd	liúd
	2. dóir	glaoir	brúir	liúir
	3. dó sé	glao sé	brú sé	liú sé
	4. dóimid	glaoimid	brúimid	liúimid
	5. dó sibh	glao sibh	brú sibh	liú sibh
	6. dóid	glaoid	brúid	liúid
	b.s. dóitear	glaoitear	brúitear	liúitear
Caite	1. dóinn	glaoinn	brúinn	liúinn
	2. dóthá (dóiteá)	glaothá (glaoiteá)	brúthá (brúiteá)	liúthá (liúiteá)
	3. dódh sé	glaodh sé	brúdh sé	liúdh sé
	4. dóimis	glaoimis	brúimis	liúimis
	5. dódh sibh	glaodh sibh	brúdh sibh	liúdh sibh
	6. dóidís	glaoidís	brúidís	liúidís
	b.s. dóití	glaoití	brúití	liúití

AN MODH ORDAITHEACH

1. (dóim)	(glaoim)	(brúim)	(liúim)
2. dóigh	glaoigh	brúigh	liúigh
3. dódh sé	glaodh sé	brúdh sé	liúdh sé
4. dóimis	glaoimis	brúimis	liúimis
5. dóigí	glaoigí	brúigí	liúigí
6. dóidís	glaoidís	brúidís	liúidís
b.s. dóitear	glaoitear	brúitear	liúitear

AN tAINM BRIATHARTHA

dó	glaoch	brú	liúireach

AN AIDIACHT BHRIATHARTHA

dóite	glaoite	brúite	liúite

	IX	X	XI	XII
	*Fím**	*Suim**	*Cloím**	*Snoím**

AN MODH TÁSCACH

		IX	X	XI	XII
Láithreach	1.	fím	suím	cloím	snoím
	2.	fír	suír	cloír	snoír
	3.	fíonn sé	suíonn sé	cloíonn sé	snoíonn sé
	4.	fímid	suímid	cloímid	snoímid
	5.	fíonn sibh	suíonn sibh	cloíonn sibh	snoíonn sibh
	6.	fíd	suíd	cloíd	snoíd
	b.s.	fitear	suitear	cloítear	snoitear
	f.c.	a fhíos	a shuíos	a chloíos	a shnoíos
Caite	1.	d'fhíos	shuíos	chloíos	shnoíos
	2.	d'fhís	shuís	chloís	shnoís
	3.	d'fhigh sé	shuigh sé	chloígh sé	shnoigh sé
	4.	d'fhíomar	shuíomar	chloíomar	shnoíomar
	5.	d'fhíobhair	shuíobhair	chloíobhair	shnoíobhair
	6.	d'fhíodar	shuíodar	chloíodar	shnoíodar
	b.s.	fíodh	suíodh	cloíodh	snoíodh

* Ar aon dul le *fím, suim, cloim, snoim* tá:

blím, ním, lím, dlím, sním, rím, luim, tuim, maím, cnaím, caím.

AN MODH TÁSCACH—*ar leanúint.*

Gnáthchaite	1. d'fhínn	shuínn	chloínn	shnoínn
	2. d'fhít(h)eá	shuít(h)eá	chloít(h)eá	shnoít(h)eá
	3. d'fhíodh sé	shuíodh sé	chloíodh sé	shnoíodh sé
	4. d'fhímis	shuímis	chloímis	shnoímis
	5. d'fhíodh sibh	shuíodh sibh	chloíodh sibh	shnoíodh sibh
	6. d'fhídís	shuídís	chloídís	shnoídís
	b.s. fítí	suítí	cloítí	snoítí
Fáistineach	1. fífead	suífead	cloífead	snoífead
	2. fífir	suífir	cloífir	snoífir
	3. fífidh sé	suífidh sé	cloífidh sé	snoífidh sé
	4. fífimid	suífimid	cloífimid	snoífimid
	5. fífidh sibh	suífidh sibh	cloífidh sibh	snoífidh sibh
	6. fífid	suífid	cloífid	snoífid
	b.s. fífear	suífear	cloífear	snoífear
	f.c. a fhífeas	a shuífeas	a chloífeas	a shnoífeas

AN MODH COINNÍOLLACH

1. d'fhífinn	shuífinn	chloífinn	shnoífinn
2. d'fhífeá	shuífeá	chloífeá	shnoífeá
3. d'fhífeadh sé	shuífeadh sé	chloífeadh sé	shnoífeadh sé
4. d'fhífimis	shuífimis	chloífimis	shnoífimis
5. d'fhífeadh sibh	shuífeadh sibh	chloífeadh sibh	shnoífeadh sibh
6. d'fhífidís	shuífidís	chloífidís	shnoífidís
b.s. fífí	suífí	cloífí	snoífí

AN MODH FOSHUÍTEACH

Láithreach	1. fíod	suíod	cloíod	snoíod
	2. fír	suír	cloír	snoír
	3. fí sé	suí sé	cloí sé	snoí sé
	4. fímid	suímid	cloímid	snoímid
	5. fí sibh	suí sibh	cloí sibh	snoí sibh
	6. fíd	suíd	cloíd	snoíd
	b.s. fitear	suitear	cloítear	snoitear
Caite	1. fínn	suínn	cloínn	snoínn
	2. fít(h)eá	suít(h)eá	cloít(h)eá	snoít(h)eá
	3. fíodh sé	suíodh sé	cloíodh sé	snoíodh sé
	4. fímis	suímis	cloímis	snoímis
	5. fíodh sibh	suíodh sibh	cloíodh sibh	snoíodh sibh
	6. fídís	suídís	cloídís	snoídís
	b.s. fítí	suítí	cloítí	snoítí

AN MODH ORDAITHEACH

1. (fím)	(suím)	(cloím)	(snoim)
2. fígh	suigh	cloígh	snoigh
3. fíodh sé	suíodh sé	cloíodh sé	snoíodh sé
4. fímis	suímis	cloímis	snoímis
5. fígí	suígí	cloígí	snoígí
6. fídís	suídís	cloídís	snoídís
b.s. fitear	suitear	cloítear	snoitear

AN tAINM BRIATHARTHA

fí	suí	cloí	snoí

AN AIDIACHT BHRIATHARTHA

fite	suite	cloíte	snoite

AN MODH TÁSCACH

	XIII *Buaim**	XIV *Léim†*	XV *Téim†*	XVI *Báithim‡*
Láithreach	1. buaim	léim	téim	báithim
	2. buair	léir	téir	báithir
	3. buann sé	léann sé	téann sé	báitheann sé
	4. buaimid	léimid	téimid	báithimid
	5. buann sibh	léann sibh	téann sibh	báitheann sibh
	6. buaid	léid	téid	báithid
	b.s. buaitear	léitear	téitear	báitear
	f.c. a bhuas	a léas	a théas	a bháitheas
Caite	1. bhuas	léas	théas	bháitheas
	2. bhuais	léis	théis	bháithis
	3. bhuaigh sé	léigh sé	théigh sé	bháigh sé
	4. bhuamar	léamar	théamar	bháitheamar
	5. bhuabhair	léabhair	théabhair	bháitheabhair
	6. bhuadar	léadar	théadar	bháitheadar
	b.s. buadh	léadh	téadh	báitheadh
Gnáthchaite	1. bhuainn	léinn	théinn	bháithinn
	2. bhuathá (bhuaiteá)	léit(h)eá	théit(h)eá	bháit(h)eá
	3. bhuadh sé	léadh sé	théadh sé	bháitheadh sé
	4. bhuaimis	léimis	théimis	bháithimis
	5. bhuadh sibh	léadh sibh	théadh sibh	bháitheadh sibh
	6. bhuaidís	léidís	théidís	bháithidís
	b.s. buaití	léití	téití	báití

* Ar aon dul le *buaim* tá : *luaim, iomluaim, athnuaim, cruaim, fuaim, iaim, foriaim.*

† Ar aon dul le *léim, téim,* tá : *pléim, spréim.*

‡ Ar aon dul le *báithim* tá : *sáithim.*

AN MODH TÁSCACH—*ar leanúint.*

Fáistineach	1. buafad	léifead	téifead	báithfead
	2. buafair	léifir	téifir	báithfir
	3. buafaidh sé	léifidh sé	téifidh sé	báithfidh sé
	4. buafaimid	léifimid	téifimid	báithfimid
	5. buafaidh sibh	léifidh sibh	téifidh sibh	báithfidh sibh
	6. buafaid	léifid	téifid	báithfid
	b.s. buafar	léifear	téifear	báithfear
	f.c. a bhuafas	a léifeas	a théifeas	a bháithfeas

AN MODH COINNÍOLLACH

1. bhuafainn	léifinn	théifinn	bháithfinn
2. bhuafá	léifeá	théifeá	bháithfeá
3. bhuafadh sé	léifeadh sé	théifeadh sé	bháithfeadh sé
4. bhuafaimis	léifimis	théifimis	bháithfimis
5. bhuafadh sibh	léifeadh sibh	théifeadh sibh	bháithfeadh sibh
6. bhuafaidís	léifidís	théifidís	bháithfidís
b.s. buaifí	léifí	téifí	báithfí

AN MODH FOSHUÍTEACH

Láithreach	1. buad	léad	téad	báithead
	2. buair	léir	téir	báithir
	3. bua sé	lé sé	té sé	báithe sé
	4. buaimid	léimid	téimid	báithimid
	5. bua sibh	lé sibh	té sibh	báithe sibh
	6. buaid	léid	téid	báithid
	b.s. buaitear	léitear	téitear	báitear

AN MODH FOSHUÍTEACH—*ar leanúint.*

Caite

1. buainn	léinn	téinn	báithinn
2. buathá (buaiteá)	léit(h)eá	téit(h)eá	báit(h)eá
3. buadh sé	léadh sé	téadh sé	báitheadh sé
4. buaimis	léimis	téimis	báithimis
5. buadh sibh	léadh sibh	téadh sibh	báitheadh sibh
6. buaidís	léidís	téidís	báithidís
b.s. buaití	léití	téití	báití

AN MODH ORDAITHEACH

1. (buaim)	(léim)	(téim)	(báithim)
2. buaigh	léigh	téigh	báigh
3. buadh sé	léadh sé	téadh sé	báitheadh sé
4. buaimis	léimis	téimis	báithimis
5. buaigí	léigí	téigí	báithigí
6. buaidís	léidís	téidís	báithidís
b.s. buaitear	léitear	téitear	báitear

AN tAINM BRIATHARTHA

buachtaint	léamh	téamh	báitheadh

AN AIDIACHT BHRIATHARTHA

buaite	léite	téite	báite

2. AN DARA RÉIMNIU

AN MODH TÁSCACH

	I *Beannaím*	II *Cruinním*	III *Beirím*	IV *Maraím*
Láithreach	1. beannaím	cruinním	beirím	maraím
	2. beannaír	cruinnír	beirír	marair
	3. beannaíonn sé	cruinníonn sé	beiríonn sé	maraíonn sé
	4. beannaímid	cruinnímid	beirímid	maraímid
	5. beannaíonn sibh	cruinníonn sibh	beiríonn sibh	maraíonn sibh
	6. beannaíd	cruinníd	beiríd	maraíd
	b.s. beannaítear	cruinnítear	beirítear	maraítear
	f.c. a bheannaíos	a chruinníos	a bheiríos	a mharaíos
Caite	1. bheannaíos	chruinníos	bheiríos	mharaíos
	2. bheannaís	chruinnís	bheirís	mharaís
	3. bheannaigh sé	chruinnigh sé	bheirigh sé	mharaigh sé
	4. bheannaíomar	chruinníomar	bheiríomar	mharaíomar
	5. bheannaíobhair	chruinníobhair	bheiríobhair	mharaíobhair
	6. bheannaíodar	chruinníodar	bheiríodar	mharaíodar
	b.s. beannaíodh	cruionníodh	beiríodh	maraíodh

AN MODH TÁSCACH—*ar leanúint.*

Gnáthchaite

1. bheannaínn	chruinnínn	bheirínn	mharaínn
2. bheannaít(h)eá	chruinnít(h)eá	bheirít(h)eá	mharaít(h)eá
3. bheannaíodh sé	chruinníodh sé	bheiríodh sé	mharaíodh sé
4. bheannaímis	chruinnímis	bheirímis	mharaímis
5. bheannaíodh sibh	chruinníodh sibh	bheiríodh sibh	mharaíodh sibh
6. bheannaídís	chruinnídís	bheirídís	mharaídís
b.s. beannaítí	cruinnítí	beirítí	maraítí

Fáistineach

1. beannód	cruinneod	beireod	maród
2. beannóir	cruinneoir	beireoir	maróir
3. beannóidh sé	cruinneoidh sé	beireoidh sé	maróidh sé
4. beannóimid	cruinneoimid	beireoimid	maróimid
5. beannóidh sibh	cruinneoidh sibh	beireoidh sibh	maróidh sibh
6. beannóid	cruinneoid	beireoid	maróid
b.s. beannófar	cruinneofar	beireofar	marófar
f.c. a bheannós	a chruinneos	a bheireos	a mharós

AN MODH COINNÍOLLACH

1. bheannóinn	chruinneoinn	bheireoinn	mharóinn
2. bheannófá	chruinneofá	bheireofá	mharófá
3. bheannódh sé	chruinneodh sé	bheireodh sé	mharódh sé
4. bheannóimis	chruinneoimis	bheireoimis	mharóimis
5. bheannódh sibh	chruinneodh sibh	bheireodh sibh	mharódh sibh
6. bheannóidís	chruinneoidís	bheireoidís	mharóidís
b.s. beannófaí	cruinneofaí	beireofaí	marófaí

AN MODH FOSHUÍTEACH

Láithreach	1. beannaíod	cruinníod	beiríod	maraíod
	2. beannaír	cruinnír	beirír	maraír
	3. beannaí sé	cruinní sé	beirí sé	maraí sé
	4. beannaímid	cruinnímid	beirímid	maraímid
	5. beannaí sibh	cruinní sibh	beirí sibh	maraí sibh
	6. beannaíd	cruinníd	beiríd	maraíd
	b.s. beannaítear	cruinnítear	beirítear	maraítear
Caite	1. beannaínn	cruinnínn	beirínn	maraínn
	2. beannaít(h)eá	cruinnít(h)eá	beirít(h)eá	maraít(h)eá
	3. beannaíodh sé	cruinníodh sé	beiríodh sé	maraíodh sé
	4. beannaímis	cruinnímis	beirímis	maraímis
	5. beannaíodh sibh	cruinníodh sibh	beiríodh sibh	maraíodh sibh
	6. beannaídís	cruinnídís	beirídís	maraídís
	beannaítí	cruinnítí	beirítí	maraítí

AN MODH ORDAITHEACH

1. (beannaím)	(cruinním)	(beirím)	(maraím)
2. beannaigh	cruinnigh	beirigh	maraigh
3. beannaíodh sé	cruinníodh sé	beiríodh sé	maraíodh sé
4. beannaímis	cruinnímis	beirímis	maraímis
5. beannaígí	cruinnígí	beirígí	maraígí
6. beannaídís	cruinnídís	beirídís	maraídís
beannaítear	cruinnítear	beirítear	maraítear

AN tAINM BRIATHARTHA

beannú	cruinniú	beiriú	marú

AN AIDIACHT BHRIATHARTHA

beannaithe	cruinnithe	beirithe	marbh (maraithe)

V

Áirim

AN MODH TÁSCACH

	Láithreach	*Caite*	*Gnáthchaite*	*Fáistineach*
1.	áirím	d'áiríos	d'áirínn	áireod
2.	áirír	d'áirís	d'áirít(h)eá	áireoir
3.	áiríonn sé	d'áirigh sé	d'áiríodh sé	áireoidh sé
4.	áirímid	d'áiríomar	d'áirímis	áireoimid
5.	áiríonn sibh	d'áiríobhair	d'áiríodh sibh	áireoidh sibh
6.	áiríd	d'áiríodar	d'áirídís	áireoid
	b.s. áirítear	áiríodh	áirítí	áireofar
	f.c. a áiríos			a áireos

AN MODH COINNÍOLLACH	AN MODH FOSHUÍTEACH		AN MODH ORDAITHEACH
	Láithreach	*Caite*	
1. d'áireoinn	áiríod	áirínn	(áirím)
2. d'áireofá	áirír	áirít(h)eá	áirigh
3. d'áireodh sé	áirí sé	áiríodh sé	áiríodh sé
4. d'áireoimis	áirímid	áirímis	áirímis
5. d'áireodh sibh	áirí sibh	áiríodh sibh	áirígí
6. d'áireoidís	áiríd	áirídís	áirídís
b.s. áireofaí	áirítear	áirítí	áirítear

AN tAINM BRIATHARTHA

áireamh

AN AIDIACHT BHRIATHARTHA

áirithe

VI

Coinním

AN MODH TÁSCACH

	Láithreach	*Caite*	*Gnáthchaite*	*Fáistineach*
1.	coinním	choinníos	choinnínn	coinneod
2.	coinnír	choinnís	choinnít(h)eá	coinneoir
3.	coinníonn sé	choinnigh sé	choinníodh sé	coinneoidh sé
4.	coinnímid	choinníomar	choinnímis	coinneoimid
5.	coinníonn sibh	choinníobhair	choinníodh sibh	coinneoidh sibh
6.	coinníd	choinníodar	choinnídís	coinneoid
b.s.	coinnítear	coinníodh	coinnítí	coinneofar
f.c.	a choinníos			a choinneos

AN MODH COINNÍOLLACH / AN MODH FOSHUÍTEACH / AN MODH ORDAITHEACH

	Coinníollach	Foshuíteach *Láithreach*	Foshuíteach *Caite*	Ordaitheach
1.	choinneoin	coinníod	coinnínn	(coinním)
2.	choinneofá	coinnír	coinnít(h)eá	coinnigh
3.	choinneodh sé	coinní sé	coinníodh sé	coinníodh sé
4.	choinneoimis	coinnímid	coinnímis	coinnímis
5.	choinneodh sibh	coinní sibh	coinníodh sibh	coinnígí
6.	choinneoidís	coinníd	coinnídís	coinnídís
b.s.	coinneofaí	coinnítear	coinnítí	coinnítear

AN tAINM BRIATHARTHA

coinneáil

AN AIDIACHT BHRIATHARTHA

coinnithe

NA BRÉITHRE NEAMHRIALTA

(Tuigtear ná fuil sna táiblí seo leanas ach treoir don litriú amháin agus nach amhlaidh a meastar tosach a thabhairt d'aon leagan áirithe seachas a chéile. Bunaíodh na leagain atá anseo ar na bréithre neamhrialta mar atáid sa litríocht agus sa teangain labhartha inniu.)

1. DEIRIM

AN MODH TÁSCACH

Láithreach	*Caite*	*Gnáthchaite*	*Fáistineach*
1. deirim : abraim	dúras	deirinn : abrainn	déarfad : abród
2. deirir : abrair	dúrais	deirtheá : abarthá	déarfair : abróir
3. deir(eann) sé : abrann sé	dúirt sé	deireadh sé : abradh sé	déarfaidh sé : abróidh sé
4. deirimid : abraimid	dúramar	deirimis : abraimis	déarfaimid : abróimid
5. deir(eann) sibh : abrann sibh	dúrabhair	deireadh sibh : abradh sibh	déarfaidh sibh : abróidh sibh
6. deirid : abraid	dúradar	deiridís : abraidís	déarfaid : abróid
b.s. deirtear : abartar	dúradh	deirtí : abairtí	déarfar : abrófar

AN MODH COINNÍOLLACH	AN MODH FOSHUÍTEACH *Láithreach*	AN MODH FOSHUÍTEACH *Caite*	AN MODH ORDAITHEACH
1. déarfainn : abróinn	abrad	abrainn	(abraim)
2. déarfá : abrófa	abrair	abarthá	abair
3. déarfadh sé : abródh sé	abra sé	abradh sé	abradh sé
4. déarfaimis : abróimis	abraimid	abraimis	abraimis
5. déarfadh sibh : abródh sibh	abra sibh	abradh sibh	abraigí
6. déarfaidís : abróidís	abraid	abraidís	abraidís
b.s. déarfaí : abrófaí	abartar	abairti	abartar

AN tAINM BRIATHARTHA

rá

AN AIDIACHT BHRIATHARTHA

ráite, abartha

2. BEIRIM

AN MODH TÁSCACH

	Láithreach	*Caite*	*Gnáthchaite*	*Fáistineach*
1.	beirim	rugas	bheirinn	béarfad
2.	beirir	rugais	bheirtheá	béarfair
3.	beireann sé	rug sé	bheireadh sé	béarfaidh sé
4.	beirimid	rugamar	bheirimis	béarfaimid
5.	beireann sibh	rugabhair	bheireadh sibh	béarfaidh sibh
6.	beirid	rugadar	bheiridís	béarfaid
	b.s. beirtear	rugadh	beirtí	béarfar

	AN MODH COINNÍOLLACH	AN MODH FOSHUÍTEACH *Láithreach*	AN MODH FOSHUÍTEACH *Caite*	AN MODH ORDAITHEACH
1.	bhéarfainn	beiread	beirinn	(beirim)
2.	bhéarfá	beirir	beirtheá	beir
3.	bhéarfadh sé	beire sé	beireadh sé	beireadh sé
4.	bhéarfaimis	beirimid	beirimis	beirimis
5.	bhéarfadh sibh	beire sibh	beireadh sibh	beirigí
6.	bhéarfaidís	beirid	beiridís	beiridís
	b.s. béarfaí	beirtear	beirtí	beirtear

AN tAINM BRIATHARTHA

breith

AN AIDIACHT BHRIATHARTHA

beirthe

3. BHEIRIM

AN MODH TÁSCACH

Láithreach	*Caite*	*Gnáthchaite*	*Fáistineach*
1. bheirim : tugaim	thugas	bheirinn : thugainn	bhéarfad : tabharfad*
2. bheirir : tugair	thugais	bheirtheá : thugthá	bhéarfair : tabharfair
3. bheir(eann) sé : tugann sé	thug sé	bheireadh sé : thugadh sé	bhéarfaidh sé : tabharfaidh sé
4. bheirimid : tugaimid	thugamar	bheirimis : thugaimis	bhéarfaimid : tabharfaimid
5. bheir(eann) sibh : tugann sibh	thugabhair	bheireadh sibh : thugadh sibh	bhéarfaidh sibh : tabharfaidh sibh
6. bheirid : tugaid	thugadar	bheiridís : thugaidís	bhéarfaid : tabharfaid
b.s. bheirtear : tugtar	tugadh	bheirtí : tugtaí	bhéarfar : tabharfar

*Tá *tiúrfad, tiúrfair*, etc., ceadaithe freisin.

AN MODH COINNÍOLLACH	AN MODH FOSHUÍTEACH *Láithreach*	AN MODH FOSHUÍTEACH *Caite*	AN MODH ORDAITHEACH
1. bhéarfainn : thabharfainn*	tugad	tugainn	(tugaim)
2. bhéarfá : thabharfá	tugair	tugthá	tabhair
3. bhéarfadh sé : thabharfadh sé	tuga sé	tugadh sé	tugadh sé
4. bhéarfaimis : thabharfaimis	tugaimid	tugaimis	tugaimis
5. bhéarfadh sibh : thabharfadh sibh	tuga sibh	tugadh sibh	tugaigí
6. bhéarfaidís : thabharfaidís	tugaid	tugaidís	tugaidís
b.s. bhéarfaí : tabharfaí	tugtar	tugtaí	tugtar

AN tAINM BRIATHARTHA	AN AIDIACHT BHRIATHARTHA
tabhairt	tugtha, tabhartha

* Tá *thiúrfainn, thiúrfá*, etc., ceadaithe freisin.

4. CHÍM

AN MODH TÁSCACH

	Láithreach	*Caite*	*Gnáthchaite*	*Fáistineach*
1.	chím* : feicim	chonaiceas : facas	chínn : feicinn	chífead : feicfead
2.	chír : feicir	chonaicis : facais	chítheá : feictheá	chífir : feicfir
3.	chíonn sé : feiceann sé	chonaic sé : faca sé	chíodh sé : feiceadh sé	chífidh sé : feicfidh sé
4.	chímid : feicimid	chonaiceamar : facamar	chímis : feicimis	chífimid : feicfimid
5.	chíonn sibh : feiceann sibh	chonaiceabhair : facabhair	chíodh sibh : feiceadh sibh	chífidh sibh : feicfidh sibh
6.	chíd : feicid	chonaiceadar : facadar	chídís : feicidís	chífid : feicfid
	b.s. chítear : feictear	chonacthas : facthas	chítí : feictí	chífear : feicfear

AN MODH COINNÍOLLACH / AN MODH FOSHUÍTEACH / AN MODH ORDAITHEACH

	AN MODH COINNÍOLLACH	AN MODH FOSHUÍTEACH *Láithreach*	AN MODH FOSHUÍTEACH *Caite*	AN MODH ORDAITHEACH
1.	chífinn : feicfinn	feicead	feicinn	(feicim)
2.	chífeá : feicfeá	feicir	feictheá	feic
3.	chífeadh sé : feicfeadh sé	feice sé	feiceadh sé	feiceadh sé
4.	chífimis : feicfimis	feicimid	feicimis	feicimis
5.	chífeadh sibh : feicfeadh sibh	feice sibh	feiceadh sibh	feicigí
6.	chífidís : feicfidís	feicid	feicidís	feicidís
	b.s. chífí : feicfí	feictear	feictí	feictear

AN tAINM BRIATHARTHA

feiscint, feiceáil

AN AIDIACHT BHRIATHARTHA

feicthe

* *Tím*, etc., i gCúige Uladh.

5. GHEIBHIM

AN MODH TÁSCACH

	Láithreach	*Caite*	*Gnáthchaite*	*Fáistineach*
1.	gheibhim : faighim	fuaireas	gheibhinn : faighinn	gheobhad : faighead
2.	gheibhir : faighir	fuairis	gheibhtheá : faightheá	gheobhair : faighir
3.	gheibheann sé : faigheann sé	fuair sé	gheibheadh sé : faigheadh sé	gheobhaidh sé : faighidh sé
4.	gheibhimid : faighimid	fuaireamar	gheibhimis : faighimis	gheobhaimid : faighimid
5.	gheibheann sibh : faigheann sibh	fuaireabhair	gheibheadh sibh : faigheadh sibh	gheobhaidh sibh : faighidh sibh
6.	gheibhid : faighid	fuaireadar	gheibhidís : faighidís	gheobhaid : faighid
b.s.	gheibhtear : faightear	fuarthas	gheibhtí : faightí	gheofar : faighfear

	AN MODH COINNÍOLLACH	AN MODH FOSHUÍTEACH *Láithreach*	AN MODH FOSHUÍTEACH *Caite*	AN MODH ORDAITHEACH
1.	gheobhainn : faighinn	faighead	faighinn	(faighim)
2.	gheofá : faighfeá	faighir	faightheá	faigh
3.	gheobhadh sé : faigheadh sé	faighe sé	faigheadh sé	faigheadh sé
4.	gheobhaimis : faighimis	faighimid	faighimis	faighimis
5.	gheobhadh sibh : faigheadh sibh	faighe sibh	faigheadh sibh	faighigí
6.	gheobhaidís : faighidís	faighid	faighidís	faighidís
b.s.	gheofaí : faighfí	faightear	faightí	faightear

AN tAINM BRIATHARTHA

fáil

AN AIDIACHT BHRIATHARTHA

faighte, fachta

6. TÉIM

AN MODH TÁSCACH

	Láithreach	*Caite*	*Gnáthchaite*	*Fáistineach*
1.	téim	chuas : deachas	théinn	raghad*
2.	téir	chuais : deachais	théitheá	raghair
3.	téann sé	chuaigh sé : deachaigh sé	théadh sé	raghaidh sé
4.	téimid	chuamar : deachamar	théimis	raghaimid
5.	téann sibh	chuabhair : deachabhair	théadh sibh	raghaidh sibh
6.	téid	chuadar : deachadar	théidís	raghaid
b.s.	téitear	chuathas : deachthas	téití	raghfar

AN MODH COINNÍOLLACH

1.	raghainn*
2.	raghfá
3.	raghadh sé
4.	raghaimis
5.	raghadh sibh
6.	raghaidís
b.s.	raghfaí

AN MODH FOSHUÍTEACH

	Láithreach	*Caite*
1.	téad	téinn
2.	téir	téitheá
3.	té sé	téadh sé
4.	téimid	téimis
5.	té sibh	téadh sibh
6.	téid	téidís
b.s.	téitear	téití

AN MODH ORDAITHEACH

(téim)
téirigh (téigh)
téadh sé
téimis
téigí
téidís
téitear

AN tAINM BRIATHARTHA

dul

AN AIDIACHT BHRIATHARTHA

imithe, dulta

* *rachad, rachainn, etc.*, freisin.

7. TAGAIM

AN MODH TÁSCACH

	Láithreach	*Caite*	*Gnáthchaite*	*Fáistineach*
1.	tagaim	thángas	thagainn	tiocfad
2.	tagair	thángais	thagthá	tiocfair
3.	tagann sé	tháinig sé	thagadh sé	tiocfaidh sé
4.	tagaimid	thángamar	thagaimis	tiocfaimid
5.	tagann sibh	thángabhair	thagadh sibh	tiocfaidh sibh
6.	tagaid	thángadar	thagaidís	tiocfaid
b.s.	tagtar	thángthas	tagtaí	tiocfar

AN MODH COINNÍOLLACH / AN MODH FOSHUÍTEACH / AN MODH ORDAITHEACH

	Coinníollach	Foshuíteach *Láithreach*	Foshuíteach *Caite*	Ordaitheach
1.	thiocfainn	tagad	tagainn	(tagaim)
2.	thiocfá	tagair	tagthá	tar
3.	thiocfadh sé	taga sé	tagadh sé	tagadh sé
4.	thiocfaimis	tagaimid	tagaimis	tagaimis
5.	thiocfadh sibh	taga sibh	tagadh sibh	tagaigí
6.	thiocfaidís	tagaid	tagaidís	tagaidís
b.s.	tiocfaí	tagtar	tagtaí	tagtar

AN tAINM BRIATHARTHA

teacht, tíocht

AN AIDIACHT BHRIATHARTHA

tagtha

8. DÉANAIM

AN MODH TÁSCACH

	Láithreach	*Caite*	*Gnáthchaite*	*Fáistineach*
1.	déanaim	rinneas : dearnas	dhéanainn	déanfad
2.	déanair	rinnis : dearnais	dhéantá	déanfair
3.	déanann sé	rinne sé : dearna sé	dhéanadh sé	déanfaidh sé
4.	déanaimid	rinneamar : dearnamar	dhéanaimis	déanfaimid
5.	déanann sibh	rinneabhair : dearnabhair	dhéanadh sibh	déanfaidh sibh
6.	déanaid	rinneadar : dearnadar	dhéanaidís	déanfaid
b.s.	déantar	rinneadh : dearnadh	déantaí	déanfar

AN MODH COINNÍOLLACH

1.	dhéanfainn
2.	dhéanfá
3.	dhéanfadh sé
4.	dhéanfaimis
5.	dhéanfadh sibh
6.	dhéanfaidís
b.s.	déanfaí

AN MODH FOSHUÍTEACH

Láithreach	*Caite*
déanad	déanainn
déanair	déantá
déana sé	déanadh sé
déanaimid	déanaimis
déana sibh	déanadh sibh
déanaid	déanaidís
déantar	déantaí

AN MODH ORDAITHEACH

(déanaim)
déan
déanadh sé
déanaimis
déanaigí
déanaidís
déantar

AN tAINM BRIATHARTHA

déanamh

AN AIDIACHT BHRIATHARTHA

déanta

9. ITHIM

AN MODH TÁSCACH

	Láithreach	*Caite*	*Gnáthchaite*	*Fáistineach*
1.	ithim	d'itheas	d'ithinn	íosfad
2.	ithir	d'ithis	d'itheá	íosfair
3.	itheann sé	d'ith sé	d'itheadh sé	íosfaidh sé
4.	ithimid	d'itheamar	d'ithimis	íosfaimid
5.	itheann sibh	d'itheabhair	d'itheadh sibh	íosfaidh sibh
6.	ithid	d'itheadar	d'ithidís	íosfaid
b.s.	itear	itheadh	ití	íosfar

AN MODH COINNÍOLLACH

1.	d'íosfainn
2.	d'íosfá
3.	d'íosfadh sé
4.	d'íosfaimis
5.	d'íosfadh sibh
6.	d'íosfaidís
b.s.	íosfaí

AN MODH FOSHUÍTEACH

Láithreach	*Caite*
ithead	ithinn
ithir	itheá
ithe sé	itheadh sé
ithimid	ithimis
ithe sibh	itheadh sibh
ithid	ithidís
itear	ití

AN MODH ORDAITHEACH

(ithim)
ith
itheadh sé
ithimis
ithigí
ithidís
itear

AN tAINM BRIATHARTHA

ithe

AN AIDIACHT BHRIATHARTHA

ite

10. CLOISỊM

AN MODH TÁSCACH

	Láithreach	*Caite*	*Gnáthchaite*	*Fáistineach*
1.	cloisim	chualas	chloisinn	cloisfead
2.	cloisir	chualais	chloistheá	cloisfir
3.	cloiseann sé	chuala sé	chloiseadh sé	cloisfidh sé
4.	cloisimid	chualamar	chloisimis	cloisfimid
5.	cloiseann sibh	chualabhair	chloiseadh sibh	cloisfidh sibh
6.	cloisid	chualadar	chloisidís	cloisfid
	b.s. cloistear	chualathas	cloistí	cloisfear

AN MODH COINNÍOLLACH

1. chloisfinn
2. chloisfeá
3. chloisfeadh sé
4. chloisfimis
5. chloisfeadh sibh
6. chloisfidís

b.s. cloisfí

AN MODH FOSHUÍTEACH

Láithreach	*Caite*
cloisead	cloisinn
cloisir	cloistheá
cloise sé	cloiseadh sé
cloisimid	cloisimis
cloise sibh	cloiseadh sibh
cloisid	cloisidís
cloistear	cloistí

AN MODH ORDAITHEACH

(cloisim)
clois
cloiseadh sé
cloisimis
cloisigí
cloisidís
cloistear

AN tAINM BRIATHARTHA

clos, cloisint, cloisteáil

AN AIDIACHT BHRIATHARTHA

cloiste

11. TÁIM

AN MODH TÁSCACH

	Láithreach		*Gnáthláithreach*	*Gnáthchaite*
1.	táim	fuilim*	bím	bhínn
2.	táir	fuilir	bír	bhítheá
3.	tá sé	fuil sé	bíonn sé	bhíodh sé
4.	táimid	fuilimid	bímid	bhímis
5.	tá sibh	fuil sibh	bíonn sibh	bhíodh sibh
6.	táid	fuilid	bíd	bhídís
b.s.	táthar	fuiltear	bítear	bítí
f.c.	a bhíos		a bhíos	

	Caite		*Fáistineach*
1.	bhíos	rabhas	bead
2.	bhís	rabhais	beir
3.	bhí sé	raibh sé	beidh sé
4.	bhíomar	rabhmar	beimid
5.	bhíobhair	rabhabhair	beidh sibh
6.	bhíodar	rabhdar	beid
b.s.	bhíothas	rabhthas	beifear
f.c.			a bheas

* *Níl, nílim, nílir,* etc., in aon fhocal amháin i gcónaí.

	AN MODH COINNÍOLLACH	AN MODH FOSHUÍTEACH *Láithreach*	AN MODH FOSHUÍTEACH *Caite*	AN MODH ORDAITHEACH
1.	bheinn	rabhad	beinn	(bím)
2.	bheifeá	rabhair	beitheá	bí
3.	bheadh sé	raibh sé	beadh sé	bíodh sé
4.	bheimis	rabhaimid	beimis	bímis
5.	bheadh sibh	raibh sibh	beadh sibh	bígí
6.	bheidís	rabhaid	beidís	bídís
b.s.	beifí	rabhthar	beití	bítear

AN tAINM BRIATHARTHA

bheith

TEIDIL AIRÍ AGUS RANNA STÁIT

An tAire Airgeadais	Minister for Finance.
An Roinn Airgeadais	Department of Finance.
An tAire Cosanta	Minister for Defence.
An Roinn Cosanta	Department of Defence.
An tAire Dlí agus Cirt	Minister for Justice.
An Roinn Dlí agus Cirt	Department of Justice.
An tAire Gnóthaí Eachtracha	Minister for External Affairs.
An Roinn Gnóthaí Eachtracha	Department of External Affairs.
An tAire Oideachais	Minister for Education.
An Roinn Oideachais	Department of Education.
An tAire Poist agus Telegrafa	Minister for Posts and Telegraphs.
An Roinn Poist agus Telegrafa	Department of Posts and Telegraphs.
An tAire Rialtais Áitiúil	Minister for Local Government
An Roinn Rialtais Áitiúil	Department of Local Government.
An tAire Tailte	Minister for Lands.
An Roinn Tailte	Department of Lands.
An tAire Talmhaíochta	Minister for Agriculture.
An Roinn Talmhaíochta	Department of Agriculture.
An tAire Tionscail agus Tráchtála	Minister for Industry and Commerce.
An Roinn Tionscail agus Tráchtála	Department of Industry and Commerce.
An tAire Leasa Shóisialaigh	Minister for Social Welfare.
An Roinn Leasa Shóisialaigh	Department of Social Welfare.
An tAire Sláinte	Minister for Health.
An Roinn Sláinte	Department of Health.

SEOLTA RANNA AGUS OIFIGÍ STÁIT
(I mBaile Átha Cliath dóibh uile.)

An Rúnaí, Oifig an Rúnaí don Uachtarán, Áras an Uachtaráin	The Secretary, Office of the Secretary to the President, Áras an Uachtaráin.
An Rúnaí, Roinn an Taoisigh, Tithe an Rialtais	The Secretary, Department of the Taoiseach, Government Buildings.
An Rúnaí, An Roinn Airgeadais, Tithe an Rialtais	The Secretary, Department of Finance, Government Buildings.
An Ceannasaí, Oifig an tSoláthair, Tor an Bhacaigh	The Controller, Stationery Office, Beggar's Bush.
An Rúnaí, Oifig na nOibreacha Poiblí, 51, Faiche Stiabhna	The Secretary, Office of Public Works, 51, St. Stephen's Green.
Na Rúnaithe, Oifig na gCoimisinéirí Ioncaim, Caisleán Bhaile Átha Cliath	The Secretaries, Office of the Revenue Commissioners, Dublin Castle.
An Coimisinéir Luachála agus Príomh-Shuirbhéir Teorann agus an Stiúrthóir Suirbhéireachta Ordonáis, 6, Plás Íle	The Commissioner of Valuation and Chief Boundary Surveyor and Director of Ordnance Survey, 6, Ely Place.
An Rúnaí, Coimisiún na Stát-Sheirbhíse, 45, Sráid Uí Chonaill Uacht.	The Secretary, Civil Service Commission, 45, Upper O'Connell Street.

An Rúnaí,
An Coimisiún um Cheapacháin Áitiúla,
45, Sráid Uí Chonaill Uacht.

The Secretary,
Local Appointments Commission,
45, Upper O'Connell Street.

An Príomh-Chléireach,
Oifig an Pháigh-Mháistir Ghinearálta,
Teach Oirghialla,
Raedh na nIartharach

The Chief Clerk,
Paymaster-General's Office,
Oriel House,
Westland Row.

An Ceimiceoir Stáit,
An tSaortharlann Stáit,
Coláiste na hEolaíochta

The State Chemist,
State Laboratory,
College of Science.

An Stiúrthóir,
Oifig na Scéimeanna Fostaíochta Speisialta,
51, Faiche Stiabhna

Director,
Special Employment Schemes Office,
51, St. Stephen's Green.

An Rúnaí,
An Roinn Dlí agus Cirt,
Títhe an Rialtais

The Secretary,
Department of Justice,
Government Buildings.

An Cláraitheoir,
Clarlann na nDintiúirí,
Sráid Henrietta

The Registrar,
Registry of Deeds,
Henrietta Street.

An Leas-Choimeádaí Cúnta,
Oifig na nAnnálacha Poiblí,
Na Ceithre Cúirteanna

The Assistant Deputy Keeper,
Public Record Office,
Four Courts.

An Coimisinéir,
An Garda Síochána,
An Príomh-Áras,
Cill Mhaighneann

The Commissioner,
Garda Siochána,
Headquarters,
Kilmainham.

An Rúnaí,
Oifig na dTabhartas agus na dTiomanta Déirciúla,
128, Sráid Bhagóid Íocht.

The Secretary,
Office of Charitable Donations and Bequests,
128, Lower Baggot Street.

Cláraitheoir na dTeideal, Clarlann na Talún, Sráid Seansaire	The Registrar of Titles, Land Registry, Chancery Street.
An Rúnaí, An Roinn Rialtais Áitiúil, Teach an Chustaim	The Secretary, Department of Local Government, Custom House.
An tArd-Chláraitheoir, Oifig an Ard-Chláraitheora, Teach an Chustaim	The Registrar-General, General Register Office, Custom House.
An Lia Cónaitheach agus an Gobharnóir, Príomh-Ghealtlann Choiriúil Dhúndroma, Dúndroma	The Resident Physician and Governor, Dundrum Central Criminal Lunatic Asylum, Dundrum.
An Rúnaí, An Roinn Oideachais, Sráid Maoilbríde	The Secretary, Department of Education, Marlborough Street.
An Stiúrthóir, Dánlann Náisiúnta na hÉireann, Faiche Laighean	The Director, National Gallery of Ireland, Leinster Lawn.
An Stiúrthóir, Ard-Mhúsaem na hÉireann, Sráid Chill Dara	The Director, National Museum, Kildare Street.
An Stiúrthóir, Leabharlann Náisiúnta na hÉireann, Sráid Chill Dara	The Director, National Library, Kildare Street.
An Stiúrthóir, Ard-Scoil Náisiúnta na hEalaíon, Sráid Chill Dara	The Director, National College of Art, Kildare Street.

An Rúnaí, An Roinn Talmhaíochta, Tithe an Rialtais	The Secretary, Department of Agriculture, Government Buildings.
An Rúnaí, An Roinn Tionscail agus Tráchtála, Sráid Chill Dara	The Secretary, Department of Industry and Commerce, Kildare Street.
An Rúnaí, An Roinn Tailte, 24, Sráid Mhuirbhthean Uacht.	The Secretary, Department of Lands, 24, Upper Merrion Street.
An Rúnaí, Coimisiún na Talún, 24, Sráid Mhuirbhthean Uacht.	The Secretary, Land Commission, 24, Upper Merrion Street.
An Stiúrthóir, Seirbhísí na Gaeltachta, An Roinn Tailte, 28, Sráid Mhuirbhthean Uacht.	The Director, Gaeltacht Services, Department of Lands, 28, Upper Merrion Street.
An Stiúrthóir, An Rannóg Foraoiseachta, An Roinn Tailte, 88, Cearnóg Mhuirbhthean	The Director, Forestry Section, Department of Lands, 88, Merrion Square.
An Rúnaí, An Roinn Poist agus Telegrafa	The Secretary, Department of Posts and Telegraphs.
An Ceannasaí, Brainse na Stóras, An Roinn Poist agus Telegrafa, Teach Albro	The Controller, Stores Branch, Department of Posts and Telegraphs, Aldborough House.
An Stiúrthóir, Radio Éireann	The Director, Radio Éireann.

An Rúnaí, An Roinn Cosanta, Geata na Páirce	The Secretary, Department of Defence, Parkgate.
An Rúnaí, An Roinn Gnóthaí Eachtracha, Teach Uíbh Eachach, 80, Faiche Stiabhna	The Secretary, Department of External Affairs, Iveagh House, 80, St. Stephen's Green.
An tArd-Aighne, Tithe an Rialtais	The Attorney-General, Government Buildings.
An Príomh-Aturnae Stáit, Caisleán Bhaile Átha Cliath	The Chief State Solicitor, Dublin Castle.
An tAturnae Airgeadais, 51, Faiche Stiabhna	The Finance Solicitor, 51, St. Stephen's Green.
Cléireach na Dála, Tigh Laighean	Clerk of the Dáil, Leinster House.
An Rúnaí, Oifig an Ard-Reachtaire Cuntas agus Ciste, Coláiste na hEolaíochta	The Secretary, Office of the Comptroller and Auditor General, College of Science.

TEIDIL POSTANNA, ETC., SA STÁT-SHEIRBHÍS

Rúnaí	Secretary.
Rúnaí Gníomhach	Acting Secretary.
Rúnaí Cúnta	Assistant Secretary.
Rúnaí Príobháideach	Private Secretary.
Priomh-Oifigeach	Principal Officer.
Príomh-Chléireach	Principal Clerk.
Cuntasóir	Accountant.
Príomh-Oifigeach Cúnta	Assistant Principal Officer.
Ard-Oifigeach Foirne	Senior Staff Officer.
Oifigeach Riaracháin	Administrative Officer.
Ard-Oifigeach Feidhmiúcháin	Higher Executive Officer.

Oifigeach Feidhmiúcháin	Executive Officer.
Oifigeach Custam agus Máil	Officer of Customs and Excise.
Cláraitheoir	Registrar.
Oifigeach Foirne	Staff Officer.
Fo-Oifigeach Foirne	Minor Staff Officer.
Oifigeach Cléireachais	Clerical Officer.
Maoirseoir Clóscríobhaithe	Superintendent of Typists.
Cúntóir Scríbhneoireachta	Writing Assistant.
Clóscríobhaí	Typist.
Teachtaire	Messenger.

NA MÍOSA

Eanáir, Feabhra, Márta, Aibreán, Bealtaine, Meitheamh, Iúil, Lúnasa, Meán Fómhair, Deireadh Fómhair, Samhain, Nollaig.

DÁTAÍ AR LITREACHA, ETC.

1 Eanáir, 1945 ; 3 Meán Fómhair, 1945 ; 5 Samhain, 1945 ; 8 Nollaig, 1945.

DÁTAÍ AR ORDUITHE, ETC.

An 3ú lá seo d'Eanáir ; an 6ú lá seo de Mheán Fómhair ; an 12ú lá seo de Shamhain, etc.

FOCLÓIRÍN

NODA

a.	aidiacht. *adjective*	fa.	forainm. *pronoun*
ab.	aidiacht bhriathartha. *verbal adj.*	fa. r.	forainm réamhfhoclach. *{prepositional pronoun*
as.	aidiacht shealbhach. *possessive adj.*	g.	ginide uatha. *genitive singular*
b.	baininscneach. *feminine*	iol.	ainmneach iolra. *nominative plural*
bc.	breischéim na haidiachta. *comparative degree of the adjective*	r.	réamhfhocal. *preposition*
cn.	cónasc. *conjunction*	rm.	réimír. *prefix*
db.	dobhriathar. *adverb*	sc.	sárchéim na haidiachta. *{superlative degree of the adjective*
f.	fi in cneach. *masculine*	tu.	tabharthach uatha. *dative singular*

A

A, as., *his, her, its, their.*

Ab, f., g. aba, iol., abaí, *abbot.*

Abairt, b., *expression, phrase, sentence.*

Abha, b., g. abhann, iol. aibhne, *river.*

Abhac, f., *dwarf.*

Ábhach, f., *recess, nook.*

Ábhailli, f., g. ábhaillí, *meddling.*

Abhanntrach, b., g. abhanntraí, *river basin.*

Abhar (ábhar), f., *material, cause, quantity.*

Abhcóide, f., g. abhcóide, iol. abhcóidí, *barrister.*

Abhlann, b., g. abhlainne, iol. abhlanna, *altar-bread.*

Abhras, f., g. abhrais, iol. abhrais, *wool, flax, etc., for weaving.*

Abhus, db., *here, at this side.*

Abraim, rá, *I say.*

Acadamh, f., g. acadaimh, iol. acadaimh, *academy.*

Acadúil, a., bc. acadúla, *academic.*

Acaraithe, ab., *moored, anchored.*

Acastóir, f., *axle.*

Ach, cn. & r., *but ; except.*

Achainí, b., g. achainí, iol. achainíocha, *petition, entreaty.*

Achainím -ní, *I petition, entreat.*

Achar, f., g. achair, iol. achair, *area, distance.*

Achasán, f., *reproach, insult.*

Achomair, a., *near, concise, summary.*

Achomharc, f., *appeal.*

Achomharcach, f., *appellant.*

Achomharcaim -arc, *I appeal.*

Achrann, f., g. achrainn, iol. achrainn, *entanglement, strife.*

Achrannach, a., bc. achrannaí, *entangled, quarrelsome, difficult.*

Acht, f., g. achta, iol. achta, *act (law).*

Achtachán, f., *enactment.*

Achtaím, achtú, *I enact, decree.*

Achtúire, f., *actuary.*

Aclaí, a., *skilful, supple.*

Aclaím, aclú, *I make supple, exercise.*

Acmhainn, b., *capability, means.*

Acmhainneach, a., *capable, wealthy.*

Acmhainneacht, b., *capacity, power.*

Acomhal, f., g. acomhail, *junction.*

Adaím, adú, *I kindle.*

Ádh, f., *luck, fate.*

Adhaint, b., *kindling, inflaming ; ignition.*

Adhairt, b., *bolster, pillow.*

Adharc, b., g. adhairce, iol. adharca, *horn.*

Adhastar, f., *halter.*

Adhlacaim -cadh, -can, *I bury,*

Adhmad, f., *timber, wood.*

Adhmaint, b., g. adhmainte, *magnet.*

Adhmainteach, a., *magnetic.*

Adhmainteas, f., g. adhmaintis, *magnetism.*
Adhmainteoir, f., *magneto.*
Adhnaim, adhaint, *I kindle, inflame.*
Adhraim -adh, *I adore, worship.*
Adhraitheoir, f., *worshipper, adorer.*
Ádhúil, a., bc. ádhúla, *fortunate, lucky.*
Admháil, b., *admission, receipt.*
Admhaím -mháil, *I confess, acknowledge.*
Aduaidh, db., *from the north.*
Aer, f., *air.*
Aerach, a., *airy, light-hearted.*
Aeradróm, f., g. aeradróma, iol. aeradróma, *aerodrome.*
Aeráid, b., g. aeráide, iol. aeráidí, *climate.*
Aeraím -rú, *I ventilate.*
Aeraíocht, b., *open-air concert.*
Aerárthach, f., *aircraft.*
Aer·long, b., *airship.*
Aeróg, b., *aerial.*
Aerphort, f., g. aerphoirt, *airport.*
Aer-ruathar, f., *air-raid.*
Áfach, cn., *however.*
Agallamh, b., g. agallmha, *interview, dialogue.*
Agam, fa. r., *at or with me* (feic Riail 17, leath. 17).
Aghaidh, b., g. aghaidh, aighthe, iol. aighthe, *face.*
Aghloitim -lot, *I deface.*
Agóid, b., g. agóide, iol. agóidí, *objection.*
Agra, f., g. agra, *suit (law).*
Aguisín, f., *addendum, postscript.*
Agus, cn., *and.*
Aibidh, a., bc. aibí, *ripe, mature.*
Aibím, aibiú, aibeachan, *I ripen, mature.*
Aibíocht, b., *ripeness, maturity.*
Aibítir, b., g. aibítre, *alphabet.*
Aibiú, f., g. aibithe, *ripening, maturing.*
Aibiúil, a., *lively.*
Aice, b., *nearness, proximity.*
Aicídeolaí, f., *pathologist.*
Aicídeolaíocht, b., *pathology.*
Aicim, *I beseech.*

Aiclí, a., *skilful, supple.*
Aiclíocht, b., *skill, dexterity.*
Aidhm, b., *desire, aim, inclination.*
Aidiacht, b., *adjective* ; aidiacht bhriathartha, *verbal adjective* ; aidiacht shealbhach, *possessive adjective.*
Aife, b., *ebbing.*
Aiféala, f., *regret, sorrow.*
Aiféalach, a., bc. aiféalaí, *regretful.*
Áiféis, b., *nonsense, exaggeration.*
Aifrim, *I reproach.*
Aigéad, f., g. aigéid, iol. aigéid, *acid.*
Aighneas, f., *argument, quarrelling.*
Ailínim -líniú, *I align.*
Áilíos, f., g. áilíosa, *great pleasure or desire.*
Aill, b., g. aille, iol. ailltreacha, *cliff, rock.*
Áille, b., *beauty.*
Áilleacht, b., *beauty.*
Áillim, *I beautify.*
Aimhleas, f., g. aimhleasa, *imprudent or harmful course.*
Aimhréidh, a., *disordered, entangled, uneven.*
Aimhriar, b., *disorder* ; aimhriar mheabhrach, *mental disorder.*
Aimseartha, a., *temporal.*
Aimsím -siú, *I aim, hit, discover.*
Aimsir, b., *weather.*
Ain-, an-, réimír dhiúltach, *un-, in-, non, etc.* ; aindleathach, ainmheasartha, aineolach, ainmhian, anabaidh, andóigh (feic riail 19 (*d*), leath. 21).
Ainbhios, f., *ignorance.*
Ainbhiosach, a., bc. ainbhiosaí, *ignorant.*
Ainbhiosán, f., *ignoramus.*
Aincheart, f., *injustice, wrong.*
Aindleathach, a., *unlawful, illegal.*
Aindlí, f., *unlawfulness, anarchy.*
Áineas, f., *pleasure.*
Aineolach, a., bc. aineolaí, *ignorant.*
Aingiallta, a., *irrational.*
Aingli, a., *angelical.*
Ainléannta, a., *illiterate.*
Áinleog, b., *swallow.*

Ainmfhocal, f., *noun.*
Ainmheasartha, a., *intemperate.*
Ainmhí, f., g. ainmhí, iol. ainmhithe, *animal.*
Ainmhian, b., *evil passion, lust.*
Ainmneach, a., bc. ainmní, *nominative ; famous.*
Ainmneach, f., *nominative case.*
Ainmní, f., g. ainmní, *subject of verb ; denominator (maths.) ; nominee.*
Ainmním -niú, *I name, nominate.*
Ainmníocht, b., *denomination.*
Ainmniú, f., g. ainmnithe, *nomination.*
Ainmniúil, a., bc. ainmniúla, *famous, renowned.*
Ainneoin, b., g. ainneona, *unwillingness ;* d'ainneoin, in ainneoin, *in spite of.*
Ainnis, a., *untidy, miserable.*
Ainnise, b., *distress.*
Ainniseoir, f., *wretched, unfortunate person.*
Ainscian, f., *furious or wild person.*
Ainsealach, a., *chronic (of disease, etc.).*
Ainspiorad, f., *evil spirit.*
Aintiarna, f., *tyrant.*
Aíocht, b., *hospitality, guesting.*
Airbheartaím -tú, *I purport.*
Aird, b., g. airde, *point of compass, direction ; attention, heed.*
Airde, b., *height.*
Airdeall, f., g. airdill, *care, watchfulness.*
Aire, b., *care, attention.*
Aire, f., *Minister (of State).*
Áireamh, f., *counting, reckoning.*
Airgead, f., *silver, money.*
Airgeadas, f., *finance.*
Airgeadra, f., g. airgeadra, iol. airgeadraí, *currency.*
Airí, b., g. airíon, *characteristic.*
Airím, aireachtaint, aireachtáil, *I perceive, hear.*
Áirím -reamh, *I count, reckon.*
Airíoch, f., g. airígh, *caretaker.*
Áirithím -thiú, *I ensure.*
Airne, b., g. airne, iol. airní, *sloe, sloe-tree.*
Airneán, f., *night-work, sitting up late at night.*
Airnéis, b., *cattle, effects, chattel.*
Áirse, b., *arch, vault.*
Aisce, b., g. aisce, iol. aiscí, *gratuity, bounty.*
Aiseag, f., *restitution.*
Aiséirí, f., *resurrection.*
Aiséirím -rí, *I rise again.*
Aisghabhaim, aisghabháil, *I recover (money, property, etc.).*
Aisiríoch, f., g. aisirígh, *a restorer ;* aisiríoch gruaige, *hair restorer.*
Áisiúil, a., bc. áisiúla, *convenient, useful.*
Áisiúlacht, b., *convenience, utility.*
Aispeist, b., g. aispeiste, *asbestos.*
Aiste, b., *composition, pattern.*
Aisteach, a., bc. aistí, *odd, droll.*
Aistear, f., g. aistir, *journey.*
Aisteoir, f., *actor.*
Aisteoireacht, b., *acting.*
Aistrím -triú, *I alter, translate, remove.*
Aistriú, f., g. aistrithe, *change, translation.*
Aithint, b., *recognition.*
Aithis, b., *reproach, shame, disgrace.*
Aithisím -siú, *I abuse, censure.*
Aithne, b., *commandment, command; recognition.*
Aithním -thint, *I recognise.*
Aithrí, b., *penitence.*
Aithríoch, f., g. aithrígh, *penitent.*
Aithris, b., *imitating, relating.*
Aithriseoireacht, b., *recitation, narration.*
Áitím -tiú, *I dwell in.*
Áititheoir, f., *resident.*
Áitiúil, a., bc. áitiúla, *local.*
Áitreabh, f., g. áitribh, iol. áitribh, *premises.*
Alabhreac, a., bc. alabhrice, *piebald.*
Alaghual, f., g. alaghuail, *charcoal.*
Álainn, a., bc. áille, *beautiful.*
Albha, *clove (for dressing flax).*
Allaíre, b., *deafness, hardness of hearing.*
Allas, f., *sweat.*
Allta, a., *wild.*

Alltacht, b., *amazement; wildness.*
Allúntas, f., *allowance.*
Altaím -tú, *I return thanks.*
Altranas, f., *nursing*; siúir altranais, *nursing sister.*
Altú, f., g. altuithe, *thanksgiving, grace at meals.*
Amaidí, b., *folly, nonsense.*
Amárach, db., *to-morrow.*
Amas, f., *attempt, a rush, attack (military).*
Amasaím -sú, *I attack (military).*
Ámharach, a., bc. ámharaí, *fortunate.*
Amharc, f., *sight, vision, scene.*
Amharclann, b., *theatre.*
Amhastrach, b., g. amhastraí, *barking, yelping.*
Amhgar, f., *want, hunger, affliction.*
Amhgarach, a., bc. amhgaraí, *distressed, hungry, afflicted.*
Amhlaidh, db., *thus, the same.*
Amhrán, f., g. amhráin, iol. amhráin, *song.*
Amhras, f., *doubt, suspicion.*
Amhrasach, a., bc. amhrasaí, *suspicious.*
Amplach, a., bc. amplaí, *covetous, voracious.*
Amú, db., *astray.*
Amuigh, db., *out, outside.*
An-, réimír threise, *very*; an-mhaith, an-mhór, an-bheag, an-deas, an-íseal, an-fhear, an-aimsir, an-bhreá (feic riail 19 (*d*), leathanach 21).
Anabaidh, a., *immature. unripe.*
Anacair, b., g. anacra, iol. anacra, *affliction, distress.*
An-aimsir, b., *excellent weather.*
Anaithnid, a., *unknown.*
Análaím, *I breathe, aspirate.*
Anall, db., *hither, in this direction.*
Análú, f., *breathing.*
Anamúil, a., *lively, vigorous.*
Anás, f., *distress, need.*
Anásta, a., *distressful, wretched, unwieldy.*
Anbhainne, b., *weakness.*
Anbhainneach, a., bc. anbhainní, *weak, exhausted.*
Anbhann, a., *weak.*
Anbhás, f., *sudden or violent death.*
An-bheag, a., *very small.*
An-bhog, a., *very soft.*
An-bhreá, a., *very fine.*
Anchor, f., g. anchoir, *ill-usage.*
An-deas, a., *very nice.*
Andóigh, b., *an unlikely thing or place.*
Andúileach, f., g. andúiligh, *addict.*
Anfa, f., *storm.*
An-fhear, f., *a great man.*
Aniar, db., *from the west, from behind.*
Aníos, db., *from below.*
An-íseal, a., *very low.*
An-lag, a., *very weak.*
An-láidir, a., *very strong.*
Anlann, f., *sauce, condiment.*
An-mhaith, a., *very good.*
An-mhór, a., *very large.*
An-mhuinteartha, a., *very friendly.*
Annamh, a., *seldom, rare.*
An-óg, a., *very young.*
Anoir, db., *from the east.*
Anois, db., *now.*
Anraith, f., *soup.*
Anró, f., g. anró, *hardship, misery.*
Anróch, a., *calamitous, distressing.*
Ansa, a., *most dear*; bc. agus sc. na haidiachta "ionmhain," *dear, beloved.*
Ansan, db., *there, then.*
Anseo, db., *here.*
Anshó, f., *misery, destitution.*
Anshocair, a., *uneasy, unsettled.*
Anshóch, a., *miserable, uncomfortable.*
Ansin, db., *there, then.*
Ansiúd, db., *yonder.*
Ansmacht, f., *tyranny.*
Anso, db., *here.*
Ansúd, db., *yonder.*
Antráth, f., *an unseasonable time.*
Anuas, db., *down from above.*
Anuraidh, db., *last year.*
Aoi, f., *guest.*

Aoibhinn, a., bc. aoibhne, *pleasant, beautiful.*
Aoibhneas, f., g. aoibhnis, aoibhneasa, *delight, beauty.*
Aoire, f., *herd, pastor.*
Aoireacht, b., *herding.*
Aois, b., *age, era.*
Aoitheoim, aoitheo, *I begin to recover in sickness.*
Aol, f., *lime.*
Aonach, f., iol. aontaí, *fair.*
Aonad, f., g. aonaid, iol. aonaid, *unit.*
Aonar, f., *one person* ; ina aonar, *alone.*
Aonchéim, b., *equal footing.*
Aontacht, b., *unity.*
Aontaím -tú, *I unite, consent, agree.*
Aonú, a., *first.*
Aor, b., *satire, lampoon.*
Ár, as., *our.*
Árachas, f., *insurance, assurance.*
Araid, b., *bin.*
Áras, f., g. árais, iol. árais, *residence, building.*
Árasán, f., *a flat.*
Arbhar, f., g. arbhair, *corn.*
Ard, a., bc. airde, *high.*
Ard-Aighne, f., *Attorney General.*
Ardaím -dú, *I raise.*
Ardán, f., *a height.*
Ardeaspag, f., g. ardeaspaig, *archbishop.*
Ardrí, f., *high-king.*
Ardú, f., g. arduithe, *raising, rising.*
Aréir, db., *last night.*
Armlann, b., *arsenal.*
Ársa, a., *old, antique.*
Árthach, f., g. árthaigh, iol. árthaí, *vessel.*
Arú : arú inné, *day before yesterday.*
Arúil, a., bc. arúla, *arable.*
Asáitím -tiú, *I displace.*
Asal, f., g. asail, iol. asail, *donkey.*
Asam, fa. r., *out of me* (feic Riail 17, leath. 17).
Asarlaíocht, b., *astrology.*
Asbhainim -aint, *I deduct.*
Asbhaint, b., *deduction.*
Ásc, f., *a step, a move.*
Ascall, b., *armpit.*
Aslonnaí, f., g. aslonnaí, iol. aslonnaithe, *evacuee.*
Aspal, f., *apostle.*
Atairiscint, b., *second proposal or offer.*
Athair, f., g. athar, athara, iol. aithreacha, *father.*
Athartha, a., *paternal.*
Áthas, f., *joy, gladness.*
Athbharr, f., *an after or second crop.*
Athbheochaint, b., *revival.*
Athbheoim -eochaint, *I revive.*
Athbhliain, b., *another year, the New Year, next Year.*
Athbhreith, b., *regeneration.*
Athbhreithniú, f., *reconsideration.*
Athbhríoch, a., *ambiguous.*
Athbhriste, ab., *broken again.*
Athbhualadh, f., *a second threshing or beating.*
Athchadhnra, f., g. athchadhnra, iol. athchadhnraí, *accumulator.*
Athcheanglaim, athcheangal, *I bind again.*
Athchogainteach, a., *ruminant.*
Athchuirim, athchur, *I place again ; re-plant.*
Athdhéanamh, f., g. athdhéanta, *re-making, doing again.*
Athdhíolaim, athdhíol, *I pay again ; re-sell.*
Athghairm, b., g. athghairme, iol. athghairmthe, *repeal.*
Athghairmim, athghairm, *I repeal.*
Athghiniúint, b., *regeneration.*
Athlá, f., *another day.*
Athlíonaim -nadh, *I re-fill, replenish.*
Athnuachaint, b., *renewal.*
Athnuaim -uachaint, *I renew.*
Athscríobhaim, *I transcribe.*
Atíolacadh, f., *re-presenting, re-bestowing.*
Atitim, b., *relapse.*
Atógaint, b., g. atógainte, *reconstruction ; taking again.*
Atreabhadh, f., g. atreabhtha, *re-ploughing.*

Atruach, a., *compassionate.*
Atuirse, b., *weariness.*
Atuirseach, a., *weary.*
Aturnae, f., iol. aturnaethe, *solicitor.*

B

Bá, f., iol. bánna, *bay.*
Bacach, f., g. bacaigh, iol. bacaigh, *cripple, beggar.*
Bacach, a., bc. bacaí, *lame, defective.*
Bácaeir, f., g. bácaera, *baker.*
Bacaí, b., *state of being lame.*
Bacaíl, b., g. bacaíle, *lameness, limping.*
Bacán, f., *hook, latch.*
Bád, f., g. báid, iol. báid, *boat.*
Bádóir, f., *boatman.*
Bádóireacht, b., *boating.*
Bagairt, b., g. bagartha, *beckoning, warning.*
Báidh, b., g. báidhe, *love, friendship.*
Báidhiúil, a., bc. báidhiúla, *affectionate.*
Bailcín, f., *knob, door-handle.*
Bailí, a., *valid.*
Bailím -liú, *I collect, assemble.*
Bailíocht, b., *validity.*
Bailiú, f., *collecting.*
Baillchrith, f., g. baillchreatha, *trembling.*
Baincheile, b., *wife.*
Baindia, f., g. baindé, iol. baindéithe, *goddess.*
Baineann, a., bc. baininne, *female, feminine.*
Bainim, baint, buain, *I cut, strip.*
Baininscne, b., *feminine gender.*
Baininscneach, a., *feminine.*
Bainisteoir, f., *manager.*
Bainistí, b., *management.*
Bainistím, bainistí, *I manage.*
Baint, b., *cutting, taking.*
Baintiarna, b., g. baintiarna, iol. baintiarnaí, *a lady.*
Baintreach, f. & b., g. baintrigh, baintrí, *widower, widow.*
Baintreachas, f., *widowhood.*
Bairdne, b., *bardic composition or poetry.*

Bairín, f., *cake, loaf* ; bairín breac, *barm-brack.*
Bairneach, f., *limpet.*
Báisteach, b., g. báistí, *rain.*
Baistim, baisteadh, *I baptise, name.*
Báite, ab., *drowned, quenched.*
Báithim, báitheadh, *I drown.*
Balbh, a., bc. bailbhe, *dumb, stammering.*
Balbhán, f., *a mute, a stammerer.*
Balla, f., *wall.*
Balsc, f., *blot, spot.*
Balscóid, b., *blotch, blister.*
Bánaím -nú, *I devastate, whiten.*
Banaltra, b., g. banaltra, banaltran, iol. banaltraí, *female nurse.*
Banc, f., g. bainc, *bank.*
Bancaeir, f., g. bancaera, iol. bancaeirí *banker.*
Bancán, f., *a bank in a field, etc.*
Banda, f., g. banda, iol. bandaí, *band, bandage.*
Bándearg, a., bc. bándeirge, *pink.*
Banlámh, b., *cubit.*
Banrach, b., *enclosure, pit.*
Banríon, b., g. banríona, *queen.*
Bantracht, f., *women-folk.*
Banúil, a., bc. banúla, *womanly.*
Baois, b., *folly.*
Baol, f., g. baoil, *danger.*
Baolach, a., bc. baolaí, *dangerous.*
Baoth, a., bc. baoithe, *foolish, vain.*
Barbartha, a., *barbarous.*
Barbarthacht, b., *barbarity.*
Bard, f., g. baird, iol. baird, *bard.*
Bardach, f., *warden.*
Bardal, f., *drake.*
Bardas, f., *corporation.*
Barr, f., *top.*
Barrachas, f., *surplus.*
Barraíocht, b., *too much, superabundance.*
Barúil, b., g. barúla. iol. barúla, *opinion.*
Barúlach, a., bc. barúlaí, *conjectural.*
Bascaim, bascadh, *I beat severely, destroy.*
Baslach, f., *handful.*

Beach, b., g. beiche, iol. beacha, *bee.*
Beacht, a., bc. beachta, *precise, exact.*
Beachtaíocht, b., *precision, accuracy.*
Beadaí, a., *sweet-toothed.*
Beag, a., bc. lú, *small, little.*
Beagán, f., *little, few.*
Beagnach, db., *almost, nearly.*
Béal, f., *mouth, opening.*
Bealach, f., g. bealaigh, iol. bealaigh, *road, way.*
Bealáil, b., *lubricating.*
Bealaím -lú, *I grease.*
Béalbhach, b., g. béalbhaí, iol. béalbhacha, *bridle bit.*
Béaloideas, f., *tradition, folklore.*
Béalscaoilte, a., *loose-tongued.*
Bealtaine, b., *May*; Lá Bealtaine, *first of May.*
Bealú, f., g. bealuithe, *greasing.*
Bean, b., g. mná, iol. mná, *woman.*
Beann, b., g. binne, tu. binn, *point, peak, gable.*
Beannacht, b., g. beannachta, iol. beannachtaí, *blessing, Benediction.*
Beannaím -nú, *I bless.*
Beannaithe, ab., *blessed, holy.*
Bearbóir, f., g. bearbóra, *barber.*
Bearna, b., g. bearnan, iol. bearnaí, *gap.*
Beart, f. & b., g. birt, birte, iol. birt, bearta, *bunch, bundle*; *act, deed.*
Beartaím, *I propose, plan.*
Beartaithe, ab., *proposed, planned.*
Beartas, f., *policy.*
Béas, f., *custom, habit.*
Béasach, a., bc. béasaí, *mannerly.*
Béascna, b., *custom, convention.*
Beatha, b., g. beatha, iol. beathaí, *life, food.*
Beathaím, beathú, *I feed, support.*
Beathaisnéis, b., *biography.*
Beathaithe, ab., *fed, nourished.*
Béicíl, b., g. béicíle, *screeching.*
Béile, f., g. béile, iol. béilí, *a meal.*
Beirfean, f., g. beirfin, *oppressive heat, rage.*
Beirim, breith, *I bear, take, bring forth.*
Beirím, beiriú, *I boil.*
Beirthe, ab., *born*; *captured.*
Beithíoch, f., g. beithígh, iol. beithígh, *beast.*
Beo, f., g. beo, iol. beo, *living person*; *the quick.*
Beo, a., bc. beo, *alive, lively.*
Beocht, b., g. beochta, *liveliness.*
Beodhíle, b., g. beodhíle, *livestock.*
Beoga, a., *lively.*
Beo-íbirt, b., *a live offering.*
Beoir, b., *beer.*
Bheirim, tabhairt, *I give.*
Bheist, f., *vest, waistcoat.*
Bia, f., g. bídh, *food.*
Bialann, b., g. bialainne, *mess-room.*
Biatas, f., g. biatais, iol. biatais, *beetroot.*
Billiún, f., g. billiúin, *billion.*
Bindealán, f., *bandage.*
Binn, a., bc. binne, *sweet* (*sound*), *melodious.*
Binse, f., g. binse, iol. binsí, *bench, tribunal.*
Bintiúir, f., g. bintiúra, iol. bintiúirí, *debenture.*
Bíobhóg, b., *rhubarb.*
Bíog, f., g. bíoga, iol. bíoganna, *start, fright.*
Bíogach, a., bc. bíogaí, *sprightly, vigorous.*
Bíogaim, biogadh, *I start.*
Biorán, f., g. bioráin, *pin.*
Bís, b., *vice* (*mechanical*).
Bisím -siú, *I improve, profit* (*by*), *increase.*
Bisiúil, a., bc. bisiúla, *prolific.*
Bitheolaíocht, b., *biology.*
Bithiúnach, f., *thief, rascal.*
Bithiúnta, a., *thievish.*
Bladhm, b., *flame, blaze.*
Bláfar, a., bc. bláfaire, *beautiful.*
Blaisim -seadh, *I taste, sip.*
Blaosc, feic plaosc.
Bláth, f., *bloom.*

Bláthach, b., g. bláthai, bláiche, *buttermilk.*
Bláthfhleasc, b., *garland, wreath.*
Bleachtaire, f., *detective.*
Bleán, f., *milking.*
Blí, f., g. blí, *milking.*
Bliain, b., g. bliana, iol. blianta, bliana, *year.*
Blianacht, b., g. blianachta, *annuity.*
Blianachtóir, f., *annuitant.*
Bliantúil, a., *yearly.*
Blím, blí, bleán, *I milk.*
Blite, ab., *milked.*
Blonag, b., g. blonaige, *fat, lard.*
Blúire, f., g. blúire, iol. blúirí, *morsel, fragment.*
Bodhar, a., bc. bodhaire, *deaf, confused.*
Bog, a., bc. boige, *soft.*
Bogadach, b., g. bogadaí, *moving, stirring.*
Bogha, f., g. bogha, iol. boghanna, *bow, rainbow.*
Boige, b., *softness.*
Bolg, f., g. boilg, *belly* ; iol. boilg, *bellows.*
Bolscaire, f., *announcer.*
Bonn, f., g. boinn, *medal, coin.*
Bonn, f., g. boinn, *sole ; tyre.*
Borb, a., bc. boirbe, *rough, haughty, fierce.*
Bord, f., g. boird, iol. boird, *table.*
Bos, b., g. boise, *hand, palm.*
Brách, a., *eternal* ; go brách, *for ever.*
Bradaíl, b., g. bradaíle, *thieving.*
Bráid, b., g. brád, *neck, throat.*
Braighdeanas, f., *captivity.*
Brainse, f., g. brainse, *branch.*
Braitlín, b., *sheet.*
Branda, f., *brandy ; brand.*
Branra, f., *stand, prop, frame.*
Brat, f., g. brait, iol. brait, *cloak, covering.*
Breá, a., bc. breátha, *fine.*
Bréagnaím -nú, *I contradict, refute.*
Bréagnú, f., g. bréagnuithe, *contradicting, refuting.*
Breágriocht, f., *disguise.*
Brealsún, f., *an awkward, silly person.*
Breáthacht, b., *loveliness, fineness.*
Breáthaím, breáthú, *I beautify ; become fine.*
Breathnaím -nú, *I observe, look.*
Breathnú, f., g. breathnuithe, *observing, looking.*
Breifním -niú, *I perforate.*
Breis, b., *an addition, increase.*
Breischéim, f. & b., *comparative degree.*
Breith, b., *bearing ; birth.*
Breith, b., *judgment, decision.*
Breitheamh, f., g. breithimh (breithiún), iol. breithimh (breithiúin), *judge.*
Breithiúnach, a., *judicial.*
Breithiúnas, f., *decision, judgment.*
Breithním -niú, *I consider.*
Breoite, a., *sick.*
Breoiteacht, b., *sickness.*
Brí, b., *vigour, meaning.*
Briathartha, a., *verbal* ; ainm briathartha, *verbal noun* ; aidiacht bhriathartha, *verbal adjective.*
Bríbhéireacht, b., *brewing.*
Bricfeasta, f., *breakfast.*
Bríomhar, a., bc. bríomhaire, *vigorous.*
Briosc, a., bc. brisce, *crisp, brittle.*
Briosca, f., *biscuit.*
Briste, a., *broken.*
Brobh, f., g. broibh, iol. broibh, *a rush, blade of grass.*
Broc, f., g. broic, *badger.*
Bródúil, a., bc. bródúla, *proud.*
Broid, b., g. broide, *pressure of business, hurry.*
Broidiúil, a., bc, broidiúla, *busy.*
Bromach, f., *colt.*
Brónach, a., bc. brónaí, *sorrowful.*
Bronnadh, f., g. bronnta, *bestowing.*
Bronnaim, *I give, bestow.*
Bronnta, ab., *given, bestowed.*
Bronntanas, f., *gift.*
Brostaím -tú, *I hasten.*
Brostaithe, ab., *hastened.*
Brú, b., g. bruinne, *breast, bosom.*

Brú, f., g. brú, iol. brúnna, *hostel, large house.*
Brú, f., g. brúite, *bruising ; pressing.*
Brúchtaíl, b., g. brúchtaíle, *belching, bursting forth.*
Brufaire, f., *a tough, ungenerous person.*
Brufanta, a., *vigorous, lively.*
Brufar, a., bc. brufaire, *fiery, furious.*
Brúim, brú, *I press, squeeze.*
Bruinneann, a., *white-breasted.*
Bruíon, b., g. bruíne, tu. bruín, *strife, quarrel.*
Bruíonach, a., bc. bruíonaí, *quarrelsome.*
Bruite, ab., *boiled, cooked.*
Brúite, ab., *bruised.*
Bruithim, bruith, *I boil, cook.*
Brúitín, f., *mash.*
Bruitíneach, b., g. bruitíní, *measles.*
Bruscar, f., *fragments.*
Bruth, f., g. brutha, *heat, vigour.*
Bua, b., g. bua, *victory.*
Buach (buaíoch) a., bc. buaí, *victorious.*
Buaidh, b., g. buaidhe, *victory, attribute.*
Buaim, buachtaint, *I overcome, gain a victory.*
Buaím, buachtáil, *I overcome, gain a victory.*
Buaireamh, f., *affliction, trouble.*
Buairt, b., g. buartha, *trouble, grief.*
Buaite, ab., *won, gained.*
Bualchomhla, b., g. bualchomhlan, *sluice.*
Bualgheata, f., *sluice-gate.*
Bualghlas, f., g. bualghlais, *lock (canal).*
Buanaí, f., g. buanaí, íol. buanaithe, *reaper.*
Buanaím -nú, *I continue, prolong.*
Buarach, b., g. buaraí, *spancel.*
Buartha, ab., *troubled, agitated.*
Buí, a., *yellow.*
Buidéal, f., g. buidéil, *bottle.*
Buím, buíochaint, *I turn yellow, ripen (of corn).*
Buíocán, f., *yolk of an egg.*
Buíoch, a., bc. buíthí, *thankful.*
Buíochas, f., *thanks.*
Buíóg, b., g. buíóige, *yellowhammer.*
Buíon, b., g. buíne, tu. buín, *crowd, company.*
Buirg, b., g. buirge, *borough.*
Buirgéiseach, f., *burgess.*
Búirt, b., *bellow.*
Búirthíl, b., g. búirthíle, *bellowing.*
Bunaím -nú, *I establish, found.*
Bunaíocht, b., *establishment.*
Bunáit, b., *base.*
Bunáite, b., g. bunáite, *major portion.*
Bunaitheoir, f., *founder.*
Buntáiste, f., *advantage, profit.*
Buntomhas, f., *dimension.*
Bunús, f., g. bunúis, *origin, substance, foundation.*
Bunúsach, a., bc. bunúsaí, *fundamental.*
Burdún, f., *epigram in verse.*

C

Cabáiste, f., *cabbage.*
Cabhair, b., g. cabhrach, *help.*
Cabhlach, f., *navy.*
Cabhraím -rú, *I help.*
Cabhsa, f., g. cabhsa, iol. cabhsaí, *causeway.*
Cadhnra, f., *battery (electric).*
Cafarr, f., *helmet.*
Cáfraith, b., *flummery.*
Caidreamh, f., *company, intercourse.*
Caifeach, a., bc. caifí, *spendthrift, wasteful.*
Caifirín, f., *head-scarf.*
Caighdeán, f., *standard.*
Caighdeánú, f., g. caighdeánuithe, *standardising.*
Cáilíocht, b., *quality, qualification.*
Cáilitheach, a., *qualifying.*
Cailleach, b., g. caillí, *old woman.*
Caillim, *I lose.*
Cailliúint, b., g. cailliúna, *loss.*
Caillte, ab., *lost.*
Caillteanas, f., *loss.*
Caím, caí, *I weep.*
Caime, b., *crookedness.*

Cainníocht, b., g. cainníochta, *quantity.*
Caint, b., g. cainte, *talk.*
Cainteach, a., bc. caintí, *talkative.*
Caipiteal, f., g. caipitil, *capital (money).*
Caipitleach, f., g. caipitligh, *capitalist.*
Caipitlím -liú, *I capitalise.*
Cairde, f., *respite, credit.*
Cairdeas, f., g. cairdis, cairdeasa, *friendship* ; cairdeas Críost, *godparent.*
Cairdinéal, f., g. cairdinéil, *cardinal.*
Cairdiúil, a., bc. cairdiúla, *friendly.*
Cairéal, f., g. cairéil, iol. cairéil, *quarry.*
Cairtchlár, f., *cardboard.*
Cáisc, b., g. Cásca, *Easter.*
Caisleán, f., g. caisleáin, iol. caisleáin, *castle.*
Caite, ab., *spent.*
Cáite, ab., *winnowed.*
Caiteach, a., bc. caití, *spendthrift, prodigal.*
Caiteachas, f., *expenditure.*
Caithim, caitheamh, *I throw, spend.*
Cáithim, cáthadh, *I winnow.*
Calafort, f., g. calafoirt, iol. calafoirt, *port, harbour.*
Camastaíl, b., g. camastaile, *crooked dealing.*
Cambhéalach, a., bc. cambhéalaí, *wry-mouthed.*
Cambheart, b., *crooked, dishonest action.*
Camógaíocht, b., *ladies' hurling game.*
Canáil, b., g. canálach, *canal.*
Cancar, f., *crossness, ill-temper.*
Cancrach, a., *cross, ill-tempered.*
Canránach, a., *dissatisfied, grumbling.*
Canúint, b., g. canúna, *dialect.*
Caoga, f., g. caogad, *fifty.*
Caogadú, a., *fiftieth.*
Caoi, b., *way, opportunity.*
Caoile, b., *narrowness, slenderness.*
Caoin, a., bc. caoine, *gentle ; polished.*
Caoireoil, b., g. caoireola, *mutton.*
Caolaím -lú, *I grow thin, palatalise.*
Caolintinneach, a., *narrow-minded.*
Caothúil, a., bc. caothúla, *convenient.*
Caothúlacht, b., *convenience.*
Capall, f., g. capaill, iol. capaill, *horse.*
Captaen, f., *captain.*
Cara, f., g. carad, iol. cairde, *friend.*
Cardáil, b., *carding (wool, etc.).*
Cardaím -dáil, *I card, comb wool.*
Carghas, f., *Lent; fast.*
Carnadh, f., *heaping up.*
Carnáil, b., *heaping up.*
Carnaim -nadh, *I heap up.*
Carnaithe, ab., *heaped.*
Carnálach, a., bc. carnálaí, *cumulative.*
Carnán, f., *heap, hillock.*
Carr, b., *grimace.*
Carr, f., *car.*
Cárt, f., *quart.*
Cárta, f., *a card, a playing card.*
Cartús, f., g. cartúis, iol. cartúis, *cartridge.*
Cath, f., *battle.*
Cathaoir, b., g. cathaoireach, iol. cathaoireacha, *chair.*
Cathartha, a., *civic, civil.*
Cathlán, f., *battalion.*
Cathú, f., g. cathuithe, *regret, temptation.*
Céacht, f. & b., g. céachta, iol. céachtaí, *plough.*
Céad, a., *first.*
Céad, f., iol. céadta, *a hundred, century.*
Ceadaím -dú, *I permit.*
Ceadaithe, ab., *permitted.*
Céadfa, f. & b., g. céadfaí, iol. céadfaí, *a sense.*
Céadluaite, ab., *first-mentioned.*
Ceadmhach, a., bc. ceadmhaí, *permissible.*
Céadú, a., *hundredth.*
Ceadúnaím -nú, *I license.*
Ceadúnaithe, ab., *licensed.*
Ceadúnas, f., *licence.*
Céalacan, f., *a fast.*
Cealaím -lú, *I cancel.*
Cealtair, b., g. cealtrach, iol. cealtracha, *vizor, mask.*
Ceangaltán, f., *fastener.*
Ceanglaim -gal, *I bind.*
Ceann, f., *head.*

Céanna, a., *the same, similar.*
Ceannach, f., *buying, purchase.*
Céannacht, b., *identity.*
Ceannaí, f., g. ceannaí, iol. ceannaithe, *merchant.*
Ceannaím -nach, *I buy.*
Ceannaíocht, b., *buying, bargaining.*
Ceannaire, f., *corporal.*
Ceannaithe, ab., *bought.*
Ceannann, a., bc. ceannainne, *white-headed.*
Ceannasaí, f., g. ceannasaí, iol. ceannasaithe, *controller, commander.*
Ceannbheart, b., *head-wear.*
Ceanndána, a., *headstrong.*
Ceannphort, f., g. ceannphoirt, *superintendent; commandant.*
Ceanntréan, a., *headstrong.*
Ceanrach, b., g. ceanraí, iol. ceanracha, *headstall.*
Ceansa, a., *mild, tame.*
Ceansaím -sú, *I tame.*
Ceant, f., g. ceant, *auction.*
Ceantáil, b., *auction, auctioning.*
Ceantar, f., g. ceantair, iol. ceantair, *district.*
Ceanúil, a., bc. ceanúla, *loving.*
Ceapaim -adh, *I think ; I appoint.*
Ceapaire, f., *sandwich.*
Ceaptha, ab., *invented ; appointed.*
Cearchall, f., *girder.*
Ceard, b., g. ceirde, *craft, trade.*
Ceardaí, f., g. ceardaí, iol. ceardaithe, *craftsman.*
Ceardaíocht, b., *craftsmanship.*
Ceardlann, b., *workshop.*
Ceardúil, a., bc. ceardúla, *well-wrought, artistic.*
Cearnach, a., bc. cearnaí, *square.*
Cearnóg, b., *square.*
Cearr, a., *wrong, awry.*
Cearrbhach, f., *gambler.*
Ceárta, b., g. ceártan, *forge.*
Ceartaím -tú, *I correct.*
Ceartaithe, ab., *corrected.*
Ceartas, f., *justice.*
Ceartú, f., g. ceartuithe, *correction.*
Ceasnaíl, b., g. ceasnaíle, *grumbling.*
Céasta, a., *tortured, crucified.*
Céatadán, f., *percentage.*
Ceataí, b., g. ceataí, *inconvenience.*
Ceathartha, a., *quaternary.*
Ceathracha, f., g. ceathrachad, *forty.*
Ceathrachadú, a., *fortieth.*
Ceathrar, f., *four persons.*
Ceathrú, b., g. ceathrún, iol. ceathrúna, *a quarter.*
Ceathrú, a., *fourth.*
Ceathrúnach, f., *quartermaster.*
Céile, f. & b., *mate ; fellow.*
Céilí, b., *an evening musical entertainment or dance.*
Ceilim, ceilt, *I hide.*
Ceiliúr, f., g. ceiliúir, *warbling, greeting, celebrating.*
Ceiliúradh, f., *celebrating.*
Ceiliúraim -adh, *I celebrate ; renege.*
Céillí, a., *sensible.*
Ceilt, b., *concealing.*
Céim, f. & b., g. céama, céime, *a step ; a pass.*
Ceimic, b., g. ceimice, iol. ceimicí, *a chemical.*
Ceimiceach, a., *chemical.*
Ceimiceoir, f., *chemist.*
Ceimiocht, b., *chemistry.*
Céimiúil, a., bc. céimiúla, *stately, of high status.*
Céir, b., g. céarach, *wax.*
Ceirnín, f., *gramophone record.*
Ceist, b., *question.*
Ceistím -tiú, *I question.*
Ceo, f., g. ceo, *mist, fog, dust.*
Ceoch, a., *misty, foggy, dusty.*
Ceol, f., g. ceoil, iol. ceolta, *music.*
Ceolchoirm, f., g. ceolchorma, iol. ceolchoirmeacha, *concert.*
Ceolmhar, a., bc. ceolmhaire, *musical, melodious.*
Ceomhar, a., bc. ceomhaire, *misty, foggy.*
Cheana, db., *before now, already.*
Cheithre, a., *four.*
Chím (tím), feiscint, feiceáil, *I see.*
Choíche, db., *ever.*

Chomh, *as*; chomh mór le —, *as big as*—.
Chugam, fa. r., *towards me* (feic Riail 17, leath. 17).
Ciallmhar, a., bc. ciallmhaire, *sensible*.
Ciarraighe, b., *Kerry*.
Ciarraíoch, f., g. Ciarraígh, *Kerryman*.
Cigire, f., *inspector*.
Cigireacht, b., *inspection, inspectorship*.
Cimleachán, f., *rubber, eraser*.
Cincís, b., g. cincíse, *Pentecost*.
Cinnim, cinneadh, *I decide*.
Cinniúint, b., g. cinniúna, *fate*.
Cinnlitir, b., *capital letter*.
Cinnte, a., *certain, decided*.
Cinnteach, a., bc. cinntí, *definitive*.
Cinseal, f., *ascendancy, ostentation*.
Cinsire, f., *censor*.
Cinsireacht, b., *censorship*.
Cion, f., g. ciona, iol. cionta, *offence, crime*.
Ciondáil, b., *ration*.
Ciondáilim, ciondáil, *I ration*.
Ciontach, a., bc. ciontaí, *guilty*.
Ciontaím -tú, *I convict*.
Cionúireacht, b., *proportion*.
Ciotach, a., bc. ciotaí, *left-handed, awkward*.
Ciotóg, b., *the left hand, a left-handed or awkward person*.
Ciseán, f., g. ciseáin, *wicker-work basket*.
Ciste, f., *a store, fund*.
Cistin, b., g. cistine, cistineach, iol. cistineacha, *kitchen*.
Cith, f., g. ceatha, *shower*.
Ciúin, a., *quiet*.
Ciumhais, b., *edge, border*.
Ciúnaím, ciúnú, *I pacify, lapse into silence*.
Ciúnaithe, ab., *pacified, quietened*.
Ciúnas, f., *quietness*.
Clabhar, f., *mantel-piece*.
Cladhaire, f., *coward, ruffian*.
Cladhartha, a., *cowardly; villainous*.
Claí, f., iol. clathacha, *fence; bank, wall*.
Cláirseach, b., g. cláirsí, iol. cláirseacha, *harp*.
Cláirseoir, f., *harper*.
Clamhsán, f., *complaining*.
Clann, b., g. clainne, *children*.
Claochló, f., g. claochló, *changing, alteration*.
Claochlóim -chló, *I change, alter, transform*.
Claonaim -nadh, *I deflect*.
Cláraím, *I register, record*.
Cláraithe, ab., *registered, recorded*.
Cláraitheoir, f., *registrar*.
Clárfhiacal, f., g. clárfhiacail, *front tooth*.
Clarlann, b., *registry*.
Cleachtaithe, ab., *accustomed*.
Cleamhnas, f., g. cleamhnais, cleamhnasa, *marriage alliance*.
Cleasaí, f., g. cleasaí, iol. cleasaithe, *trickster*.
Cleasaíocht, b., g. cleasaíochta, *tricking*.
Cleithiúnaí, f., g. cleithiúnaí, iol. cleithiúnaithe, *dependant*.
Cleithiúnas, f., *dependence*.
Cliathánach, a., *sideways*.
Cló, f., g. cló, iol. clónna, *type, print*.
Cloch, b., g. cloiche, *stone; stone weight*.
Clog, f., g. cloig, *bell, clock*.
Cloí, f., g. cloíte, *overcoming, defeating*.
Cloichshneachta, f., *hailstone*.
Cloím, cloí, *I overcome, defeat*.
Cloím, cloí, *I cling to*.
Clóim, cló, *I print*.
Cloisim, clos, cloisint, cloisteáil, *I hear*.
Cloíte, ab., *defeated, overcome*.
Clú, f. & b., g. clú, *fame*.
Clúdaím -dach, *I cover*.
Clúdaithe, ab., *covered*.
Cluinim, cloisint, *I hear*.
Clúmh, f., *down, plumage*.
Clúmhach, f., g. clúmhaigh, *down, plumage*.
Cluthar, a., *comfortable, well-sheltered*.

Clutharaím -rú, *I make warm, tuck in (bedclothes).*
Cnaí, f., *consumption, wasting.*
Cnaím, cnaí, *I waste away.*
Cnaipe, f., *button.*
Cnaiste, f., *side-rail of bed.*
Cnaíte, ab., *wasted away.*
Cnámh, f., g. cnáimh, iol. cnámha, *bone.*
Cnámhach, a., bc. cnámhaí, *bony.*
Cneá, b., g. cneá, iol. cneácha, *wound, sore.*
Cneadach, b., g. cneadaí, *complaining, groaning.*
Cneadaíl, b., g. cneadaíle, *moaning, grunting.*
Cneáim, cneá, *I wound, lacerate.*
Cneamhaire, f., *rogue.*
Cneas, f., g. cnis, *skin, complexion.*
Cneasaím -sú, *I heal,*
Cneasta, a., *courteous, honest.*
Cnó, f., g. cnó, iol. cnóite, *nut.*
Cnoc, f., g. cnoic, iol. cnoic, *hill.*
Cnuasach, f., *collection.*
Cnuas-ainmfhocal, f., *collective noun.*
Cnuasta, ab., *gathered, collected.*
Cobhsach, a., bc. cobhsaí, *steady, stable.*
Cobhsaím -sú, *I stabilise.*
Cobhsaíocht, b., *stabilisation.*
Codán, f., *fraction.*
Codarsna, a., *adverse, contrary.*
Codladh, f., g. codlata, *sleep, sleeping.*
Codlaim -ladh, *I sleep.*
Codlatach, a., bc. codlataí, *sleepy, drowsy.*
Codrom, a., *equal.*
Cófra, f., *chest, coffer.*
Cogadh, f., g. cogaidh, iol. cogaí, *war.*
Cogaíoch, f., g. cogaígh, *belligerent.*
Cógas, f., g. cógais, *medicine.*
Coibhneas, f., g. coibhneasa, *relationship, proportion.*
Coicíos, f., g. coicís, iol. coicís, *fortnight.*
Coigeartaím -tú, *I correct, adjust.*
Coigeartú, f., g. coigeartuithe, *correction, adjustment.*
Coigistíocht, b., *confiscation.*
Coiglim -gilt, *I spare, save.*
Coigríoch, b., g. coigríche, iol. coigríocha, *foreign country.*
Coigríoch, f., g. coigrígh, *foreigner.*
Coigríochach, a., *strange.*
Coilceach, a., *quilted.*
Coileach, f., *cock.*
Coileán, f., g. coileáin, iol. coileáin, *whelp, pup.*
Coilíneach, f., g. coilínigh, *colonist.*
Coilíneacht, b., *colony, colonisation.*
Coill, b., iol. coillte, *a wood.*
Coillteach, a., *wooded.*
Coimeád, f., g. coimeádta, *keeping, guarding.*
Coimeádaí, f., g. coimeádaí, iol. coimeádaithe, *keeper.*
Coimeádán, f., *receptacle.*
Cóimheas, f., *comparison.*
Cóimheascaim -cadh, *I commingle, mix.*
Coimheascar, f., g. coimheascair, *combat, conflict.*
Cóimhéid, f. & b., g. cóimhéide, *equal size, corresponding amount.*
Coimhthíoch, a., bc. coimhthí, *foreign.*
Coineascar, f., *evening, twilight.*
Coinleach, f., g. coinligh, iol. coinlí, coinleacha, *stubble.*
Coinne, f. & b., *appointment, expectation* ; i gcoinne, *against.*
Coinneáil, b., *keeping, holding.*
Coinneal, b., g. coinnle, iol. coinnle, *candle.*
Coinním, coinneáil, *I keep, hold.*
Coinníoll, f., g. coinníll, iol. coinníollacha, *condition.*
Coinníollach, a., *conditional.*
Coinnleoir, f., *candle-stick.*
Coinsias, f., *conscience.*
Coir, b., *sin, crime.*
Cóir, b., *right ; instrument, requisites.*
Cóir, a., *right, fit.*
Coire, f., *large pot, cauldron.*
Cóireáil b., *treatment.*
Coiréal, f., *coral.*
Cóirím -riú, *I arrange.*
Cóiríocht, b., *accommodation.*

Coirneach, a., *tonsured.*
Coirpe, a., *vicious,*
Coirpeach, f., *criminal, ruffian.*
Coirt, b., g. coirte, iol. coirteacha, *bark of trees.*
Coiscéim, b., *footstep, pace.*
Coiscim, cosc, *I hinder, prevent.*
Coisí, f., g. coisí, *pedestrian, infantryman.*
Coisíoch, f., g. coisígh, *pedestrian.*
Coisíocht, b., g. coisíochta, *walking.*
Coiste, f., *committee.*
Coiteann, a., bc. coitinne, *common, general.*
Coitianta, a., *customary, universal.*
Coitiantacht, b., *frequency ; the average; the public.*
Coitinne, b., *generality* ; i gcoitinne, *in common, in general.*
Coláiste, f., *college.*
Colann, b., g. colla, *the body.*
Colbha, f., *bed-post, head of bed.*
Colg, f., g. coilg, iol. coilg, *sword ; rage.*
Coll, f., g. coill, *hazel tree.*
Collaí, a., *fleshy, carnal.*
Collaíocht, b., *carnality, lust.*
Colm, f., g. coilm, *dove.*
Coltar, f., *coulter of plough.*
Colún, f., g. colúin, *column, pillar.*
Colúr, f., g. colúir, iol. colúir, *pigeon ; dove.*
Comhad, f., *cover, file (office).*
Comhaimseartha, a., *contemporary.*
Comhair : os comhair, *in front of.*
Comhairim, comhaireamh, *I count, calculate.*
Comhairle, b., *advice ; council.*
Comhairlím -liú, *I advise.*
Comhairlitheach, a., *advisory.*
Comhallach, a., *executive.*
Comhalta, f., g. comhalta, iol. comhaltaí, *member (of a society).*
Comhaltas, f., *membership.*
Comhar, f., g. comhair, *co-operation.*
Comharba, f., *successor.*
Comharbas, f., *succession.*
Comharsa, b., g. comharsan, iol. comharsain, comharsana, *neighbour.*
Comharsanacht, b., *neighbourhood.*
Comharsanúil, a., bc. comharsanúla, *neighbourly.*
Comhartha, f., *sign, token.*
Comharthaím -thú, *I denote.*
Comhcheangailte, ab., *affiliated, coupled.*
Comhcheangal, f., *alliance, conspiracy.*
Comhcheanglaim -gal, *I unite, couple.*
Comhcheilg, b., *conspiracy.*
Comhcheol, f., *harmony, chorus.*
Comhchoiteann, a., *universal.*
Comhchuid, b., *component part.*
Comhdaím, *I file (documents).*
Comhdháil, b., *convention, gathering.*
Comhdheas, a., bc. comhdheise, *convenient ; ambidexter.*
Comhdú, f., g. comhduithe, *filing (documents).*
Comhdhuille, f., *counterfoil.*
Comhfhocal, f., *compound word.*
Comhfhreagras, f., *correspondence.*
Comhgar, f., *nearness, convenience ; short cut.*
Comhgarach, a., bc. comhgaraí, *adjacent, concise.*
Comhghairdeas, f., *congratulation.*
Comhionann, a., *equivalent.*
Comhla, b., g. comhlan, iol. comhlaí, *valve.*
Comhlachas, f., *association.*
Comhlánaim -nú, *I complete.*
Comhlárach, a., *concentric.*
Comhlíonadh, f., *fulfilment.*
Comhlíonaim -nadh, *I fulfil.*
Comhluadar, f., *company.*
Comhlucht, f., *body (group of persons).*
Comhoirdnim -neadh, *I co-ordinate.*
Comhpháirtí, f., *co-partner, colleague.*
Comhra, b., g. comhrann, *coffin.*
Comhrá, f., g. comhrá, iol. comhráite, *conversation.*
Comhrac, f., *contest, combat.*
Comhráiteach, f., *conversationalist.*
Comhráití, f., g. comhráití, *conversationalist.*

Combhréir, b., *syntax.*
Comhshó, f., g. comhshó, comhshóidh, *conversion, transubstantiation.*
Comhthéacs, f., g. comhthéacsa, iol. comhthéacsaí, *context.*
Comhthionól, f., *assembly.*
Comhúdarásach, a., *of equal authority.*
Comóraim -radh, *I convene.*
Compáirt, f., *component (part).*
Compántas, f., *fellowship, society.*
Complacht, f., g. complachta, *company (military).*
Compord, f., *comfort.*
Compordach, a., *comfortable.*
Compordúil, a., *comfortable.*
Comráda, f., iol. comrádaí, *comrade.*
Comrádaí, f., iol. comrádaithe, *comrade.*
Cónaí, b., g. cónaithe, *dwelling.*
Cónaím -naí, *I dwell.*
Cónair, b., g. cónrach, *coffin.*
Conairt, b., *a pack of hounds.*
Cónaitheach, a., *resident.*
Cónaitheoir, f., *resident.*
Conas, db., *how, in what manner ?*
Cónasc, f., *conjunction.*
Cónascaim, cónascadh, *I join together.*
Concas, f., *conquest.*
Confach, a., bc. confaí, *furious, stormy.*
Confadh, f., *fury.*
Conláisteach, a., bc. conláistí, *convenient.*
Conlán, f., *endeavour, initiative.*
Conradh, f., g. conartha, iol. conartha, *contract, league.*
Consan, f., g. consain, *consonant.*
Conscríobhaim -bhadh, *I conscript.*
Conscríofach, f., g. conscríofaigh, *a conscript.*
Conspóid, b., *dissension, dispute.*
Constaic, b., *obstacle.*
Contae, f. & b., iol. contaethe, *county.*
Contrártha, a., *contrary.*
Contráth, f., *twilight.*
Contúirt, b., g. contúirte, *danger, risk.*
Contúirteach, a., bc. contúirtí, *dangerous, risky.*
Contúrthach, a., bc. contúrthaí, *dangerous, risky.*
Cor, f., g. coir. *trip, twist.*
Cora, b., g. coradh, corann, *weir.*
Córas, f., *system.*
Corc, f., g. coirc, *cork.*
Corcaigh, b., g. Corcaighe, *Cork.*
Corcaíoch, f., *Cork-man.*
Corda, f., *cord, string.*
Corn, f., g. coirn, *cup, chalice.*
Corp, f., g. coirp, *body.*
Corparáid, b., g. corparáide, *corporation.*
Corraí, f., *motion, movement.*
Corraím -raí, *I move.*
Corraithe, ab., *moved, excited.*
Cortha, ab., *wearied, tired-out.*
Cos, b., *leg, foot.*
Cosán, f., *footway, pathway.*
Cosbheart, b., *foot-wear.*
Cosc, f., *restraint.*
Coscán, f., *a brake.*
Cósta, f., *coast.*
Costas, f., g. costais, iol. costais, *cost.*
Costasach, a., bc. costasaí, *costly.*
Cosúil, a., bc. cosúla, *like, alike.*
Cosúlacht, b., *likeness.*
Cothaím, cothú, *I feed, maintain.*
Cothroime, b., *evenness.*
Cothrom, a., *equal, just.*
Cothrom, f, g. cothroim, *an equal amount, fair play.*
Cothromaím -mú, *I balance, set-off.*
Cothromas, f., *equality, equity.*
Cothromúil, a., *level, even.*
Cothú, f., g. cothuithe, *sustenance.*
Crá, f., *annoyance, exasperation.*
Crág, b., g. cráige, iol. cróga, *clutch (mechanical); claw.*
Craiceann, f., g. craicinn, *skin.*
Cráifeach, a., bc. cráifí, *pious.*
Cráifeacht, b., *piety.*
Craím, crá, *I annoy.*
Cráím, cráú, *I annoy.*
Cráite, ab., *tormented.*
Cráiteachán, f., *grumbler ; miser.*
Cráiteacht, b., *torment.*
Cráiteán, f., *grumbler.*

Cránas, f., *annoyance.*
Crancaire, f., *a grumbler.*
Crangaid, b., g. crangaide, iol. crangaidí, *crank (mechanical).*
Crannlann, b., *shrubbery.*
Crannóg, b., *lake dwelling ; pulpit.*
Cranra, b., *a knot in wood, wart, callosity.*
Craolaim -ladh, *I broadcast.*
Craorag, a., *scarlet.*
Craptha, ab., *warped, contracted.*
Cré, b., g. cré, iol. créanna, *earth.*
Cré, b., g. cré, *the Creed.*
Creatlach, f., *framework.*
Creidiúint, b., g. creidiúna, *credit, honour.*
Creidiúnach, a., bc. creidiúnaí, *creditable, respectable.*
Creidiúnas, f., *credit.*
Creidiúnóir, f., *creditor.*
Creimeadh, f., *gnawing.*
Crián, f., g. criáin, *crayon.*
Criathar, f., g. criathair, iol. créithre, criathra, *sieve, riddle.*
Criathraím -radh, *I sift.*
Críochnaím -nú, *I finish.*
Críochnaithe, ab., *finished.*
Críochnú, f., g. críochnuithe, *finishing.*
Críochnúil, a., bc. críochnúla, *industrious, tidy.*
Críostaí, f., g. Críostaí, *Christian.*
Críostaí, a., *Christian.*
Críostaíocht, b., *Christianity.*
Críostúil, a., bc. críostúla, *Christian, virtuous.*
Cróga, a., *brave.*
Crógacht, b., *bravery.*
Croí, f., *heart.*
Croíbhrú, f., g. croibhrúite, *contrition.*
Croiméal, f., g. croiméil, *moustache.*
Croíochán, f., *kernel, nucleus.*
Croíúil, a., bc. croíúla, *hearty, generous.*
Cros, b., *cross.*
Crosaire, f., *crossing* ; crosaire comhréidh, *level crossing.*
Croscheistniú, f., *cross-examination.*
Crú, f., g. crú, iol. cruite, *horseshoe.*
Crú, f., g. crúite, *milking.*

Cruach, a., *steel.*
Cruach, b., g., cruaí, *steel.*
Cruachás, f., g. cruacháis, *difficulty, distress.*
Cruacht, b., g. cruachta, *hardness.*
Cruachúiseach, a., bc. cruachúisí, *difficult, hardy.*
Cruaidh, a., *hard.*
Cruaim, cruachtaint, *I harden.*
Cruálach, a., bc. cruálaí, *cruel ; stingy.*
Cruálaí, f., *a miser.*
Cruas, f., g. cruais, *hardness*
Cruatan, f., *hardship.*
Crúim, crú, *I milk.*
Crúim, crú, *I shoe (a horse, etc.).*
Cruinním, cruinniú, *I collect, gather.*
Crúite, ab., *milked.*
Crúite, ab., *shod (as horse).*
Cruiteachán, f., *dwarf, hunchback.*
Cruóg, b., g. cruóige, *hardship, difficulty.*
Cruógach, a., bc. cruógaí, *difficult ; pressed for time.*
Crúsca, f., g. crúsca, iol. crúscaí, *jug, vessel.*
Crústa, f., *crust ; clod.*
Crústálaim -táil, *I throw missiles at ; I batter.*
Cruth, f., g. crutha, iol. crutha, *shape, appearance.*
Cruthúnacht, b., *voucher.*
Cruthúnas, f., *proof.*
Cú, b., g. con, iol. cona, coin, *hound, dog, greyhound.*
Cuaidrilliún, f., g. cuaidrilliúin, *quadrillion.*
Cuairsceann, f., g. cuairscinn, *wrapper.*
Cuairt, b., g. cuarta, *visit.*
Cuan, f., *harbour.*
Cuardach, f., *searching.*
Cuardaím -dach, *I search.*
Cuardaithe, ab., *searched, sought.*
Cuasach, a., bc. cuasaí, *concave.*
Cuí, a., *proper, becoming, fit.*
Cuid, b., g. coda, iol. coda, *a part.*
Cuideachta, b., *company, social gathering.*
Cuidim -diú, *I help.*

Cúige, f., g. cúige, *province.*
Cúigear, f., *five persons.*
Cúigiú, a., *fifth.*
Cúigiú, f., *a fifth.*
Cuil, b., *fly.*
Cúileann, b., *fair lady.*
Cúiléith, b., *acumen.*
Cuimhním -niú, -neamh, *I remember.*
Cuimseartha, a., *tidy, neat.*
Cuíosach, a., *moderate, middling, fair.*
Cuireadh, f., *invitation.*
Cuirim, cur, *I put.*
Cuirliún, f., g. cuirliúin, *curlew.*
Cúirt, b., *court.*
Cúitim -tiú, -teamn, *I compensate.*
Cúlghabhálach, a., *retrospective.*
Cúlghairmim -airm, *I revoke.*
Cúlpháirtí, f., g. cúlpháirtí, iol. cúlpháirtithe, *accessory (to crime).*
Cumannach, f., g. cumannaigh, *communist.*
Cumannachas, f., *communism.*
Cumarsáid, b., *communication.*
Cumasaím -sú, *I enable.*
Cumha, f. & b., g. cumha, *sorrow, loneliness.*
Cumhacbt, f. & b., g. cumhachta, iol. cumhacbta, *power, authority.*
Cumhachtach, a., bc. cumhachtaí, *powerful.*
Cumhal, b., *handmaid.*
Cumhdaím, cumhdach, *I protect.*
Cumhra, a., bc. cumhra, *fragrant.*
Cúnamh, f., g. cúnta, cúnaimh, *help.*
Cúnant, f., g. cúnaint, *covenant.*
Cúng, a., bc. cúinge, *narrow ; miserly.*
Cúngacht, b., *narrowness, tightness.*
Cúngaím -gú, *I narrow, limit, straiten.*
Cúngrach, f., *press, difficulty, encroachment.*
Cúntach, a., *assistant.*
Cuntas, f., g. cuntais, iol. cuntais, *account.*
Cúntóir, f., g. cúntóra, *assistant.*
Cúr, f., *foam.*
Cúram, f., *care, charge, responsibility.*
Cúramacb, a., bc. cúramaí, *careful.*
Cúrsaíocht, b., *circulation.*
Cuspa, f., *model (artist's, etc.).*
Cuspóir, f., *objective.*
Custam, f., g. custaim, *custom (tax).*

D

Dabbach, f. & b., g., dabhaigh daibhcbe, *vessel, vat.*
Daibhir, a., bc. daibhre, *poor.*
Daibhreas, f., *poverty.*
Dáileog, b., *a dose (medicine).*
Dáilim, dáil, dáileadh, *I allocate, dispense.*
Daingním -niú, *I strengthen, make firm.*
Dainséar, f., *danger.*
Dáiríre, a., *in earnest.*
Daite, ab., *coloured.*
Dall, a., bc. daille, *blind.*
Dalta, f., *pupil ; cadet.*
Damba, f., g. damba, iol. dambaí, *dam.*
Damnaím -nú, *I condemn, damn.*
Damnú, f., g. damnuithe, *damnation.*
Dánaíocht, b., *boldness, forwardness.*
Danartha, a., *fierce, brutal.*
Daoirse, b., *slavery, oppression.*
Daonna, a., *human, charitable.*
Daonnacht, b., *humanity, clemency.*
Daonra, f., g. daonra, iol. daonraí, *population.*
Dara, a., *second.*
Dáréag, f., *twelve persons.*
Dathaím -thú, *I colour, paint.*
Dathúil, a., *handsome.*
Dea-, rm., *good* ; dea-dhuine, dea-chomhairle, dea-shampla, dea-obair, dea-bhéasach (feic Riail 19 (*e*)).
Dea-araíonach, a., *good-humoured.*
Deabbadh, f., g. deabhaidh, *haste.*
Dea-bhean, b., *a good woman.*
Dea-bhéasach, a., *having good manners.*
Dea-bhlasta, a., *well- flavoured, savoury.*
Deacair, a., bc. deacra, *difficult.*
Dea-chaint, b., *pleasant talk, wit.*
Dea-cbomhairle, b., *good advice.*
Deachtaím -tú, *I dictate.*
Deachtú, f., g. deachtuithe, *dictation.*

Deachú, b., *tithe.*
Deachúil, b., g. deachúla, *decimal.*
Déad-chíor, b., g. déad-chíre, déad-chíreach, *denture.*
Dea-dhuine, f., *a good person.*
Déadúnach, f., *dentrifice.*
Dea-labhartha, a., *well-spoken.*
Dealamh, a., bc. dealamha, *poor, destitute.*
Dealbh, b., g. deilbhe, *statue, form, shape.*
Dealfa, ab., *moulded, shapely.*
Dealfóir, f., *moulder, sculptor.*
Dealg, b., g. deilge, *thorn.*
Dealrachán, f., *collar-bone.*
Dealraím -rú, -ramh, *I appear; I shine.*
Dealraitheach, a., bc. dealraithí, *of good appearance, probable.*
Dealramh, f., *appearance.*
Dealús, f., g. dealúis, *destitution.*
Dea-mhaith, a., *exceedingly good, excellent.*
Deamhan, f., *demon.*
Dea-mheas, f., *good opinion.*
Dea-mhéin, b., *good disposition.*
Déanach, a., bc. déanaí, *late.*
Déanaí, b., *lateness.*
Déanaim, déanamh, *I do, make.*
Déanmhas, f., *structure.*
Déanta, ab., *done, made.*
Déantóireacht, b., *manufacturing.*
Déantús, f., g. déantúis, iol. déantúis, *making, manufacture.*
Dea-obair, b., *good work.*
Deara, f., g. deara, iol. dearaí, *design.*
Dearbhaím -bhú, *I declare.*
Dearbhóid, b., *affidavit.*
Dearbhú, f., g. dearbhuithe, *affirming, attesting.*
Dearfa, ab., *certain.*
Dearmad, f., *forgetfulness, error.*
Dearna, b., g. dearnan, iol. dearnain *palm of the hand.*
Dearthái r, f., g. dearthár, iol. deartháireacha, *brother.*
Dea-shampla, f., *good example.*
Deaslámhach, a., *dexterous.*
Dea-thapaidh, a., *expeditious.*
Deichiú, a., *tenth.*
Deichiú, f., *a tenth.*
Deichniúr, f., g. deichniúir, *ten persons.*
Déidlia, f., g. déidlia, déidleá, iol. déidlianna, *dental surgeon.*
Deifir, b., *haste.*
Deighilt, b., *severing, separation.*
Deimhin, a., bc. deimhne, *certain.*
Deimhním -niú, *I affirm, verify, certify.*
Deimhniú, f., g. deimhnithe, *confirming, certifying ; certificate.*
Deireadh, f., *end.*
Deireannach, a., bc. deireannaí, *last, late.*
Deirfiúr, b., g. deirféar, deirfíre, iol. deirféaracha, deirfiúracha, *sister.*
Deirge, b., *redness.*
Deirim, rá, *I say.*
Deis, b., g. deise, *opportunity.*
Deisbhéalach, a., bc. deisbhéalaí, *witty.*
Deisbhéalaí, b., *wit, repartee.*
Deisceabal, f., *disciple.*
Deisceart, f., *the south.*
Deiseal, db., *right-hand-wise.*
Deisím -siú, *I mend.*
Deisiúil, a., bc. deisiúla, *in easy circumstances.*
Deisiúr, f., g. deisiúir, *the sunny side.*
Deisiúrach, a., bc. deisiúraí, *sunny, exposed to the sun.*
Deo, b., *an end, the last* ; go deo, *for ever.*
Deoch, b., g. dí, iol. deocha, *drink.*
Deoghar, f., *diphthong.*
Deol, f., g. deoil, *sucking, suckling.*
Deontas, f., *grant.*
Deor, f., *tear, drop.*
Deoraí, f., g. deoraí, iol. deoraithe, *an exile.*
Deoraíocht, b., *exile.*
Diablaí, a., *diabolical.*
Diablaíocht, b., *devilishness, mischief.*
Diacht, b., g. diachta, *theology, divinity.*
Diaga, a., *divine, pious.*
Diagacht, b., *divinity, piety.*
Diagaire, f., *spiritual director, theologian.*

Diaganta, a., *pious.*
Diair, a., *quick.*
Dialann, b., *diary, day-book.*
Diallait, b., g. diallaite, iol. diallaití, *saddle.*
Dí-armáil, b., *disarmament.*
Díbhe, f., g. díbhe, *dismissal.*
Díbheirg, b., g. díbheirge, *vengeance, anger.*
Díbhim, díbhe, *I dismiss.*
Díbhinn, b., g. díbhinne, iol. díbhinní, *dividend.*
Díbirt, b., g. díbirte, díbeartha, *banishment, expulsion.*
Dícháilím -liú, *I disqualify.*
Dícheall, f., *one's best effort.*
Dícheíllí, a., *foolish.*
Díchuimhne, b., *forgetfulness.*
Díchuirim, díchur, *I abolish.*
Dí-éadaigh, a., *divested, unclothed.*
Dí-eolach, a., *ignorant.*
Dífhostaíocht, b., *unemployment.*
Difríocht, b., *difference.*
Diftéar, f., g. diftéir, *diphtheria.*
Díláraím -rú, *I decentralise.*
Dílárú, f., g. díláruithe, *decentralisation.*
Díleaghaim -ghadh, *I digest (food) ; I dissolve.*
Dílis, a., bc. dílse, *proper to ; faithful.*
Dílleachta, f., g. dílleachta, iol. dílleachtaí, *orphan.*
Dílleachtlann, b., *orphanage.*
Dílsím -siú, *I vest.*
Díobháil, b., g. díobhála, *want; damage.*
Díolaíocht, b., *payment, recompense.*
Díoltas, f., *vengeance, satisfaction.*
Díom, fa. r., *off me* (feic Riail 17, leath. 17).
Díomá, b., *disappointment, sorrow.*
Díomách, a., bc. díomái, *disappointed, sorrowful.*
Diomailt, b., *wasting, squandering.*
Diomailteach, a., *wasteful.*
Díomhaoin, a., *idle.*
Diomú, b., g. diomú, *ingratitude.*
Díomuaidh, b., g. díomuaidhe, *defeat, disappointment.*
Díomuan, a., *transitory.*
Diomúch, a., bc. diomúí, *ungrateful.*
Díomuíoch, a., bc. díomuíthí, *ungrateful.*
Díospóireacht, b., *debate.*
Dírím -riú, *I straighten, aim.*
Dísc, b., *barrenness, dryness.*
Díscaoilim -leadh, *I dissolve, disband.*
Dísciú, f., *extermination ; running dry.*
Díshlógadh, f., g. díshlógtha, *demobilisation.*
Dithneas, f., g. dithnis, *speed, hurry.*
Díthruaillím -liú, *I decontaminate.*
Diúltach, a., *refusing ; negative.*
Diúltaím -tú, *I deny, refuse.*
Diúracadh, f., *casting, shooting.*
Diúracaim, diúracadh, *I cast, project (missile).*
Diúracán, f., *projectile.*
Diúscairtim, diúscairt, *I dispose of.*
Dleathach, a., bc. dleathaí, *just, lawful.*
Dlí, f., g. dlí, iol. dlithe, *law.*
Dlíbheartach, f., *litigant.*
Dlí-eolaí, f., *jurist.*
Dlí-eolaíocht, b., *jurisprudence.*
Dlím, dlí, *I am liable ; I ought to.*
Dlínse, b., *jurisdiction.*
Dlíodóir, f., *lawyer.*
Dlite, ab., *due, liable.*
Dlítheoir, f., *lawyer.*
Dlúfar, a., *compact.*
Dlúite, ab., *closed, clenched.*
Dlús, f., g. dlúis, *compactness ; a speeding up.*
Dó, f., g. dóite, *burning ; a burn.*
Do-aithnid, a., *irrecognisable.*
Do-athruithe, a., *immutable.*
Do-bhailithe, a., *impossible to collect.*
Dobhréagnuithe, a., *irrebuttable.*
Dobhriathar, f., g. dobhriathair, iol. dobhréithra, *adverb.*
Dócha, a., bc. dóiclí, *likely.*
Dochraím -rú, *I harm, prejudice.*
Dochreidte, a., *incredible.*
Dochtúir, f., g. dochtúra, *doctor.*
Dochtúireacht, b., *doctoring, medicine.*
Dochtúr, f., g. dochtúra, *doctor.*

Do-dhaingnithe, a., *impossible to strengthen or fortify.*
Dodhéanta, a., *impossible to do.*
Dofheisce, a., *invisible.*
Do-ghlanta, a., *impossible to clean.*
Dóiche, a., bc. dóichí, *likely.*
Doilbh, a., *gloomy, melancholy.*
Doilfe, a., *dark, occult.*
Doilfeach, a., *magical.*
Doilíos, f., g. doilís, *sorrow.*
Dóim, dó, *I burn.*
Doimhin, a., bc. doimhne, *deep.*
Doire, f., *an oak grove, a wood.*
Doirfeacht, b., *sullenness, discontent.*
Do-ite, a., *uneatable.*
Dóite, ab., *burnt, scorched.*
Dóiteán, f., *conflagration.*
Dóithín, f., *something to be trifled with, of little account.*
Dom, fa. r., *to me* (feic Riail 17, leath. 17).
Domhain, a., bc. doimhne, *deep.*
Do-mhaite, a., *unforgivable.*
Domhan, f., g. domhain, *world.*
Do-mharfa, a., *immortal.*
Domhínithe, a., *inexplicable.*
Domhúchta, a., *unquenchable.*
Domlas, f., g. domlais, *gall, bile.*
Domlasta, a., *ill-tasting, scornful.*
Donaí, a., *miserable.*
Doras, f., g. dorais, iol. doirse, *door.*
Dord, f., g. doird, iol. doird, *humming; bass sound.*
Dorn, f., g. doirn, iol. doirne, *fist.*
Dornáil, b., *boxing.*
Dornálaí, f., g. dornálaí, iol. dornálaithe, *boxer.*
Dornán, f., *a fistful.*
Dosaon, f., g. dosaon, *dozen.*
Dóthain, b., *sufficiency, enough.*
Dóthanach, a., *satiated, "fed up."*
Dothíosach, a., *inhospitable.*
Dothuigthe, a., *impossible to understand.*
Dóú, a., *second.*
Draíocht, b., g. draíochta, *magic, divination.*
Dramhaíl, b., *refuse.*
Drandal, f., *the mouth, the gums.*
Drantán, f., *growl, snarl.*
Drantú, f., g. drantuithe, *snarling.*
Dreo, f., g. dreoite, *rotting, withering.*
Dreoim, dreo, *I wither.*
Dreoite, ab., *rotted, putrified.*
Driogaim, driogadh, *I distil.*
Drocharaíonach, a., *bad-humoured.*
Drochbhéasach, a., *unmannerly.*
Drochdhuine, f., *bad person.*
Drochscéal, f., *ill-tidings.*
Droichead, f., g. droichid, iol. droichid, *bridge.*
Droim, f., g. droma, *a back, ridge.*
Droimeann, b., *white-backed cow.*
Drong, b., g. droinge, *folk, party.*
Dua, f., g. dua, *toil, difficulty.*
Duáilce, b., g. duáilce, iol. duáilci, *vice, evil habit.*
Duáilceach, a., bc. duáilci, *vicious.*
Duáilceas, f., *vice, viciousness.*
Duaiseach, a., bc. duaisí, *gloomy.*
Duaisiúil, a., bc. duaisiúla, *tedious, laborious.*
Duaithníocht, b., *camouflage.*
Dualgas, f., g. dualgais, iol. dualgais, *duty.*
Duamhar, a., *difficult.*
Duán, f., g. duáin, iol. duáin, *fishing hook; kidney.*
Dúbailte, ab., *doubled.*
Dubhach, a., *mournful, melancholy.*
Dúblach, f., *duplicate.*
Dúblach, a., *duplicate.*
Dúch, f., g. dúigh, *ink.*
Dúchaint, b., g. dúchana, *blackening; blight.*
Dúchaire, f., *stamping-pad.*
Dúchas, f., *nature, instinct.*
Dúchasach, a., bc. dúchasaí, *native.*
Dufair, b., *jungle.*
Dúghorm, a., *navy blue.*
Duifean, f., g. duifin, *darkness, sadness.*
Duillín, f., *docket.*
Duilliúr, f., g. duilliúir, *foliage.*
Dúim, dúchaint, *I blacken.*
Dui-ré, b., *the first and last quarters of*

the moon ; a moonless portion of the night.
Dúisím, dúiseacht, *I awake.*
Dúluachair, b., g. dúluachra, *mid-winter.*
Dumhach, b., g. dumhaí, duimhche, *sandbank.*
Dúnaim, dúnadh, *I close.*
Durdal, f., *cooing.*
Durdam, f., *chatter.*
Durlas, f., *a strong fort.*
Dúshlán, f., *challenge.*
Dúshraith, b., g. dúshraithe, *foundation.*
Dúthaigh, b., g. dúthaí, dúiche, iol. dúthaí, *district.*
Dúthrachtach, a., bc. dúthrachtaí, *earnest.*

E

Eabhrais, b., *the Hebrew language.*
Éachtach, a., bc. éachtaí, *wonderful, extraordinary.*
Eachtrach, a., *extern.*
Eachtránaí, f., *adventurer.*
Eachtrannach, f., *alien.*
Eacnamaíocht, b., *economics.*
Éad, f., g. éada, *jealousy, envy.*
Éadach, f., *cloth* ; iol. éadaí, *cloths, clothes.*
Éadairbheach, a., bc. éadairbhí, *unprofitable, useless.*
Éadairise, b., *disloyalty.*
Éadan, f., *forehead.*
Eadarbheart, f., g. eadarbhirt, iol. eadarbhearta, *transaction.*
Eadarghabhálaí, f., *intermediary.*
Éadmhar, a., bc. éadmhaire, *jealous, envious.*
Éadóchas, f., *despair.*
Éadoimhin (éadomhain), a., *shallow.*
Éadóirseacht, b., *naturalisation.*
Éadóirsím -siú, *I naturalise.*
Éadráchta, a., *not negotiable.*
Eadráin, b., g. eadrána, *arbitration.*
Eadránaí, f., g. eadránaí, iol. eadránaithe, *arbitrator.*
Éadrócaire, b., *unmercifulness.*
Éadrócaireach, a., bc. éadrócairí, *unmerciful.*
Éadroime, b., *lightness.*
Éadrom, a., bc. éadroime, *light.*
Éadromacht, b., *lightness.*
Éadromaím -mú, *I lighten.*
Éag, f., g. éaga, *death.*
Eagal, b., g. eagla, *fear.*
Éagalma, a., *unheroic, feeble.*
Éaganta, a., *irresponsible, giddy.*
Éagaoine, b., *complaining.*
Éagaointeach, a., bc. éagaointí, *querulous.*
Eagarthóir, f., *editor.*
Eagla, b., *fear, timidity.*
Eaglais, b., *the Church, a church.*
Eaglaiseach, f., *ecclesiastic.*
Éagmais, b., *absence, lack.*
Éagmaiseach, a., bc. éagmaisí, *futile, unrequited.*
Eagna, b., g. eagna, *wisdom, knowledge.*
Eagnaí, a., *wise ; expert.*
Éagóir, b., g. éagóra, *wrong, injustice.*
Éagórach, a., bc. éagóraí, *wrongful, unjust.*
Éagórtha, a., *unjust.*
Éagosc, f., *appearance.*
Éagothrom, a., *uneven, unjust.*
Éagráifeach, a., bc. éagráifí, *irreligious, impious.*
Eagraim -rú, *I edit ; organise.*
Eagraíocht, b., *organisation.*
Éagruas, f., *infirmity.*
Éagruth, f., g. éagrutha, *deformity.*
Éagruthach, a., bc. éagruthaí, *deformed.*
Éagsúil, a., bc. éagsúla, *dissimilar ; strange, odd.*
Éagsúlach, a., bc. éagsúlaí, *strange, odd.*
Éaguimseach, a., bc. éaguimsí, *limitless, immoderate.*
Ealaí, b., g. ealaíon, iol. ealaíona, *art ; artfulness.*
Éalaím -ló, *I escape.*
Éalaingeach, a., bc. éalaingí, *defective.*
Ealaíonta, a., *artistic, ingenious.*

Éalang, b., *defect ; impediment, hindrance.*
Éalárach, a., bc. éalárai, *eccentric (mathematics).*
Éaló, f., g. éaló, éalóidh, éaluithe, *escaping, escape.*
Ealta, b., g. ealtan, *flock of birds.*
Éamh, b., g. éimhe, iol. éimhe, *crying aloud, complaining.*
Éan, f., g. éin, iol. éin, éanacha, *bird, fowl.*
Eanáir, f., g. Eanáir, *January.*
Éanlaith, b., g. éanlaithe, *birds, bird-flocks.*
Éarlais, b., *a deposit (financial).*
Earráid, b., *error, aberration.*
Easair, b., g. easrach, *litter for cattle.*
Easaontas, f., *disagreement.*
Easbha, feic easpa.
Éasca, a., *easy.*
Eascaine, b., *curse.*
Eascainí, b., *cursing.*
Éascaíocht, b., *speed, facility.*
Eascairdeas, f., *enmity.*
Eascra, f., *beaker.*
Easnamh, f., *want, deficiency.*
Easpa, b., g. easpa, iol. easpaí, *want, deficiency.*
Easpag, f., g. easpaig, iol. easpaig, *bishop.*
Easparta, b., *vespers, evening.*
Eastóscaim -cadh, *I extract.*
Eastóscán f., *extract.*
Easumhal, a., bc. easumhla, *insubordinate.*
Eatramh, f., g. eatraimh, iol. eatraimh, *interval, interim.*
Éide (éideadh), b., g. éide, iol. éidí, *uniform.*
Eidheann, f., g. eidhinn, *ivy.*
Éidreoir, b., *feebleness, delicacy.*
Éidreorach, a., bc. éidreoraí, *feeble, weakly, delicate.*
Éifeachtach, a., bc. éifeachtaí, *effective, efficient.*
Éifeachtúil, a., bc. éifeachtúla, *efficient, effective.*

Éigean, b., g. éigne, tu. éigin, *compulsion, necessity ;* b'éigean dó, *he had to ;* ar éigin, *hardly, scarcely.*
Éigeandáil, b., *necessity, emergency.*
Éigeantach, a., *compulsory.*
Éigiallda, a., *senseless, devoid of reason.*
Éigin, a., *some ;* rud éigin, *something ;* duine éigin, *someone.*
Éiginnte, a., *uncertain, indefinite.*
Éigiontach, a., *innocent.*
Éigneasta, a., *discourteous ; dishonest.*
Éigríonna, a., *imprudent, unwise.*
Éileamh, f., g. éilimh, iol. éilithe, *claim, demand.*
Éilímh -leamh, *I claim, demand.*
Éilitheoir, f., *claimant.*
Éillím -liú, *I corrupt.*
Éilliú, f., g. éillithe, *corruption.*
Éineacht, f., *one time ;* in éineacht (le), *together (with).*
Éinne, f., *any one.*
Éinní, f., *anything.*
Éintíos, f., g. éintís, *one house ;* in éintíos le, *living with.*
Eire, f., g. eire, iol. eirí, *incumbrance.*
Eireaball, f., g. eireabaill, iol. eireabaill, *tail, end.*
Éireannach, f., *Irishman.*
Eireog, b., g. eireoige, iol. eireoga, *pullet.*
Éirí, f., *rising.*
Éirím, éirí, *I rise, arise ;* éireoidh leis, *he will succeed, prosper.*
Éirimiúil, a., *clever, able.*
Éirithe, ab., *risen.*
Eisceacht, b., *exception.*
Eiscim -ceadh, *I except.*
Eisiaim -iamh, *I exclude.*
Eisím, eisiúint, *I issue.*
Eisíon, a., bc. eisíne, *impure.*
Eisiúint, b., g. eisiúna, *issue, issuing.*
Éislinn, b., *defect.*
Éisteacht, b., *hearing.*
Eithne, b., *kernel.*
Eitím -teach, *I refuse.*
Eitinn, b., *tuberculosis.*
Eitleán, f., *aeroplane.*
Eitlíocht, b., *aviation.*

Eochair, b., *key.*
Eolaí, f., g. eolaí, iol. eolaithe, *guide; learned man.*
Eolaíocht, b., *science.*
Eolas, f., *knowledge.*
Eoraip, b., g. Eorpa, *Europe.*
Eorna, b., *barley.*

F

Fábhar (fabhar), f., *favour.*
Fábharach, a., bc. fábharaí, *favourable.*
Fabhra, f., *eyelash.*
Fadaraí, b., *patience, long-headedness.*
Fadaraíonach, a., *patient, far-seeing.*
Fadcheannach, a., bc. fadcheannaí, *far-seeing.*
Fadfhulaingeach, a., *long-suffering, patient.*
Fadbarcán, f., *knot in wood; corn, welt.*
Fadhb (adhb), b., g. faidhbe, iol. fadhbanna, *knot in timber; knotty problem.*
Fágáil, b., *leaving.*
Fágaim -gaint, -gáil, *I leave.*
Faghairt, b., g. faghartha, *temper, fire.*
Faiche, b., *lawn, green.*
Fáidh, f., *prophet.*
Faighim, fáil, *I get.*
Faighneog, b., *shell, pod, husk.*
Fáil, b., g. fála, *finding, getting.*
Faill, b., g. faille, *opportunity.*
Faill, b., g. faille, iol. faillte, faill-treacha, *cliff.*
Failli, b., *failing, neglect.*
Faillím -liú, *I fail, neglect.*
Faillíoch, a., *failing in, negligent.*
Faillitheoir, f., *defaulter.*
Fáilte, b., *greeting, welcome.*
Fáiltím -tiú, *I greet, welcome.*
Fáiltiú, f., g. fáiltithe, *welcoming, a reception.*
Fáinleog, b., *swallow.*
Fáirbre, b., *wrinkle, welt, notch.*
Fairnéis, b., *information.*
Fairsing, a., bc. fairsinge, *wide, extensive.*
Fáisceadh, f., g. fáiscthe, *squeezing, compression.*
Fáisceán, f., *bandage, tourniquet.*
Fáiscim -ceadh, *I squeeze, bind.*
Fáiscín, f., *a clip.*
Faisnéis, b., g. faisnéise, iol. faisnéisí, *information.*
Faisnéiseoir, f., *informant.*
Fáistineach, f., g. fáistinigh, *future tense.*
Fáistineach, a., bc. fáistiní, *foretelling; future (tense).*
Faiteach, a., bc. faití, *fearful, timid.*
Faitíos, f., g. faitíosa, faitís, *fear, fright.*
Faitíosach, a., bc. faitíosaí, *afraid, nervous.*
Falaing, b., g. falainge, iol. falaing-eacha, *mantle, cloak.*
Falla, f., *wall.*
Falsa, a., *lazy; false.*
Falsaím -sú, *I falsify.*
Fáltas, f., g. fáltais, iol. fáltais, *profit, gain;* fáltais, *receipts.*
Fanacht, b., g. fanachta, *remaining.*
Fánaí, f., g. fánaí, iol. fánaithe, *wanderer.*
Fanaim, fanúint, fanacht, *I wait, stay.*
Fánaíocht, b., *going astray, waywardness.*
Fann, a., *weak.*
Fannlag, a., bc. fannlaige, *weak.*
Fanntais, b., *weakness.*
Fanúint, b., g. fanúna, *remaining.*
Faobhar, f., g. faobhair, iol. faobhair, *edge.*
Faobhrach, a., bc. faobhraí, *sharp; eager.*
Faoi, r., *under.*
Faoiseamh, f., *relief.*
Faoistin, b., *confession, Sacrament of Penance.*
Fara, r., *along with, beside.*
Faram, fa. r., *along with me* (feic Riail 17, leath. 18).

Farraige, b., g. farraige, iol. farraigí, *sea.*
Fasach, f., g. fasaigh, iol. fasaigh, *precedent.*
Fáth, f., *reason, cause.*
Fé, r., *under, about.*
Feabhas, f., g. feabhais, feabhsa, *excellence, improvement.*
Feabhra, b., *February.*
Feabhsaím -sú, *I improve.*
Féachaint, b., g. féachana, *looking.*
Feadaíl, b., g. feadaíle, *whistling.*
Féadaim, *I am able, can.*
Feadh, f., *extent ; fathom ;* ar feadh, *for the duration of.*
Feall, f., *treachery.*
Fealltach, a., bc. fealltaí, *treacherous.*
Fealltóir, f., *traitor.*
Fealsúnach, f., *philosopher.*
Fear, f., g. fir, iol. fir, *man ; husband.*
Féar, f., *grass, hay.*
Fearas, f., g. fearais, iol. fearais, fearaistí, *apparatus, appliance.*
Fearg, b., *anger.*
Feargach, a., bc. feargaí, *angry.*
Fearr, a., *better, best.*
Fearúil, a., bc. fearúla, *manly, brave.*
Fearúlacht, b., *manliness.*
Feasach, a., bc. feasaí, *known, knowing.*
Féasóg, b., *beard ; hair on face.*
Feasta, db., *in future.*
Féasta, f., *feast, banquet.*
Feic, f., *sight, spectacle.*
Feiceálach, a., bc. feiceálaí, *conspicuous.*
Feicim, feiceáil, *I see.*
Feidhm, b., g. feidhme, iol. feidhmeanna, *effort, service, function.*
Feidhmiú, f., g. feidhmithe, *exercising, putting into force.*
Féidir : is féidir liom, *I can.*
Feighil, b., g. feighle, *attention, care.*
Feighlí, f., g. feighlí, iol. feighlithe, *watchman, overseer.*
Féilire, f., iol. féilirí, *calendar, almanac.*
Feiliúint, b., g. feiliúna, *suiting, fitting.*
Feiliúnach, a., bc. feiliúnaí, *suitable.*
Féiliúnta, a., *periodical, at regular intervals.*
Feillebheart, b., *dastardly deed, treachery.*
Feilm, b., *farm.*
Feilméara, f., g. feilméara, iol. feilméaraí, *farmer.*
Féiltiúil, a., bc. féiltiúla, *periodic, regular ; festive, seasonable.*
Féimhí, f., *bankrupt.*
Feirm, b., g. feirme, iol. feirmeacha, *farm.*
Feirmeoir, f., *farmer.*
Feirmeoireacht, b., *farming.*
Feisceanach, a., bc. feisceanaí, *visible.*
Feiscint, b., *seeing.*
Feiste, b., *device.*
Feisteán, f., *outfit.*
Feisteas, f., *a fitting.*
Feistím -tiú, *I prepare, make tidy.*
Feistiú, f., g. feistithe, iol. feistithe *tidying ; arrangement ; mooring.*
Feithealann, b., g. feithealainne, *waiting-room.*
Feitheamh, b., *waiting.*
Feo, f., g. feoite, *decaying, withering.*
Feoil, b., g. feola, iol. feolta, *meat.*
Feoim, feo, *I wither, decay.*
Feoirling, b., g. feoirlinge, iol. feoirlingí, *farthing.*
Feoite, ab. *decayed, withered.*
Fí, b., g. fí, *weaving.*
Fia, f., g. fia, iol. fianna, *deer.*
Fiabhras, f., g. fiabhrais, iol. fiabhrais, *fever.*
Fiacail, b., g. fiacla, *tooth.*
Fiach, f., g. féich, iol. fiacha, *raven.*
Fiach, f., g. fiaigh, *hunting ; prey, game.*
Fiachaim, fiach, *I hunt.*
Fiaclóir, f., *dentist.*
Fiafraí, f., g. fiafraithe, iol. fiafraithe, *inquiring ; inquiry.*
Fiafraim -raí, *I ask, inquire of.*
Fiafraitheach, a., bc. fiafraithí, *inquisitive.*
Fiagaí, f., g. fiagaí, iol. fiagaithe, *hunter.*

Fiailo, b., *weeds.*
Fiailnimh, b., *weed-killer.*
Fiáin, a., *wild.*
Fial, a., *generous.*
Fianaím -nú, *I attest.*
Fianaise, b., g. fianaise, *evidence.*
Fiannaiocht, b., *stories concerning the Fianna, romancing.*
Fiántas, f., *wildness.*
Fiar, a., bc. féire, *awry.*
Fiarlán, db., *zig-zag, diagonally.*
Fiarsceabha, db., *askew.*
Fiarshúil, b., *a squint-eye.*
Fiataíl, b., g. fiataíle, *prying, searching.*
Ficheall, b., g. fichille, *chess, chessboard.*
Fichiú, a., *twentieth.*
Fichiú, f., *a twentieth.*
Filíocht, b., g. filíochta, *poetry.*
Filleadh, f., g. fillte, *folding ; returning.*
Fillim, *I fold ; I return.*
Fillte, ab., *folded ; returned.*
Fillteán, f., *folder.*
Fim, fí, *I weave, plait.*
Fínéagra, f., *vinegar.*
Finné, f., g. finné, iol. finnéithe, *witness.*
Fiochán, f., *web.*
Fíochmhar, a., bc. fíochmhaire, *fierce, furious.*
Fíodóir, f., g. fíodóra, iol. fíodóiri, *weaver.*
Fíodóireacht, b., *weaving.*
Fiolar, f., g. fiolair, iol. fiolair, *eagle.*
Fíonghort, f., g. fíonghoirt, iol. fíonghoirt, *vineyard.*
Fionnachtain, b., g. fionnachtana, *discovery.*
Fionnuaire, b., *coolness.*
Fionnuar, a., *cool, refreshing.*
Fionrai, b., *act of waiting, state of suspension.*
Fionraim -rai, *I suspend.*
Fiontar, f., *risk.*
Fíor, a., *true.*
Fíor, b., g. fíre, iol. fíoracha, *figure.*
Fíordheas, a., *very or really nice.*
Fiosrach, a., bc. fiosrai, *inquisitive.*
Fiosraím -rú, *I inquire, visit.*
Fíréan, a., *just, impartial.*
Fireann, a., *male, masculine.*
Fírinne, b., *truth.*
Firinscneach, a., *masculine (gender).*
Fite, ab., *woven, plaited.*
Flaithiúil, a., bc. flaithiúla, *generous.*
Fleadh, b., g. fleidhe, iol. fleatha, *feast, banquet ; festive gathering.*
Fleiscín, f., *hyphen.*
Flosc, f., *eagerness.*
Fo-aicme, b., *sub-group.*
Fo-alt, f., *sub-section.*
Fobha, f., g. fobha, iol. fobhanna, *attack.*
Fo-bhanna, f., *subsidiary bond.*
Fo-bhard, f., *lesser bard.*
Fo-bhrat, f., *under-cloak.*
Fobhrí, b., *subsidiary meaning.*
Fochair, b., *proximity, company ;* i bhfochair, *together with.*
Fodhuine, f., *an occasional person.*
Fo-éadach, f., g. fo-éadaigh, *under-garment ;* iol. fo-éadaí, *underclothing.*
Fogas : i bhfogas, *close to, near at hand.*
Foghail, b., g. foghla, iol. foghlacha, *plundering.*
Foghar, f., *sound.*
Fo-gharnóir, f., *an assistant gardener.*
Foghlai, f., g. foghlaí, iol. foghlaithe, *marauder.*
Foghlaim, b., g. foghlama, *learning, studying.*
Foghlaimeoir, f., *learner.*
Foghraíocht, b., *phonetics.*
Fógra, f., *notice.*
Fógraím, fógairt, *I warn, announce.*
Fógrán, f., *advertisement.*
Foighid, b., g. foighde, *patience.*
Foighne, b., *patience.*
Foilseachán, f., *publication.*
Foilsim -siú, *I publish, reveal.*
Foilsithe, ab., *published.*
Foilsiú, f., g. foilsithe, *publishing.*
Foinse, b., *spring, source.*
Fóint, b., g. fóinte, *usefulness.*
Fóinteach, a., bc. fóintí, *useful.*

Foireann, b., g. foirne, iol. foirne, *team, staff.*
Foirfe, ab., *mature, perfect.*
Foirgníocht, b., *building.*
Foirm, b., g. foirme, iol. foirmeacha, *form.*
Foirmiúil, a., bc. foirmiúla, *formal.*
Fóirstineach, a., bc. fóirstiní, *suitable, expedient.*
Fóisc, b., *ewe.*
Foisceacht, b., *nearness* ; i bhfoisceacht dhá mhíle, *within a distance of two miles.*
Folach, f., *hiding.*
Folaím -lú, *I hide, cover ; include.*
Foláir : ní foláir dó, *he must ; etc.*
Folaithe, ab., *hidden, covered ; included.*
Folamh, a., *empty.*
Foligim, foligean, *I sublet.*
Folláin, a., bc. folláine, *sound, wholesome.*
Follas, a., *clear, evident.*
Folmhaím -mhú, *I empty.*
Folt, f., g. foilt, iol. foilt, folta, *hair of head.*
Fómhar, f., g. fómhair, *autumn ; harvest.*
Fónaim, fónamh, fóint, *I serve ; I suit.*
Fónamh, f., g. fónaimh, fónta, *serving, being of use ;* ar fónamh, *in health.*
Fonascúil, a., bc. fonascúla, *substantial,*
Fonn, f., g. foinn, *tune ; desire.*
Fonóid, b., *derision.*
Fonsa, f., *hoop, band.*
Fónta, a., *good, serviceable.*
Fo-ordú, f., *an occasional or subsidiary order.*
Foráil, b., g. forála, iol. forála, *provision (legal).*
Forainm, f. & b., *pronoun.*
Foraire, f., *a guard.*
Foraois, b., *forest.*
Forás, f., g. foráis, *increase, development.*
Forc, f., g. foirc, iol. forcanna, *table fork, prong.*
Forceannaim, forceannadh, *I terminate, determine (legal).*
Forcoimeádaim, forcoimeád, *I reserve.*
Fordhúim -dhúchaint, *I darken, obscure.*
Foréileamh, f., *requisition.*
Forfheidhmiú, f., g. forfheidhmithe, *enforcing.*
Forghabháil, b., *seizing, usurpation.*
Forghníomhú, f., g. forghníomhuithe, *carrying into effect, executing.*
Foriaim -iamh, *I foreclose.*
Forleathaim -thadh, *I broadcast.*
Forleathan, a., bc. forleithne, *widespread.*
Forleitheadúil, a., bc. forleitheadúla, *widespread.*
Forlíonadh, f., g. forlíonta, *completing; supplement.*
Formhór, f., *very many ; the majority.*
Formhuirear, f., *surcharge.*
Forógra, f., *proclamation.*
Fórsa, f., *force.*
Fosaíocht, b., g. fosaíochta, *grazing cattle ; grazing.*
Fosclaim, *I open.*
Foshuíteach, a., *subjunctive.*
Fostaím -tú, *I employ, engage ; I hold, fasten.*
Fothram, f., *noise.*
Frainc, b., g. Fraince, *France.*
Fraincis, b., g. Fraincise, *French language.*
Frainse, f., *fringe, flange.*
Francach, f., g. Francaigh, iol. Francaigh, *Frenchman.*
Fréamh, b., *root.*
Freasordaím -dú, *I countermand.*
Freastal, f., *attendance, waiting on, serving.*
Freastalaí, f., g. freastalaí, iol. freastalaithe, *waiter, attendant.*
Freasúra, f., *opposition, reluctance.*
Frí, b., g. fríde, *flesh-worm, mite.*
Frídín, f., *barb.*
Friofac, f., *barb.*
Frisnéiseach, a., bc. frisnéisí, *rebutting, contradictory.*

Frithbhualadh, f., *repercussion.*
Frithghníomhaím, *I react.*
Frithmhagadh, f., *raillery, banter.*
Frithnimhín, f., *antitoxin.*
Fuadaím -dach, *I take by force, abduct.*
Fuadaithe, ab., *snatched away, abducted.*
Fuafar, a., bc. fuafaire, *hateful.*
Fuaid : ar fuaid, *throughout, all over.*
Fuáil, b., g. fuála, *sewing, stitching.*
Fuaim, b., g. fuaime, iol. fuaimeanna, *sound, noise.*
Fuaim, fuáil, *I sew, stitch.*
Fuaimním -niú, *I sound, pronounce.*
Fuaite, ab., *sewn, stitched.*
Fuálaim, fuáil, *I sew, stitch.*
Fuar, a., *cold.*
Fuarbheirithe, ab., feic fuarbhruite.
Fuarbhruite, ab., *cold cooked ;* prátaí fuarbhruite, *cold potatoes ;* duine fuarbhruite, *a " dead-and-alive " person.*
Fuarlach, f., *freshet.*
Fuarthé, f., *listless person.*
Fuath, f., g. fuatha, *hatred.*
Fuil, b., *blood.*
Fuílleach, f., g. fuíligh, *remnant, remainder.*
Fuinim, fuineadh, fuint, *I knead, bake ; I tidy ; I temper.*
Fuinniúil, a., bc. fuinniúla, *forceful, energetic.*
Fuinseog, b., *ash-tree.*
Fuinte, ab., *kneaded ; tidied ; tempered.*
Fuíoch, a., bc. fuí, *free, copious, fluent.*
Fuíoll, f., g. fuíll, *remnant, remainder.*
Fúm, fa r., *under me* (feic Riail 17, leath. 17).
Furasta, a., *easy.*

G

Gá, f., g. gá, *need.*
Gábhadh, f., g. gábhaidh, *danger, adventure.*
Gabháil, b., *taking ; going ; draught (of fish, etc.).*
Gabhaim, gabháil, *I take ; I go.*
Gabhálach, a., bc. gabhálaí, *acquisitive; receptive.*
Gabhálas, f., *accessory.*
Gabháltas, f., g. gabháltais, iol. gabháltais, *a holding of land.*
Gabhar, f., *goat.*
Gach, a., *each, every.*
Gadaí, f., g. gadaí, iol. gadaithe, *thief.*
Gadaíocht, b., *theft.*
Gadhar, f., *dog.*
Gaeilge, b., g. Gaeilge, *Irish language.*
Gaeilgeoir, f., *Irish-speaker.*
Gael, f., g. Gaeil, iol. Gaeil, *Irishman.*
Gaelach, a., bc. Gaelaí, *Irish.*
Gaeltacht, b., g. Gaeltachta, *Irish-speaking district.*
Gafa, ab., *taken, arrested.*
Gáifeach, a., bc. gáifí, *dangerous.*
Gaigín, f., *fop.*
Gaigíocht, b., *foppery, frivolity.*
Gailfean, f., g. gailfin, *stormy weather.*
Gaineamh, b., g. gainimhe, *sand.*
Gainne, b., *scarcity.*
Gairbhe, b., *roughness, coarseness.*
Gairbhéal, f., *gravel.*
Gairdeas, f., *joy, gladness.*
Gairdín, f., *garden.*
Gaire, b., *nearness, contiguity.*
Gáire, f., *a laugh ; laughter.*
Gairfean, f., g. gairfin, *roughness ; rough weather ; rough place.*
Gáirí, f., g. gáirí, *laughing.*
Gairid, a., bc. gairide, *near ; short ; soon.*
Gairleog, b., *garlic.*
Gairm, b., *calling ; vocation.*
Gairmeach, a., bc. gairmí, *vocational ; vocative (grammar).*
Gáirsiúil, a., bc. gáirsiúla, *filthy ; lewd.*
Gaisce, f., g. gaisce, *great exploit, valour.*
Gaiscíoch, f., g. gaiscígh, *warrior, hero.*
Gaiscíocht, b., *heroism, valour.*
Gaiste, b., *trap ; noose.*

Gaite, ab., *taken, arrested.*
Gal, b., g. gaile, *vapour, steam ; fury, valour.*
Gall, f., *foreigner.*
Gallach, f., "*hank*" *of fish.*
Gallaoireach, b., g. gallaoirí, *soap.*
Gallda, a., *foreign.*
Gallta, a., *foreign.*
Galltacht, b., *English-speaking district.*
Gallúnach, b., g. gallúnaí, *soap.*
Galtán, f., *steamer.*
Gamhain, f., g. gamhna, *calf.*
Gandal, f., *gander.*
Gann, a., bc. gainne, *scarce.*
Gannchúiseach, a., bc. gannchúisí, *scarce; stingy.*
Ganntanas, f., *scarcity.*
Gaobhar, f., *contiguity ; means, opportunity.*
Gaofar, a., bc. gaofaire, *windy.*
Gaol, f., g. gaoil, iol. gaolta, *relationship ; relative.*
Gaolmhar, a., bc. gaolmhaire, *allied, related, cognate.*
Gaoth, f., g. gaoithe, iol. gaotha, *wind, blast.*
Gar, f., g. gair, *nearness ; profit ; convenience ; good turn.*
Gar, a., bc. gaire, *near.*
Garbhán, f., *roughage.*
Garda, f., g. garda, iol. gardaí, *guard.*
Garsún, f., *boy.*
Gás, f., g. gáis, iol. gásanna, *gas.*
Gasra, f., g. gasra, iol. gasraí, *party of people.*
Gasta, a., *wise, ingenious, quick.*
Gasúr, f., *youngster.*
Gátar, f., *need, want.*
Gátarach, a., bc. gátaraí, *needy.*
Gath, f., iol. gaethe, *a ray.*
Gé, f., g. gé, iol. géanna, *goose.*
Géag, b., g. géige, iol. géaga, *branch, limb.*
Gealacán, f., *white of an egg or of an eye ; knee-cap.*
Gealach, b., g. gealaí, *moon.*
Gealbhan, f., g. gealbhain, *sparrow.*
Geall, f., *promise ; bet.*
Geallaim, gealladh, geallúint, *I promise, pledge, undertake.*
Geallmhar, a., bc. geallmhaire, *desirous, anxious.*
Geallta, ab., *promised, pledged, undertaken.*
Gealltanas, f., *pledge.*
Geallúint, b., g. geallúna, *promise, undertaking.*
Gealt, b., g. geilte, *madman.*
Gealtlann, b., *lunatic asylum.*
Geanc, b., *snub-nose.*
Geanmnaí, a., *chaste.*
Geanmnaíocht, b., *chastity, purity.*
Geantraí, b., *pleasant music.*
Geanúil, a., bc. geanúla, *lovable.*
Géar, a., bc. géire, *sharp, sour.*
Gearán, f., *complaint.*
Gearánaí, f., g. gearánaí, iol. gearánaithe, *complainant ; plaintiff.*
Géarleanúint, b., g. géarleanúna, *persecution.*
Gearr, a., bc. giorra, *short ; near ; soon.*
Gearradh, f., g. gearrtha, *cutting ; a cut ;* gearradh na bolgaí, *vaccination.*
Gearrán, f., *gelding, nag.*
Gearranálaí, b., *shortness of breath.*
Gearrchaile, b., *young girl.*
Gearrtha, ab., *cut, gashed.*
Géarú, f., g. géaruithe, *souring ; sharpening.*
Géillim, géilleadh, *I obey, submit to, yield.*
Geimhreadh, f., g. geimhridh, *winter.*
Geimhriúil, a., bc. geimhriúla, *wintry.*
Géimneach, b., *lowing (of cattle).*
Geir, b., *grease.*
Geirmnimh, b., g. geirmnimhe, *germicide.*
Geit, b., *fright, start.*
Geoin, b., *noise, shout, cry.*
Gheibhim, fáil, *I get.*
Gin, b., g. gine, iol. ginte, *begetting.*
Gineadh, f., g. ginte, *begetting ; generation.*
Gineadóir, f., *generator.*

Ginealach, f., g. ginealaigh, iol. ginealaigh, *genealogy, pedigree.*
Ginealas, f., g. ginealais, *science of genealogy.*
Ginearálta, a., *general.*
Ginide, b., *genitive case.*
Ginim -niúint, *I beget ; generate.*
Giniúint, b., g. giniúna, *begetting, generating.*
Giolcach, b., g. giolcaí, iol. giolcacha, *reed.*
Giorraím -rú, *I shorten.*
Giorraisc, a., *abrupt.*
Giorraithe, ab., *shortened, abridged.*
Giorria, f., g. giorria, iol. giorraithe, *hare.*
Giorrú, f., g. giorruithe, *shortening.*
Gíoscán, f., *grating noise.*
Girseach, b., g. girsí, iol. girseacha, *girl.*
Giúdach, f., *Jew.*
Giúis, b., g. giúise, *pine, bog-deal.*
Glaine, b., *cleanliness, purity.*
Glaise, b., *rivulet, stream.*
Glaoim, glaoch, *I call, shout.*
Glaoite, ab., *called.*
Glas, a., bc. glaise, *green.*
Gleann, f., iol. gleannta, *glen.*
Gleanntán, f., *a small glen.*
Gléas, f., g. gléis, iol. gléasa, *instrument, appliance.*
Gléasra, f., g. gléasra, iol. gléasraí, *plant (machinery).*
Gleo, f., *strife ; noise.*
Gleoch, a., *quarrelsome, noisy.*
Gleoite, a., *spruce, pretty, charming.*
Glincín, f., *silly person.*
Gliondar, f., *joy, cheer.*
Gliscín, f., *lisp.*
Gloine, f., g. gloine, iol. gloiní, *glass.*
Gloiní, a., *glassy, vitreous.*
Gloiním -niú, *I glaze.*
Glóraíl, b., g. glóraíle, *making a continuous noise.*
Gluaisteán, f., *motor-car.*
Gnaíúil, a., *pleasant, polite.*
Gnás, f., g. gnáis, iol. gnáis, *custom, usage.*
Gnáth, a., *usual.*
Gnáthach (gnách), a., bc. gnáthaí, *usual.*
Gnáthaím -thú, *I practise, frequent.*
Gnáthchleachtadh, f., *usual practice.*
Gnáth-thuarastal, f., *usual salary.*
Gné, b., *species.*
Gnéas, f., g. gnéasa, *sex.*
Gníomhaím -mhú, *I act, operate.*
Gníomhaire, f., *agent.*
Gnólucht, f., g. gnóluchta, *firm, business concern.*
Gnóthaím, gnóthú, gnóthachan, *I obtain, gain, win.*
Gnóthaire, f., *undertaker.*
Gnóthas, f., *undertaking.*
Gnóthú, f., g. gnóthuithe, *gaining, obtaining.*
Goh, f., g. goib, *bill, beak, snout.*
Goid, b., *stealing.*
Goidim, goid, *I steal.*
Goidte, ab., *stolen.*
Goilím -liú, *I gut (fish).*
Goilliúint, b., g. goilliúna, *affecting, worrying.*
Goin, b., *a wound.*
Goirgeach, a., bc. goirgí, *rude, surly.*
Goirme, b., *blueness.*
Goirt, a., *salt, bitter.*
Góiséireacht, b., *hosiery.*
Goltraí, b., *sad music.*
Gonta, ab., *wounded ; sharp, terse.*
Gor, f., g. goir, *heat, incubation.*
Gorm, a., bc. goirme, *blue.*
Gort, f., g. goirt, iol. goirt, *field, cornfield.*
Gortaím -tú, *I hurt.*
Gortaithe, ab., *injured.*
Gortú, f., g. gortuithe, *hurting.*
Grágaíl, b., g. grágaíle, *clucking.*
Graí, b., g. graí, *stud of horses.*
Gráim (gráim), gráú, *I love.*
Grainc, b., *frown, grimace.*
Gráinneog, b., g. gráinneoige, *hedgehog.*
Gramadach, b., g. gramadaí, *grammar.*
Grámhar, a., bc. grámhaire, *affectionate.*
Gránna, a., *ugly.*

Graosta, a., *filthy, obscene.*
Greamaim -mú, *I grip, attack.*
Greamaithe, ab., *fastened, attached.*
Greamúsach, a., bc. greamúsaí, *close, secretive.*
Greannmhar, a., bc. greannmhaire, *comical, funny.*
Gréasaí, f., g. gréasaí, iol. gréasaithe, *shoemaker.*
Gréasaíocht, b., *shoemaking.*
Greim, f., *grip : bite.*
Gréisc, b., *fat, grease.*
Gréiscim -ceadh, *I grease.*
Grianmhar, a., bc. grianmhaire, *sunny.*
Grioscaim -cadh, *I fry, grill.*
Griscín, f., *a chop.*
Groí, a., *sturdy, vigorous.*
Grua, b., g. grua, *cheek.*
Gruaidh, b., g. gruaidhe, *cheek.*
Gruaim, b., *gloom, displeasure.*
Gruama, a., *glum.*
Grúnlas, f., g. grúnlais, *groundsel.*
Gruth, f., g. grutha, *curds.*
Guagach, a., bc. guagaí, *unsteady, frivolous.*
Guailleáil, b., *shouldering, elbowing.*
Guailleog, b., *epaulette.*
Guaire, f., iol. guairí, *bristle.*
Guala, b., g. gualann, iol. guaille, *shoulder.*
Guidhe, b., *praying, a prayer.*
Guidhim, guidhe, *I pray, request.*
Gúnadóir, f., *dressmaker.*
Guta, f., g. guta, iol. gutai, *vowel.*
Guth, f., g. gutha, *voice.*

H

H, Nóta: ní húsáidtear an fleiscín choiche idir *h* agus guta: e.g., na huaisle, le heagla na heagla, ní heol, ní hea, a hathair.
Haiste, f., iol. haistí, *hatch.*
Halla, f., iol. hallai, *hall.*
Hanla, f., iol. hanlai, *handle.*
Hata, f., iol. hataí, *hat.*
Húda, f., iol. húdaí, *hood.*

I

Iaim, iamh, ia, *I close, enclose.*
Iall, b., g. éille, iol. iallacha, *leash, bootlace.*
Iardain, db., *afterwards, subsequently.*
Iargúil, b., *remote place.*
Iargúlta, a., *remote.*
Iarmartach, a., bc. iarmartaí. *consequential, resultant.*
Iarmhar, f., *remnant, scrap.*
Iarmhéid, f. & b., *balance, remainder.*
Iarmhír, b., *suffix.*
Iarnród, f., g. iarnróid, iol. iarnróid, *railway.*
Iarraidh, b., g. iarrata, *asking, seeking;* ar iarraidh, *missing.*
Iarratas, f., g. iarratais, iol. iarratais, *application.*
Iarratasóir, f., *applicant.*
Iarrthóir, f., *candidate.*
Iasc, f., g. éisc, iol. éisc, *a fish ; fish.*
Iascaire, f., iol. iascairí, *fisherman.*
Iascaireacht, b., *fishing.*
Iata, ab., *shut, enclosed ; joined.*
Íbirt, b., g. íbirte, *offering, sacrifice.*
Ídím -diú, *I consume, annihilate.*
Idir, r., *between, among.*
Idirhealaim -lú, *I differentiate.*
Idirdhealaithe, ab., *differentiated, distinct.*
Idirmheánach, a., *intermediate.*
Ídithe, ab., *consumed, used up, annihilated.*
Iltsiollach, a., *polysyllabic.*
Imdhearcán, f., *periscope.*
Imeacht, b., g. imeachta, imithe, *proceeding ;* nós imeachta, *procedure.*
Imeachtrach, a., *outer.*
Imím, imeacht, *I go.*
Imithe, ab., *gone.*
Imlíním, imlíniú, *I outline.*
Imní, b., g. imní, *anxiety.*
Imníoch, a., bc. imníthí, *anxious.*
Impí, b., g. impí, iol. impíocha, *entreaty.*
Impím, impí, *I implore.*

Imrim (imrím), imirt, *I play ; inflict.*
Inaistrithe, a., *transferable.*
Inbhear, f., *harbour, estuary.*
Inchláruithe, a., *registrable.*
Inchollú, f., g. incholluithe, *incarnation.*
Incil, b., *tape.*
Indáilithe, a., *allotable.*
Indéanta, a., *feasible.*
Infhuascailte, a., *redeemable.*
Inid, b., g. Inide, *Shrovetide.*
Iníon (níon), b., g. iníne, iol. iníonacha, *daughter.*
Iníor, f., g. inír, *feeding, pasturing ; pasture.*
Inite, a., *edible.*
Iniúchadh, f., g. iniúchta, *inspecting, auditing.*
Iniúchaim -chadh, *I audit, inspect.*
Iniúchóir, f., *auditor.*
Iniúchóireacht, b., *auditing.*
Inmhaite, a., *excusable.*
Inmhalairte, a., *exchangeable.*
Inmheánach, a., *internal.*
Inné, db., *yesterday.*
Inneall, f., *engine.*
Innealltra, f., *machinery.*
Innealta, a., *arranged.*
Innealltóir, f., *engineer.*
Inneoin, b., g. inneona, iol. inneonacha, *anvil.*
Inniu, db., *to-day.*
Inniúil, a., bc. inniúla, *able, capable ; eager.*
Inniúlacht, b., *ability, competence.*
Inscne, b., *gender.*
Inscríbhinn, b., g. inscríbhinne, *inscription.*
Insim, insint, inseacht, *I tell.*
Insint, b., g. inste, *telling.*
Intinn, b., *mind, intention.*
Intráchta, a., *negotiable.*
Intseolta, a., *navigable.*
Intuaslaigthe, a., *soluble.*
Intuigthe, a., *understandable, implicit.*
Íocaíocht, b., *payment.*
Íol, f., g. íl, iol. íola, *idol.*
Íolacht, b., *idolatry.*
Íoladhradh, f., g. íoladhartha, *idolatry.*
Iolar, f., *eagle.*
Iolra, f., *plurality ;* uimhir iolra, *plural number.*
Iomad, f., g. iomaid, *much, many ; too much, too many.*
Iomadúil, a., bc. iomadúla, *numerous, varied.*
Iomadúlacht, b., *abundance.*
Iomaí, a., *many, numerous.*
Iomaidh, b., *rivalry, competition.*
Iomaíocht, b., g. iomaíochta, *competition, rivalry.*
Iomaitheoir, f., *competitor, contestant.*
Iománaí, f., g. iománaí, iol. iománaithe, *hurler.*
Iománaíocht, b., *hurling.*
Iomarca, b., *excess, too much.*
Iomarcach, a., bc. iomarcaí, *excessive.*
Iomard, f., *reproach.*
Iomláine, b., *fulness ; total.*
Iomlán, a., bc. iomláine, *complete, perfect.*
Iomluaim -lua, *I move, stir.*
Iompaim -pó, *I turn.*
Iompaithe, ab., *turned, converted.*
Iompar, f., g. iompair, *conduct ; transport.*
Iompó, f., g. iompó, iompóidh, iompuithe, *turning.*
Iompraim -par, *I carry.*
Iomrá, f., *discourse, rumour.*
Iomráiteach, a., bc. iomráití, *famous.*
Íon, a., bc. íne, *pure ; virtuous.*
Ionad, f., *place, position.*
Ionadaí, f., g. ionadaí, iol. ionadaithe, *representative.*
Ionadh, f., *wonder, surprise.*
Ionam, fa. r, *in me* (feic Riail 17, leath. 17).
Ionann, a., *the same, identical.*
Ionas, f., *state, condition ;* ionas go, *so that.*
Ioncam, f., g. ioncaim, *income.*
Ionchas, f., *expectation, likelihood ;* le hionchas go, *in the hope that.*
Iondúil, a., *usual.*

Ionlann, b., *lavatory.*
Ionnarbaim, ionnarba, *I deport, banish.*
Ionraic, a., bc. ionraice, *upright, honest.*
Ionsai, f., g. ionsaí, iol. ionsaithe, *approaching ; attacking.*
Ionsaim -saí, *I approach ; I attack.*
Ionsair, r., *towards, towards him.*
Ionstraim, b., g. ionstraime, *instrument (legal).*
Iontach, a., bc. iontaí, *wonderful.*
Iontaofa, a., *trustworthy.*
Iontaoibh, b., g. iontaoibhe, *trust, confidence.*
Iontas, f., g. iontais, iol. iontais, *wonder, surprise.*
Íoslach, f., g. íoslaigh, iol. íoslai, *basement.*
Iostán, f., *cottage.*
Iostas, f., g. iostais, *lodging.*
Irisleabhar, f., *magazine, journal.*
Íslím -liú, *I lower ; I descend.*
Íslithe, ab., *lowered.*
Ísliú, f., g. íslithe, *lowering.*
Ispín, f., g. ispín, iol. ispíní, *sausage.*
Ite, ab., *eaten.*
Ithim, ithe, *I eat.*
Ithiomrá, f., *backbiting.*
Iúdach, f., *a Jew.*
Iúil, f., g. Iúil, *July.*
Iúl, f., g. iúil, *knowledge* ; cuirim in iúl, *I inform.*
Iúr, f., g. iúir, *yew tree.*

L

Lá, f., iol. laethe, laethanta, *day.*
Labhairt, b., g. labhartha, *speaking ; speech.*
Labhraim -bhairt, *I speak.*
Lacáiste, f., *abatement, discount.*
Lách, a., bc. láchaí, láí, láiche, *pleasant, affable, decent.*
Ladhar, b., *space between toes or fingers ; toe ; handful.*
Laethúil, a., *daily.*
Laghad, f., *smallness, fewness.*

Laghdaím -dú, *I diminish.*
Laghdaithe, ab., *diminished.*
Laghdú, f., g. laghduithe, *decreasing ; decrease.*
Laí, b., iol. laíonna, *shaft, post ;* leathlaí, *car-shaft.*
Láí, b., g. láí, iol. lánta, *mattock, "loy."*
Laidin, b., g. Laidne, *Latin.*
Laige, b., *weakness.*
Láimhsím -siú, -seáil, *I handle.*
Láimhsithe, ab., *handled.*
Laincis, b., *spancel.*
Laíon, f., g. laín, *pulp, pith, marrow.*
Laíonach, a., bc. laíonaí, *pulpy.*
Laisteas, db., *to the south.*
Laistiar, db., *to the west, behind.*
Laistigh, db., *inside.*
Laistíos, db., *below.*
Láithreach, a., bc. láithrí, *present, immediate.*
Lámhach, f., *shooting.*
Lámhachaim, lámhach, *I shoot.*
Lamháil, b., g. lamhála, *allowing, permitting.*
Lámhainn, b., g. lámhainne, iol. lámhainní, *glove.*
Lánas, f., g. lánais, *contents.*
Lánchumhachtach, a., *plenipotentiary.*
Lánchumhachtaí, f., *a plenipotentiary.*
Lann, b., g. lainne, iol. lanna, *blade ; scale (of fish).*
Lánú, b., g. lánún, *married couple.*
Lao, f., g. lao, iol. laonna, *young calf.*
Laochra, f., *heroes.*
Laoi, b., g. laoi, iol. laoithe, *lay, poem.*
Laoigheoil, b., *veal.*
Lasán, f., *match.*
Lasartha, a., *flaming.*
Lasbhus, db., *at this side.*
Lascaine, b., *abatement, discount.*
Lasmuigh, db., *outside.*
Last, f., *freight, load.*
Lastall, db., *yonder.*
Lastoir, db., *to the east.*
Lastuaidh, db., *to the north.*
Lastuas, db., *above.*
Lathach, b., g. lathaí, *mud.*

Leaba, b., g. leapa, leapan, *bed.*
Leabhar, f., g. leabhair, iol. leabhair, *book.*
Leabharlann, b., *library.*
Leabharlannaí, f., *librarian.*
Leac, b., g. leice, *flagstone.*
Leacaim -cú, *I flatten.*
Leacaithe, ab., *flattened.*
Léacht, b., g. léachta, iol. léachtai, *lecture.*
Léachtóir, f., g. léachtóra, iol. léachtóirí, *lecturer.*
Leadránaí, f., g. leadránaí, iol. leadránaithe, *tedious person, loiterer.*
Leafaos, f., g. leafaois, *paste.*
Leagan, f., *fall, abatement ; version.*
Leaghadh, f., g. leaighte, *melting, thawing.*
Leaghaim, leaghadh, *I melt, dissolve.*
Leagtha, ab., *laid, thrown down.*
Leaighte, ab., *melted, dissolved.*
Léamh, f., g. léitc, léimh, *reading.*
Léan, f., *sorrow, affliction.*
Leanaim -núint, *I follow.*
Leanbaí, a., *childish.*
Leanbaíocht, b., *childishness.*
Leanbh, f., g. linbh, iol. leanaí, *child.*
Léann, f., g. léinn, *learning, scholarship.*
Léannta, ab., *learned.*
Leanúint, b., g. leanúna, *following.*
Leanúnach, a., bc. leanúnaí, *continuous, persistent.*
Leanúnas, f., *continuity.*
Léargas, f., g. léargais, *visibility, outlook.*
Léarscáil, b., *map.*
Léas, f., g. léasa, iol. léasanna, *lease.*
Léas, f., g. léis, *a light, bright spot ; lash, blow.*
Leasachán, f., *fertiliser.*
Leasaím -sú, *I amend.*
Leasaithe, ab., *amended.*
Leasc, a., *sluggish, reluctant.*
Leaschigire, f., *deputy inspector.*
Leasiníon, b., g. leasiníne, *stepdaughter.*
Leasmháthair, b., g. leasmháthar, leas-mháthara, *stepmother.*
Leasú, f., g. leasuithe, *amending ; amendment ; fertiliser.*
Leata, ab., *spread out, extended.*
Leatacht, b., *expansion.*
Leataobhach, a., bc. leataobhaí, *biased, partial.*
Leataoibh, b., *one side.*
Leath, f., *half.*
Leathaim, *I spread, broadcast.*
Leathbháite, ab., *half-drowned.*
Leathbhliain, b., *half-year.*
Leathbhró, b., g. leathbhrón, *one stone of a quern.*
Leathcheal, f., *partiality, favouritism.*
Leathcheann, f., *one side of the head ; one of two ends ; slant to one side.*
Leathchuma, b., *advantage, partiality.*
Leathlá, f., *half-day.*
Leathmharbh, a., *half-dead.*
Leathnaim -nú, *I spread.*
Leathnaithe, ab., *spread.*
Leathphingin, b., g. leathphingne, *halfpenny.*
Leathrannach, a., bc. leathrannaí, *partial.*
Leathscéal, f., *excuse.*
Leatóir, f., *a spreader.*
Leatrom, f., g. leatroim, *oppression, injustice.*
Leatromach, a., bc. leatromaí, *oppressive, unjust.*
Leicín, f., *a small flagstone.*
Leictreachas, f., g. leictreachais, *electricity.*
Leigheas, f., *cure, medicine.*
Leigheasaim, leigheas, *I cure, heal.*
Leigheasta, ab., *cured.*
Leighiste, ab., *cured.*
Léim, léamh, *I read.*
Léim, b., *jump.*
Léimneach, b., g. léimní, *jumping.*
Léirím -riú, *I explain ; produce (a play, etc.).*
Léirithe, ab., *explained ; produced.*
Léiritheoir, f., *producer (dramatic).*

Léiriú, f., g. léirithe, *explaining ; producing.*
Leisce, b., *laziness.*
Leisciúil, a., bc. leisciúla, *lazy.*
Léite, ab., *read.*
Leithéid, b., *a like kind, the like.*
Léitheoir, f., g. léitheora, iol. léitheoirí, *reader.*
Leithphingin, b., g. leithphingne, *halfpenny.*
Leithreasaím -sú, *I appropriate.*
Leithscéal, f., *excuse.*
Leon, f., g. leoin, iol. leoin, *lion.*
Lí, b., g. lí, *licking.*
Lí, b., g. lí, iol. líora, *hue, colour.*
Liacht, b., *medicine, healing.*
Liacht, b., *a great number.*
Liairne, f., *slothful person.*
Liath, a., bc. léithe, *grey.*
Ligean, f., g. ligin, *letting, allowing.*
Ligim -gean, *I let, allow.*
Ligthe, ab., *let, permitted.*
Lím, lí, *I lick.*
Líofa, ab., *polished, fluent.*
Líofacht, a., *polish, fluency.*
Liom, fa. r., *with me* (feic Riail 17, leath. 17).
Líomatáiste, f., *area, district.*
Líomhanta, ab., *alleged.*
Líonmhar, a., bc. líonmhaire, *numerous.*
Liosta, a., *prolix, tedious.*
Liosta, f., *list.*
Lipéad, f., g. lipéid, iol. lipéid, *label.*
Liteartha, a., *literary.*
Litir, b., g. litre, litreach, *letter.*
Litrím -riú, *I spell.*
Litríocht, b., g. litríochta, *literature.*
Litriú, f., g. litrithe, *spelling.*
Liú, f., *shout, yell.*
Liúim, liú, liúireach, *I shout.*
Liúireach, b., g. liúirí, *screaming, screeching.*
Liúntas, f., *allowance.*
Locaim, *I pen, confine ; baulk, fail.*
Locht, f., *fault.*
Lochtach, a., bc. lochtaí, *faulty.*
Lochtaím -tú, *I find fault with, reprove, blame.*
Lochtú, f., g. lochtuithe, *blaming, finding fault with.*
Lofa, ab., *rotten.*
Lofacht, b., g. lofachta, *rottenness.*
Log, f., g. loig, *place, hollow.*
Loghadh, f., g. loghtha, *forgiving, remitting.*
Loghaim -adh, *I forgive, remit.*
Loghaíocht, b., g. loghaíochta, *indulgence, concession.*
Loghtha, ab., *pardoned.*
Loilíoch, b., g. loilí, iol. loilíocha, *cow after calving.*
Loime, b., *bareness, nakedness.*
Loingeas, f., *shipping.*
Loingseoir, f., *mariner.*
Loingseoireacht, b., *navigation.*
Loingsím -siú, *I ship.*
Loinnir, b., g. loinnreach, *brightness, resplendence.*
Loiscim, loscadh, *I burn, scorch.*
Loiscneach, a., *caustic.*
Loitithe, ab., *wounded ; spoiled.*
Lom, a., bc. loime, *bare, naked.*
Lómhar, a., bc. lómhaire, *precious.*
Lon, f., g. loin, *blackbird.*
Long, b., g. loinge, iol. longa, *ship.*
Longfort, f., g. longfoirt, *camp, fort.*
Lonradh, f., *brightness, shining.*
Lorg, f., g. loirg, iol. loirg, *track ; seeking.*
Lorga, b., g. lorgan, *shin, leg.*
Lorgaire, f., *seeker, prospector.*
Loscadh, f., *burning.*
Lot, f., g. loit, iol. loit, *spoiling, injuring.*
Lú, a., *less, least ; smaller, smallest.*
Lua, f., g. luaite, *mentioning, reference.*
Luach, f., g. luacha, luaigh, iol. luacha, *value, worth.*
Luacháil, b., *valuation.*
Luachmhar, a., bc. luachmhaire, *valuable.*
Luaidhe, b., g. luaidhe, *lead.*
Luail, b., g. luaile, *motion, movement.*

Luaileach, a., bc. luailí, *moving, stirring.*
Luaim, lua, *I mention, refer to.*
Luaím, *I mention.*
Luaíocht, b., *merit.*
Luaite, ab., *mentioned.*
Luaith, b., g. luaithe, *ashes, dust.*
Luaithreach, f., *ashes, cinders.*
Luas, f., g. luais, *speed, quickness.*
Luascach, a., bc. luascaí, *rocking, oscillatory.*
Luath, a., bc. luaithe, *swift ; soon.*
Lúbtha, ab., *bent, looped.*
Lúcháir, b., *elation.*
Lúcháireach, a., bc. lúcháirí, *joyous, merry.*
Lucht, f., *people.*
Lucht, f., *contents, cargo.*
Luchtaím -tú, *I load ; I charge (a battery).*
Luchtaithe, ab., *loaded ; charged (of battery).*
Lúfar, a., bc. lúfaire, *athletic, muscular.*
Luí, f., *lying down, reclining.*
Luím, luí, *I lie down.*
Luíochán, f., *state of being confined to bed ; ambush.*
Luisne, b., *blaze ; blush.*
Luisniúil, a., bc. luisniúla, *blazing, flushed.*
Lúnasa, f., *August.*
Lus, f., g. lusa, *plant, herb.*
Lusra, f., *herbs, plants.*
Lúth, f., g. lútha, *movement, vigour.*
Lúth, b., g. lúithe, *tendon, sinew.*
Lúthchleas, f., *athletic feat ;* lúthchleasa, *athletics.*

M

Má, f., g. má, iol. mánna, *a trump (cards).*
Macalla, f., *echo.*
Macánta, a., *honest, honourable.*
Macasamhail, b., g. macasamhla, iol. macasamhla, *likeness, copy.*
Máchail, b., g. máchaile, iol. máchailí, *stain, defect.*
Machaire, f., *plain, field.*
Machnaím -namh, *I reflect.*
Machnamh, f., *reflecting, considering.*
Macra, f., *youths.*
Madra, f., *dog.*
Máguaird, db., *around, about.*
Magúil, a., bc. magúla, *derisive, joking.*
Maidin, b., g. maidne, iol. maidneacha, *morning.*
Maighdean, b., *maiden, virgin.*
Mailléad, f., *mallet.*
Maím, maíomh, *I boast ; I declare.*
Mainchille, b., *sleeve.*
Mainistir, b., *monastery, abbey.*
Mainséar, f., *manger, crib.*
Maíomh, f., g. maímh, maíte, *boasting ; declaring.*
Mairbhití, b., *langour, lassitude.*
Mairnéalach, f., *sailor.*
Máirt, f., *Tuesday.*
Mairteoil, b., g. mairteola, *beef.*
Maisím -siú, *I decorate.*
Maisiú, f., g. maisithe, *ornamenting.*
Maisiúil, a., bc. maisiúla, *comely, handsome.*
Maisiúlacht, b., *comeliness.*
Máistir, f., *master, teacher.*
Máistreás, b., *mistress.*
Maite, ab., *forgiven, remitted.*
Maíte, ab., *boasted ; declared.*
Maíteach, a., bc. maítí, *boastful.*
Maith, a., *good.*
Maithim, maitheamh, *I forgive, remit.*
Maithiúnas, f., *forgiveness.*
Máithreachas, f., *maternity.*
Mál, f., g. máil, *excise.*
Malairt, b., g. malairte, iol. malarta, *change ; exchange.*
Malartaím, malartú, malairt, *I exchange.*
Malartú, f., g. malartuithe, *exchanging.*
Mall, a., bc. maille, *slow.*
Mallaithe, ab., *accursed.*
Mallaitheacht, b., *viciousness.*
Mantach, a., bc. mantaí, *gapped.*
Mantóg, b., *a gap, gap in teeth.*
Maoin, b., g. maoine, *wealth, property.*
Maoirseoir, f., *supervisor.*

Maolaím, maolú, *I blunt, assuage.*
Maorga, a., *stately.*
Maraím, marú, *I kill.*
Maraíocht, b., *sea-faring.*
Marbhánach, f., *spiritless person, sluggard.*
Marcach, f., g. marcaigh, *rider, horseman.*
Marcaím -caíocht, *I ride.*
Marcaíocht, b., *riding.*
Marfa, ab., *killed.*
Marfach, a., bc. marfaí, *deadly, mortal.*
Margadh, f., iol. margaí, *market, bargain.*
Margaíocht, b., *bargaining.*
Marla, f., g. marla, *marl, clay.*
Márta, f., *March.*
Marthanach, a., bc. marthanaí, *lasting, eternal.*
Marú, f., g. marfa, *killing.*
Maslaím -lú, *I insult.*
Masmas, f., g. masmais, *nausea, vomiting.*
Máthartha, a., *maternal, motherly.*
Meá, b., g. meá, iol. meánna, *measure ; weighing ; scales.*
Meabhair, b., g. meabhrach, *mind, memory.*
Meabhraím -bhrú, *I memorise ; I remind ; I recollect.*
Méadaím -dú, *I increase.*
Méadar, f., *meter ; metre.*
Meadhg, f., g. meidhg, *whey.*
Meáim, meá, *I weigh.*
Meáite, ab., *weighed, considered.*
Meallaim, *I coax, deceive.*
Meallta, ab., *coaxed, deceived.*
Meán, f., g. meáin, iol. meáin, *middle ; mean.*
Meánach, a., *middle, average.*
Méanar : is méanar dó, *it is well for him.*
Méanfach, b., g. méanfaí, *yawning.*
Meánscoil, b., *intermediate or secondary school.*
Méar, b., *finger, toe.*
Mearaí, b., g. mearaí, *frenzy.*
Mearaíocht, b., g. mearaíochta, *error, madness.*
Mearbhall, f., g. mearbhaill, *error, confusion.*
Mearbhallach, a., bc. mearbhallaí, *erroneous.*
Measartha, a., *moderate.*
Measarthacht, b., *moderation.*
Meascra, f., iol. meascraí, *miscellany.*
Measra, f., *fruit, acorns.*
Meata, ab., *decayed ; cowardly.*
Meatachán, f., *coward.*
Meatacht, b., *cowardice ; rottenness.*
Meath, f., *degeneration, decay.*
Meathaim, meath, *I degenerate, decay.*
Meathchodlatach, a., *drowsy.*
Meicneoir, f., *mechanic.*
Meicním -niú, *I mechanise.*
Meicnithe, ab., *mechanised.*
Meicniú, f., g. meicnithe, *mechanisation.*
Meicniúil, a., bc. meicniúla, *mechanical.*
Meidhreach, a., bc. meidhrí, *merry.*
Meigeall, f., *a goat's beard, a goatee.*
Méileach, b., g. méilí, *bleating.*
Meilt, b., *grinding.*
Meirfean, f., g. meirfin, *weakness ; sultriness.*
Meirg, b., *rust.*
Meirgeach, a., bc. meirgí, *rusty.*
Meisce, b., *drunkenness.*
Meisceoir, f., *drunkard.*
Méith, a., bc. méithe, *fat.*
Méithbhreac, f., *a plump trout.*
Meitheal, b., *a working-party.*
Mí-ádh, f., *ill-luck.*
Mí-ámharach, a., bc. mí-ámharaí, *unfortunate.*
Mian, b., *desire.*
Mianadóireacht, b., *mining.*
Mianra, f., iol. mianraí, *mineral.*
Míbhéasach, a., bc. míbhéasaí, *discourteous, rude, unmannerly.*
Míchéatach, a., bc. míchéataí, *peevish.*
Míchéillí, a., *foolish.*
Míchothrom, a., bc. míchothroime, *uneven, unjust.*
Míchuíosach, a., bc. míchuíosaí, *immoderate, extreme.*

Mídhealraitheach, a., bc. mídhealraithí, *unprepossessing.*
Mí-éifeacht, b., *inefficiency.*
Mífhholláin, a., *unwholesome.*
Míghníomh, f., *misdeed.*
Mí-iompar, f., *misconduct.*
Mí-ionraic, a., *dishonest.*
Mílítheach, a., bc. mílíthí, *pallid.*
Míliú, a., *thousandth.*
Milleadh, f., *spoiling, ruining.*
Milliún, f., g. milliúin, *million.*
Milliúnaí, f., g. milliúnaí, iol. milliúnaithe, *millionaire.*
Millteach, a., bc. milltí, *destructive.*
Milseán, f., g. milseáin, *sweet.*
Milseog, b., *sweet*; iol. milseoga, *confectionery.*
Mímhorálta, a., *immoral.*
Minic, a., bc. minicí, *often.*
Minicí, b., *frequency.*
Mínim -niú, *I smooth; explain.*
Ministir, f., *minister, parson.*
Mínithe, ab., *smoothened; explained.*
Míniú, f., g. mínithe, *smoothing; explaining.*
Minseach, b., *a young she-goat.*
Mintír, b., g. míntíre, *mainland.*
Mionchruinn, a., bc. mionchruinne, *detailed.*
Miondracán, f., *microscope.*
Miongán, f., *periwinkle.*
Mionnaím -nú, *I swear.*
Mí-onóir, b., *dishonour.*
Mionrach, b., *smalls, refuse.*
Miontas, f., g. miontais, *mint.*
Mí-ordú, f., *disorder.*
Míorúilt, b., g. míorúilte, iol. míorúiltí, *miracle.*
Míorúilteach, a., bc. míorúiltí, *miraculous.*
Mioscais, b., *enmity, spite.*
Mírialtacht, b., *irregularity.*
Mirlín, f., *a playing marble.*
Míshásta, a., *dissatisfied.*
Misneach, f., *courage.*
Misniúil, a., bc. misniúla, *courageous.*
Miste : ní miste dhó. *it would not be any harm for him*; ní miste leis, *he does not mind.*
Míthreorach, a., bc. míthreorai, *misleading.*
Míthuiscint, b., *misunderstanding.*
Miúil, b., g. miúlach, *mule.*
Mó (iomaí), *many.*
Mochóirí, f., *early rising.*
Modh, f., g. modha, *mode, method*; *mood (grammar).*
Modhúil, a., *gracious, well-bred.*
Moill, b., *delay.*
Moillím -liú, *I delay.*
Móinéar, f., *meadow.*
Mol, f., g. moil, *heap; axis.*
Molaim -ladh, *I praise.*
Mómhar, a., bc. mómhaire, *stately, gentle.*
Moncaí, f., g. moncaí, iol. moncaithe, *monkey.*
Mong, b., g. moinge, *undergrowth, swamp; mane.*
Móráil, b., g. mórála, *pride, vanity.*
Móráireamh, f., *census.*
Mórálach, a., bc. mórálaí, *proud.*
Mórga, a., *great, exalted.*
Mórsheisear, f., *seven (persons).*
Mórtas, f., *haughtiness.*
Mothaím -thú, *I feel.*
Mothaolaí, f., g. mothaolaí, *simple, unsophisticated person.*
Muiceoil, b., g. muiceola, *pork.*
Muilleoir, f., g. muilleora, iol. muilleoirí, *miller.*
Muilleoireacht, b., *milling.*
Muilteoir, f., *miller.*
Muilteoireacht, b., *milling.*
Múineadh, f., g. múinte, *teaching*; *instruction.*
Muineál, f., g. muiníl, *neck.*
Múinim, múineadh, *I teach.*
Muinín, b., g. muiníne, *trust, confidence.*
Muiníneach, a., bc. muinínί, *trustful.*
Muinteartha, a., *friendly.*
Múinteoir, f., *teacher.*
Muintir, b., *household, family.*
Muir, b., *sea.*
Muirí, a., *marine.*

Muirín, b., g. muiríne, iol. muiríneacha, *family ; encumbrance.*
Muirneach, a., bc. muirní, *affectionate.*
Muirnín, f., *darling.*
Mullach, f., iol. mullai, *top, summit.*
Mumha, b., g. Mumhan, *Munster.*
Mura, cn., *unless.*
Múraíl, b., g. múraíle, *showers.*
Murlach, f., *lagoon.*
Muscailt, b., g. muscailte, *waking up.*
Musclaim -cailt, *I wake, awake.*

N

Nádúir, b., g. nádúra, *nature.*
Nádúrtha, a., *natural.*
Naí, f. & b., g. naí, naíon, *infant, child.*
Naíchóiste, f., *perambulator.*
Naíocht, b., g. naíochta, *infancy.*
Naíonacht, b., *infancy.*
Naíonán, f., *infant.*
Náirím -riú, *I shame.*
Namhaid, f., g. namhad, iol. naimhde, *enemy.*
Naofa, a., *holy.*
Naofacht, b., *holiness.*
Naoi, nine.
Naonúr, f., *nine persons.*
Naoú, a., *ninth.*
Naoú, f., *a ninth.*
Neachtlann, b., *laundry.*
Néall, f., *cloud, mist.*
Neamaitheach, a., *disobliging, ungrateful.*
Neameabhair, b., *forgetfulness, aphasia.*
Neameasartha, a., *immoderate.*
Neamh, b., g. nimhe, *heaven.*
Neamhaiceanta, a., *unstressed.*
Neamhaird, b., *negligence, carelessness.*
Neamhbhailí, a., *invalid.*
Neamhbhailíocht, b., *invalidity.*
Neamhbheo, a., *inanimate.*
Neamhbhrí, f., *nought, insignificance.*
Neamhchinnte, a., *uncertain.*
Neamhchoiteann, a., *unusual.*
Neamhchoitianta, a., *unusual.*
Neamhchorpraithe, a., *unincorporated.*
Neamhchuí, a., *undue.*
Neamhdhleathach, a., *illegal.*
Neamhdhlistineach, a., *illegitimate.*
Neamhéifeachtúil, a., *ineffective.*
Neamhfhaiteach, a., *fearless.*
Neamhfhoghlamtha, a., *unlearned.*
Neamhghnáthach, a., *unusual.*
Neamhinniúil, a., *incapable.*
Neamhionann, a., *dissimilar.*
Neamhláithrí, f., *absentee.*
Neamhnáireach, a., *shameless.*
Neamhní, f., *nothing.*
Neamhshuim, b., *indifference, negligence.*
Neamhspleách, a., *independent.*
Neamhthráthúil, a., *inopportune.*
Neamhthuairimeach, a., *careless, unconcerned.*
Neamhullamh, a., *unprepared.*
Neamhurchóideach, a., *harmless, innocent.*
Neamion, a., *liberal, generous.*
Neamothú, f., *insensibility.*
Neantóg, b., *nettle.*
Neartaím -tú, *I strengthen, abet.*
Neartú, f., g. neartuithe, *strengthening.*
Neascóid, b., *boil, ulcer.*
Neodrach, a., bc. neodraí, *neuter, neutral.*
Neodraím -rú, *I neutralise.*
Neomat, f., g. neomait, iol. neomaití. *minute, moment.*
Ní, f., g. ní, iol. nithe, *a thing, matter.*
Ním, déanamh, *I do, make.*
Ním, ní, níochán, *I wash.*
Nimh, b., *poison.*
Nimhiúil, a., bc. nimhiúla, *poisonous.*
Nimhneach, a., bc. nimhní, *venomous ; spiteful.*
Níochán, f., g. níocháin, *washing.*
Níon, b., g. níne, iol. níonacha, *daughter.*
Nite, ab., *washed.*
Nó, cn., *or* ; nó go, nó gur, *until.*
Nócha, f., g. nóchad, *ninety.*
Nóchadú, a., *ninetieth.*
Nollaig, b., g. Nollag, *Christmas.*
Nua, a., *new.*
Nuacht, b., g. nuachta, *newness, news.*

Nuachtán f., *newspaper.*
Nuaidhe, a., *new, fresh.*
Nuaíocht, b., g. nuaíochta, *news.*

O

Obair, b., *work.*
Oblagáid, b., *obligation.*
Obráid, b., *operation (medical).*
Ochtar, f., *eight persons.*
Ochtó, f., g. ochtód, *eighty.*
Ochtódú, a., *eightieth.*
Ochtú, a., *eighth.*
Ochtú, f., *an eighth.*
Ocras, f., g. ocrais, *hunger.*
Ocslaí, f., *ablative case.*
Ocslaíoch, a., *ablative.*
Ógra, f., g. ógra, *young folk.*
Oibrí, f., g. oibrí, iol. oibrithe, *worker.*
Oibrím, obair, oibriú, *I work, operate.*
Oibritheoir, f., *worker.*
Oibriú, f., g. oibrithe, *working.*
Oíche, b., g. oíche, iol. oícheanta, *night.*
Oideachas, f., *education.*
Oideas, f., g. oidis, *prescription.*
Oidhre, f., g. oidhre, iol. oidhrí, *heir.*
Oidhreacht, b., *inheritance.*
Oidhreachtán, f., *hereditament.*
Oidím -diú, *I teach.*
Oifigiúil, a., *official.*
Oigheann, f., g. oighinn, *oven.*
Oighear, f., g. oighir, *ice ; chapping of skin from wind.*
Oighre, f., g. oighre, *ice.*
Oighreata, a., *frozen ;* uachtar oighreata, *ice cream.*
Oileán, f., g. oileáin, *island.*
Oilim -liúint, *I nourish, rear.*
Oiliúint, b., g. oiliúna, *training.*
Oineach, f., *honour, generosity.*
Oirdnim, oirdneadh, *I ordain.*
Oirearc, a., bc. oirirce, *illustrious.*
Oirearcas, f., *excellency, renown.*
Oirim, oiriúint, *I suit.*
Oiriúint, b., g. oiriúna, *suitability.*
Oiriúnach, a., bc. oiriúnaí, *suitable.*
Oiriúnaím -nú, *I adapt, render suitable.*
Oirmhidneach, a., bc. oirmhidní, *reverend.*
Oirnéalaí, f., g. oirnéalaí, iol. oirnéalaithe, *decorator.*
Oirnéalaim -ladh, *I decorate.*
Oiseoil, b., *venison.*
Oisre, f., g. oisre, iol. oisrí, *oyster.*
Olann, b., g. olla, *wool.*
Olc, f., g. oilc, *evil.*
Ollamh, f., g. ollaimh (ollún), iol. ollaimh (ollúna), *professor.*
Ollmhór, a., *huge, monstrous.*
Ollúnacht, b., *professorship.*
Onórach, a., bc. onóraí, *honourable.*
Ór, f., *gold.*
Óráidí, f., g. óráidí, iol. óráidithe, *orator.*
Óráidíocht, b., *oratory.*
Oráiste, b., *orange.*
Ord, f., g. oird, iol. oird, *hammer, sledge-hammer.*
Ord, f., g. oird, iol. oird, *order, arrangement.*
Ordaím -dú, *I order.*
Ordaithe, ab., *ordered.*
Ordaitheach, a., *imperative.*
Ordóg, b., g. ordóige, *thumb, big toe.*
Ordú, f., g. orduithe, *ordering ; order.*
Ordúil, a., bc. ordúla, *orderly.*
Orlach, f., g. orlaigh, iol. orlaí, *inch.*
Orm, fa. r., *on me* (feic Riail 17, leath. 17).
Ornáid, b., *ornament.*
Ornáidím -diú, *I ornament.*
Ornaím -nú, *I decorate.*
Órtha, a., *golden.*
Oscailt, b., *opening.*
Oscailte, ab., *opened.*
Osclaím, oscailt, *I open.*
Osnail, b., g. osnaile, *groaning.*
Óspairt, b., *ill-usage, mishap.*
Ospidéal, f., *hospital.*
Ósta, f., *hospitality, lodging.*
Óstaíocht, b., *hospitality, lodging.*
Otharchóiste, f., *ambulance.*

P

Páigh, b., g. páighe, *pay*.
Painéal, f., *panel*.
Páipéar, f., g. páipéir, iol. páipéir, *paper*.
Páirt, b., *part*.
Páirtí, f., g. páirtí, iol. páirtithe, *partner*.
Páirtíocht, b., *partnership*.
Paiste, f., *patch*.
Páiste, f., *child*.
Paltóg, b., *thump, punch*.
Pancóg, b., *pancake*.
Pardún, f., *pardon*.
Parlaimint, b., *Parliament*.
Parlús, f., g. parlúis, *parlour*.
Peacach, a., bc. peacaí, *sinful*.
Peacaím -cú, *I sin*.
Péacaím -cú, *I germinate*.
Peacúil, a., bc. peacúla, *sinful*.
Peataíocht, b., *petting*.
Péire, f., iol. péirí, *pair*.
Pictiúir, f., *picture*.
Pilleadh, f., g. pillte, *folding ; returning*.
Pingin, b., g. pingne, iol. pingne, *penny*.
Pinsean, f., g. pinsin, iol. pinsin, *pension*.
Pláigh, b., g. pláighe, *plague*.
Plámásaí, f., g. plámásaí, iol. plámásaithe, *flatterer*.
Planda, f., *a plant*.
Plandaím -dú, *I plant*.
Plandaithe, ab., *planted*.
Plaosc, b., g. plaoisce, plaosca, *shell, skull*.
Plé, f., g. pléite, *disputing, pleading*.
Pléascán, f., *explosive, bomb*.
Pleidhce, f., *fool*.
Pléim, plé, *I plead, contest*.
Pléisiúrtha, a., *pleasant*.
Pléite, ab., *discussed*.
Poiblí, a., *public*.
Poiblíocht, b., *the public ; publicity*.
Pointe, f., *point*.
Pointiúil, a., bc. pointiúla, *punctual, precise*.
Póirse, f., iol. póirsí, *porch*.
Polaiticiúil, a., bc. polaiticiúla, *political*.
Polaitíocht, b., g. polaitíochta, *politics*.
Poll, f., g. poill, *hole*.
Ponc, f., g. poinc, *point*.
Poncúil, a., bc. poncúla, *punctual*.
Port, f., g. poirt, *tune*.
Port, f., g. poirt, *bank*.
Post, f., g. poist, *post, position*.
Posta, f., *post ; position*.
Pósta, ab., *married*.
Praghas, f., *price*.
Práinn, b., g. práinne, *urgency, emergency*.
Práinneach, a., bc. práinní, *urgent*.
Práiscín, f., *a coarse apron*.
Praiticiúil, a., bc. praiticiúla, *practical*.
Praitinniúil, a., bc. praitinniúla, *clever, sensible*.
Préama, f., g. préama, iol. préamaí, *premium*.
Préamh, b., g. préimhe, iol. préamhacha, *root*.
Préamhaím -mhú, *I take root*.
Préamhú, f., g. préamhuithe, *taking root*.
Príobháideach, a., bc. príobháidí, *private*.
Príomha, a., *primary*.
Príomh-Bhreitheamh, f., *Chief Justice*.
Príomhchathair, b., *capital city*.
Príomhchléireach, f., *principal clerk*.
Prionsa, f., *prince*.
Príosúnacht, b., *imprisonment*.
Profa, ab., *proved*.
Profa, f., iol. profaí, *proof (printer's)*.
Promhadh, f., g. profa, *testing, proving*.
Promhaim -mhadh, *I prove, test*.
Pronnadh (bronnadh), f., g. pronnta, *bestowing*.
Punnann, b., *sheaf*.
Punt, f., g. puint, iol. puint, *pound*.
Pusail, b., g. pusaíle, *whining, pouting*

R

Rá, f., g. rá, ráite, *saying*.
Rabhadh, f., *caution, warning*.

Rabhcánaí, f., g. rabhcánaí, iol. rabhcánaithe, *ballad-singer.*
Ráchairt, b., *great demand, boom*; tá ráchairt air, *there is a rush for it.*
Rachta, f., *rafter.*
Radharc, f., *sight, view.*
Rafaireacht, b., *success, prosperity.*
Rafar, a., bc. rafaire, *prosperous. fortunate.*
Raidhse, b., *abundance.*
Raidhsiúil, a., bc. raidhsiúla, *abundant.*
Ráim, rá, *I say, tell.*
Raimhre, b., *fatness, thickness.*
Ráite, ab., *said.*
Ráiteachas, f., *saying, report.*
Ráiteas, f., g. ráitis, iol. ráitis, *statement.*
Ráithiúil, a., *quarterly.*
Raithneach, b., g. raithní, *fern, bracken.*
Rámhaíocht, b., g. rámhaíochta, *rowing.*
Ramhar, a., bc. raimhre, *fat, thick.*
Ramhraim -rú, *I fatten, thicken.*
Ramhraithe, ab., *fattened.*
Rancás, f., *horse-play, friskiness.*
Rannaí, f., g. rannaí, iol. rannaithe, *versifier.*
Rannaíocht, b., *versification.*
Rannpháirteach, a., *participating.*
Rath, f., *success, prosperity.*
Ráthú, f., g. ráthuithe, *guaranteeing.*
Rathúil, a., bc. rathúla, *prosperous, lucky.*
Rathúnachas, f., *prosperity.*
Réabaim -badh, *I tear apart, burst.*
Reachtaíocht, b., *legislation.*
Reachtaire bainne, f., *dairyman.*
Reachtúil, a., bc. reachtúla, *statutory.*
Réal, b., g. réalach, *sixpence.*
Réalt, b., g. réaltan, iol. réaltain, *star.*
Réaltra, f., g. réaltra, iol. réaltraí, *constellation.*
Réamhchúram, f., *precaution.*
Réamhdhéanta, a., *pre-fabricated.*
Réamhfhocal, f., *preposition.*
Réamhfhoclach, a., *prepositional.*
Réamhíoc, f., g. réamhíoca, *pre-payment.*
Réamhrá, f., *preface.*
Réamhráite, a., *aforesaid.*
Réasúnach, a., bc. réasúnaí, *reasonable.*
Réasúnta, a., *reasonable, moderately good.*
Reathaí, f., g. reathaí, iol. reathaithe, *runner, vagabond.*
Réidh, a., bc. réidhe, *smooth, easy.*
Reifreann, f., g. reifrinn, *referendum.*
Réileán, f., g. réileáin, *court, green, etc. (games).*
Reilig, b., g. reilige, iol. reiligí. *cemetery, churchyard.*
Réimír, b., *prefix*; réimír threise, *intensive prefix.*
Réimiúil, a., bc. réimiúla, *important, dominant.*
Réimnim -niú, *I conjugate.*
Réimniú, f., g. réimnithe, *conjugation.*
Réiteach, f., *act of solving, clearing, preparing.*
Réiteoir, f., *referee ; pipe-readier.*
Reithe, f., *a ram.*
Réitím -teach, *I clear, solve ; prepare.*
Réitithe, ab., *cleared, solved ; prepared.*
Reoim, reo, *I freeze.*
Reoite, ab., *frozen.*
Rí, f., g. rí, iol. ríthe, *king.*
Ri, b., g. rí, iol. reathacha, *forearm.*
Riabhach, a., bc. riabhaí, riaibhche, *brindled, striped.*
Riabhóg, b., *streak, welt.*
Riachtanach, a., bc. riachtanaí, *necessary.*
Riail, b., g. riala, rialach, *rule.*
Rial, b., g. rialach, *rule.*
Rialachán, f., *regulation.*
Rialáil, b., *regulating.*
Rialaím -lú, *I rule, govern.*
Rialta, a., *regular.*
Rialtas, f., g. rialtais, *Government.*
Rialú, f., g. rialuithe, *governing.*
Rianúil, a., bc. rianúla, *orderly, methodical.*
Righin, a., bc. righne, *tough ; slow.*
Righneas, f., *toughness ; slowness.*
Righním -niú, *I toughen ; I delay.*

Rím, rí, ríochan, *I stretch, tighten.*
Ríméad, f., *gladness.*
Rince, f., g. rince, iol. rincí, *dance.*
Rinceoir, f., *dancer.*
Rincim, rince, *I dance.*
Rinse, f., *wrench.*
Ríocht, b., g. ríochta, *kingdom.*
Ríofa, ab., *reckoned.*
Ríoga, a., *royal.*
Ríomh, f., g. ríomha, *enumerating, telling.*
Rionnaíocht, b., g. rionnaíochta, *engraving.*
Ríora, f., g. ríora, iol. ríoraí, *dynasty.*
Ríúil, a., bc. ríúla, *majestic.*
Ríúlacht, b., *royalty.*
Ró-, rm. threise, *most, very, great ; too, over.*
Ró-ard, a., *very or too high.*
Ró-éirim, b., *great mental ability.*
Rogha, b., g. rogha, iol. roghna, *choice, selection.*
Roghnaím -nú, *I select.*
Roinn, b., g. roinne, *division, department.*
Roinnim, roinnt, *I divide, share.*
Ró-iontach, a., *very or too wonderful.*
Ró-íseal, a., *very or too low.*
Roisín, b., *rosin (resin).*
Róistín, f., *gridiron.*
Romham, fa. r., *before me* (feic Riail 17, leath. 18).
Rómhánach, a., bc. Rómhánaí, *Roman.*
Rómhar, f., g. rómhair, *digging, tilling.*
Ró-óg, a., *very or too young.*
Roth, f., g. rotha, iol. rothanna, *wheel.*
Rothaí, f., g. rothaí, iol. rothaithe, *cyclist.*
Rothaíocht, b., g. rothaíochta, *cycling.*
Rothar, f., g. rothair, iol. rothair, *bicycle.*
Ró-umhal, a., *very or too humble.*
Rua, a., bc. rua, ruaidhe ; g.f. rua, ruaidh ; g.b. rua, ruaidhe, *brownish-red, foxy, russet.*
Ruas, f., g. ruais, *redness, ruddiness.*
Ruibheach, a., bc. ruibhí, *sulphurous.*
Rúnaí, f., g. rúnaí, iol. rúnaithe, *secretary.*
Rúnaíocht, b., *secretaryship.*
Rúnaireacht, b., *secretariat.*
Ruóg, b., g. ruóige, *cobbler's cord.*

S

Sá, f., g. sáite, *thrusting, sticking.*
Sábh, f., g. sáibh, iol. sáibh, *saw.*
Sábhadh, f., g. sáfa, *sawing.*
Sábhadóir, f., *sawyer.*
Sábhadóireacht, b., *sawing.*
Sábháil, b., *saving, sparing.*
Sábháilte, ab., *saved, spared ; safe.*
Sábhaim, sábhadh, *I saw.*
Sábhálta, ab., *saved, spared ; safe.*
Sách, a. & db., *filled, full ; enough ;* sách láidir, *strong enough.*
Sacraimint, b., *sacrament.*
Sáfach, b., g. sáfaí, iol. sáfacha, *helve, handle.*
Saghas, f., g. saghais, iol. saghais, *sort, kind.*
Saibhir, a., bc. saibhre, *rich.*
Saibhreas, f., *wealth.*
Saighdiúir, f., *soldier.*
Saighead, b., *arrow.*
Sailéad, f., g. sailéid, iol. sailéid, *salad.*
Sáimhrí, b., g. sáimhrí, *ease, delight.*
Sáimhríoch, a., bc. sáimhrí, *easy, contented.*
Sainchumas, f., *special capability.*
Saineolach, a., bc. saineolaí, *expert.*
Saineolaí, f., g. saineolaí, iol. saineolaithe, *an expert.*
Sainiúil, a., bc. sainiúla, *specific.*
Sainmhíniú, f., g. sainmhínithe, *definition.*
Sáinn, b., *corner ; difficulty.*
Saint, b., g. sainte, *avarice.*
Saíocht, b., g. saíochta, *wisdom, culture.*
Sáite, ab., *wedged in, stuck.*
Sáith, b., g. sáithe, *sufficiency.*
Sáithim, sáitheadh, *I push, shove.*
Sámhaí, f., g. sámhaí, iol. sámhaithe, *easy-going person.*

Samhail, b., g. samhla, *a like thing, image.*
Samhain, b., g. Samhna, *Hallowtide ; November.*
Samhlaím -lú, *I imagine.*
Samhlaíocht, b., g. samhlaíochta, *imagination.*
Samhlú, f., g. samhluithe, *comparing, imagining.*
Samhradh, f., g. samhraidh, *summer.*
Sampla, f., *example ; sample.*
Sánas, f., *peace, respite.*
Sanasaíocht, b., g. sanasaíochta, *etymology.*
Sannaí, f., g. sannaí, iol. sannaithe, *assignee.*
Santach, a., bc. santaí, *avaricious.*
Santaím -tú, *I covet.*
Santú, f., g. santuithe, *coveting.*
Saoi, f., g. saoi, iol. saoithe, *wise person.*
Saoire, b., *cheapness ; freedom ; holiday.*
Saoirse, b., *freedom, liberty.*
Saoithiúil, a., bc. saoithiúla, *learned, cultured.*
Saol, f., g. saoil, *life.*
Saolaím -lú, *I give birth to ; prolong life.*
Saolaithe, ab., *born.*
Saolta, a., *worldly, secular.*
Saoltacht, b., *worldliness, possessions.*
Saoránach, f., *citizen.*
Saorga, a., *artificial.*
Saothraí, f., g. saothraí, iol. saothraithe, *labourer, worker.*
Saothraím -rú, *I labour ; cultivate.*
Saothraithe, ab., *cultivated ; earned, merited.*
Saothrú, f., g. saothruithe, *labouring, cultivating.*
Sar, cn., *before ; lest.*
Sár-, rm., *super-, very, most.*
Sáraím -rú, *I override, overcome, contravene.*
Sáraíocht, b., g. sáraíochta, *overcoming, mastering.*
Sáraithe, ab., *overthrown, excelled.*
Sárchéim, f. & b., *superlative degree.*
Sárú, f., g. sáruithe, *forcing ; mastering ; violating, contravening.*
Sásaím, sásamh, *I satisfy.*
Sásamh, f., *satisfaction.*
Sásúil, a., bc. sásúla, *satisfactory.*
Satharn, f., g. Sathairn, *Saturday ;* Dé Sathairn, *on Saturday.*
Scadán, f., *herring.*
Scafaire, f., *spruce fellow, hearty man.*
Scáfaireacht, b., *timidity.*
Scafánta, a., *quick, spirited.*
Scáfar, a., bc. scáfaire, *fearful, timid.*
Scagadh, f., g. scagtha, *filtering, straining.*
Scagaim -gadh, *I filter.*
Scagaire, f., *filter.*
Scagtha, ab., *filtered.*
Scáil, b., *shadow, reflection.*
Scailp, b., *portion ; cleft.*
Scaipeach, a., bc. scaipí, *liberal, extravagant.*
Scaipim -peadh, *I scatter.*
Scaipthe, ab., *scattered.*
Scair, b., g. scaire, iol. scaireanna, *share.*
Scaird, b., g. scairde, *squirt, splash.*
Scairtim, scairteadh, *I cry, call out, laugh heartily.*
Scannán, f., *film.*
Scanradh, f., *terror.*
Scanraím -rú, *I scare ; I become scared.*
Scanraithe, ab., *scared.*
Scanrúil, a., bc. scanrúla, *frightful.*
Scaoileadh, f., g. scaoilte, *loosening, releasing.*
Scaoilim -leadh, *I loose, scatter.*
Scaoilte, ab., *loose, scattered.*
Scaraim -rúint, *I separate, sever.*
Scartaim, scartadh, *I eject, clean out.*
Scarúint, b., g. scarúna, *parting.*
Scata, f., *group, crowd.*
Scáth, f., *shadow ; protection.*
Scéal, f., g. scéil, iol. scéalta, *story.*
Scéalaí, f., g. scéalaí, iol. scéalaithe, *story-teller.*
Scéalaíocht, b., g. scéalaíochta, *story-telling.*

Sceallán, f., *slice, potato set.*
Sceamhail, b., g. sceamhaile, *barking, yelping.*
Sceideal, f., g. sceidil, iol. sceidil, *schedule.*
Scéim, b., *scheme.*
Sceimheal, b., g. sceimhle, *eaves of a house, flange.*
Sceimhle, f., *a sally ; abuse, terror.*
Sceirdiúil, a., bc. sceirdiúla, *bleak, exposed.*
Scéite, ab., *overflown.*
Scéith, b., g. scéithe, *overflow.*
Scéithim (sceithim), *I overflow, eject ; divulge.*
Sceon, b., *terror, confusion.*
Sciamh, b., *appearance ; beauty.*
Sciamhach, a., bc. sciamhaí, *beautiful, elegant.*
Scian, b., g. scine, iol. sceana, *knife.*
Sciath, f. & b., g. scéith, scéithe, *shield, protection.*
Sciathán, f., *wing ; fin ; arm.*
Scilligeadh, f., g. scilligthe, *shelling (corn, etc.).*
Scilligim -geadh, *I shell (as corn, etc.).*
Scilling, b., g. scillinge, iol. scillingí (scilleacha), *shilling.*
Scinnim -neadh, *I start away, spring.*
Sciobadh, f., g. sciobtha, *snatching.*
Sciobaim -badh, *I snatch.*
Scioból, f., *barn.*
Sciorradh, f., g. sciorrtha, *slipping, skidding.*
Sciorraim -adh, *I slip, skid.*
Sciotail, b., g. sciotaile, *giggling, tittering.*
Scíth, b., *fatigue ; pause, rest.*
Sciúirse, b., *scourge, affliction.*
Sciúrtha, ab., *scoured, clean.*
Sclábhaí, f., g. sclábhaí, iol. sclábhaithe, *slave ; workman.*
Sclábhaíocht, b., *manual labour, servitude.*
Scléip, b., g. scléipe, *revelry.*
Scoil, b., g. scoile, iol. scoileanna, scoltacha, *school.*
Scoilt, b., *slit, crack.*
Scolaíocht, b., *schooling, scholarship.*
Scoláire, f., *scholar, student.*
Scolártha, a., *scholarly, scholastic.*
Scolb, f., g. scoilb, *splinter ; "scollop".*
Scór, f., *score ; cut, notch.*
Scor, f., g. scoir, *unyoking, dissolving.*
Scornach, b., g. scornaí, *throat.*
Scoth, b., *flower, choicest portion.*
Scothbhualadh, f., *beating lightly.*
Scréach, b., g. scréacha, *screech.*
Scread, b., g. screada, *scream, yell.*
Screadach, b., g. screadaí, *shrieking, yelling.*
Scríbhinn, b., g. scríbhinne, iol. scríbhinní, *handwriting ; document.*
Scríbhneoir, f., *writer.*
Scríbhneoireacht, b., *writing.*
Scríob, b., g. scríbe, iol. scríoba, *scrape ; track ; mark.*
Scríobadh, f., g. scríobtha, *scratching, scraping.*
Scríobaim -badh, *I scrape, scratch.*
Scríobán, f., *scraper, grater.*
Scríobhaim, scríobh, *I write, inscribe.*
Scríofa, ab., *written.*
Scrios, f., g. scriosta, *destroying ; erasing, deleting.*
Scriosadh, f., g. scriosta, *destroying ; erasing.*
Scriosaim, scrios, scriosadh, *I destroy ; I scrape ; I delete.*
Scriosta, ab., *scraped ; destroyed ; deleted.*
Scríte, ab., *written.*
Scriú, f., g. scriú, iol. scriúnna, *screw.*
Scrogall, f., *throat, jowl of a bottle.*
Scrúdaím -dú, *I examine.*
Scrúdaithe, ab., *examined.*
Scrúdaitheoir, f., *examiner.*
Scrúdú, f., g. scrúduithe, *examination.*
Scrúdúchán, f., *examination.*
Scuab, b., g. scuaibe, *broom, brush.*
Scuabadh, f., g. scuabtha, *sweeping, brushing.*
Scuabaim -badh, *I sweep, brush.*
Scuabtha, ab., *swept, brushed.*
Scuaine, b., g. scuaine, iol. scuainí, *litter ; drove ; queue.*

Scúim, scú, *I pare, peel ; use up.*
Scúite, a., *pared, planed* ; scúite chun, *eager for.*
Sea (is ea), *it is, yes.*
Seachadadh, f., g. seachadta, *delivery.*
Seachadta, ab., *delivered.*
Seachas, r., *besides, compared with.*
Seachnaim, seachaint, *I avoid, am on my guard against.*
Seachránaí, f., g. seachránaí, iol. seachránaithe, *wanderer, rover.*
Seachtain, b., g. seachtaine, *week.*
Seachtar, f., *seven persons.*
Seachtháirge, f., *by-product.*
Seachtó, f., g. seachtód, *seventy.*
Seachtódú, a., *seventieth.*
Seachtú, a., *seventh.*
Seachtú, f., *a seventh.*
Seadóg, b., *grape-fruit.*
Séala, f., g. séala, iol. séalaí, *seal.*
Séalaim -lú, *I seal.*
Sealaíocht, b., g. sealaíochta, *rotation.*
Séalaithe, ab., *sealed.*
Sealbhaíocht, b., g. sealbhaíochta, *possession, tenure.*
Sealúchas, f., *possession, enjoyment* ; sealúchas sítbeach, *quiet enjoyment (law).*
Séan, f., g. séin, *omen, lucky sign ; good fortune.*
Séanadh, f., g. séanta, *denying ; abstaining from.*
Séanaim -nadh, *I deny ; I abstain from.*
Seanchaí, f., g. seanchaí, iol. seanchaithe, *story-teller.*
Seanchaíocht, b., g. seanchaíochta, *storytelling.*
Seanchas, f., *history, storytelling.*
Seanda, a., *old, ancient.*
Seanmónai, f., g. seanmónaí, iol. seanmónaithe, *preacher.*
Séaraeb, f., *sewer.*
Searbhas, f., g. searbhais, *bitterness.*
Searbhasach, a., bc. searbhasaí, *bitter, sarcastic.*
Searcúil, a., bc. searcúla, *affectionate, amiable.*
Seasaím -amh, *I stand.*
Seasamhach, a., bc. seasamhaí, *fixed, steadfast.*
Seasc, a., bc. seisce, *dry, barren.*
Seasca, f., g. seascad, *sixty.*
Seascadú, a., *sixtieth.*
Seascair, a., bc. seascaire, *comfortable, cosy.*
Séideadh, f., g. séidte, *blowing.*
Séidte, ab., *blown ; exhausted.*
Seift, f., *plan, trick.*
Seilg, b., *hunting.*
Seinnim, seinnm, seinnt, *I play (music).*
Seirfean, f., *bitterness.*
Seisean, fa., *he, him (emphatic).*
Seisear, f., *six persons.*
Seisiú, a., *sixth.*
Seithe, b., *skin, hide.*
Seoladh, f., g. seolta, *sailing ; conducting; direction; address (of letter).*
Seolaim -ladh, *I sail ; I conduct.*
Seoltóireacht, b., *navigation.*
Séú, a., *sixth.*
Séú, f., *a sixth.*
Sí, a., *magic, fairy.*
Sia, a., *longer, farther.*
Siamsa, f., *amusement, entertainment.*
Siar, db., *westward.*
Sicréid, b., *secret.*
Sicréideach, a., bc. sicréidí, *secret.*
Silim, sileadh, *I drip, drop, drain.*
Silim, *I think.*
Siltean, f., g. siltin, *drainage.*
Simplí, a., *simple.*
Simplíocht, b., g. simplíochta, *simplicity.*
Síne, f., g. síne, iol. sínte, *sign, accent.*
Síním -niú, *I sign.*
Síniú, f., g. sínithe, *signing ; signature*
Sinsear, f., g. sinsir, iol. sinsir, *senior ; ancestor.*
Sinsearach, a., bc. sinsearaí, *senior.*
Síochain, b., g. síochána, *peace.*
Síochánta, a., *peaceful.*
Síóg, b., g. síóige, *fairy.*
Siolla, f., *syllable.*
Síolraím -rú, *I breed.*

Síolraíocht, b., g. síolraíochta, *propagation.*
Síolrú, f., g. síolruithe, *breeding.*
Síonra, f., g. síonra, iol. síonrai, *climate.*
Siorai, a., *eternal.*
Síoraiocht, b., g. síoraiochta, *eternity.*
Síothlaím -lú, *I appease.*
Síothlaím -lú, *I filter ; fade, fail.*
Síothú, f., g. síothuithe, *pacification.*
Siúcra, f., *sugar.*
Siúinéireacht, b., *carpentry.*
Siúl, f., g. siúil, *walking, moving, going.*
Siúlaim, siúl, *I walk.*
Siúlóid, b., g. siúlóide, *a walk.*
Siúlta, ab., *walked, traversed.*
Siúltach, a., bc. siúltai, *roaming.*
Slabhra, f., *chain.*
Slaghdán, f., g. slaghdáin, *a cold.*
Sláintíocht, b., g. sláintíochta, *sanitation.*
Sláintiúil, a., bc. sláintiúla, *healthy.*
Slánaím -nú, *I indemnify.*
Slánaithe, ab., *indemnified.*
Slánaitheoir, f., *saviour.*
Slándáil, b., *security.*
Slánú, f., g. slánuithe, *completing, making whole ; indemnifying.*
Slat, b., g. slaite, *rod, switch.*
Sleá, b., g. sleá, *spear.*
Sleáim, sleá, *I cut (turf).*
Sleamhain, a., bc. sleamhna, sleimhne, *smooth, slippery.*
Sleamhnóg, b., *a glide (phonetics).*
Sleán, f., g. sleáin, *turf-spade, slane.*
Slí, b., g. slí, iol. slite, *way, means.*
Slíbhín, f., *sly fellow.*
Slógadh, f., g. slógtha, *mobilisation.*
Slogaim -gadh, *I swallow.*
Slógaim -gadh, *I mobilise.*
Slogtha, ab., *swallowed.*
Slua, f., g. slua, iol. sluaite, *a crowd, multitude.*
Smachtaím -tú, *I control, tame, discipline.*
Smachtaithe, ab., *chastened, disciplined.*
Smachtú, f., g. smachtuithe, *controlling, chastening.*
Smaoineamh, f., *thinking ; thought.*
Smaoiním, smaoineamh, *I think, reflect.*
Sméar, f., g. sméir, iol. sméara, *berry.*
Smearaim -radh, *I daub, grease.*
Smig, b., *chin.*
Smiotáil, b., g. smiotaíle, *whittling.*
Snagail, b., g. snagaile, *sobbing ; stammering.*
Snaidhm, b., g. snaidhme, iol. snaidhmeanna, *knot.*
Snaidhmeadh, f., *knotting, uniting.*
Snaidhmim, snaidhmeadh, *I knot.*
Snaidhmthe, ab., *knotted, spliced.*
Snámh, f., g. snáimh, *swimming, floating ; creeping.*
Snámhaí, f., g. snámhaí, iol. snámhaithe, *swimmer ; crawler.*
Snaois, b., *snuff.*
Snáth, f., g. snáith, iol. snátha, *thread or yarn ; grain (in timber).*
Sneachta, f., g. sneachta, *snow.*
Sní, f., g. sní, *dripping, flowing.*
Sním, sní, *I drop, drip, flow, crawl.*
Sníofa, ab., *spun.*
Sníomh, f., g. sníofa, *twisting, spinning.*
Snite, ab., *spun.*
Snó, f., *aspect, complexion.*
Snoí, f., g. snoite, *hewing, sculpturing.*
Snoím, snoí, *I sculpture.*
Snoiodóir, f., *sculptor.*
Snoite, ab., *sculptured ; comely.*
So-, rm., *possible, easy.*
Só, f., g. só, *ease, luxury.*
So-aitheanta, a., *easily recognised.*
So-athruithe, a., *easily changed.*
So-bhainte, a., *easily cut.*
Sobháite, a., *easily drowned.*
So-bharrtha, a., *easily topped.*
So-bhasctha, a., *easily damaged.*
So-bhlasta, a., *palatable, delicious.*
Sobhogtha, a., *pliable, movable.*
So-bhraite, a., *easily observed.*
Sobhriste, a., *fragile.*
Sobhuailte, a., *easily beaten.*
Sóch, a., bc. sóí, *happy, comfortable.*

Sóchas, f., *pleasure, delight.*
Sochasta, a., *easily twisted.*
Sochomhairleach, a., *tractable, docile.*
Sochreidte, a., *credible.*
Sócmhainn, b., g. sócmhainne, iol. sócmhainní, *asset.*
Socrú, f., g. socruithe, *calming, settling, arranging.*
Sócúlach, a., bc. sócúlaí, *easy, comfortable.*
So-dhaite, a., *easily painted.*
Sodhéanta, a., *feasible, easy.*
Sofheisce, a., *visible, obvious.*
So-ghlactha, a., *easily taken, acceptable.*
Soghluaiste, a., *movable, easily moved.*
Soilbhir, a., bc. soilbhre, *merry, cheerful.*
Soiléir, a., bc. soiléire, *plain, clear.*
Soilíos, f., g. soilís, *ease, pleasure.*
Soilíosach, a., bc. soilíosaí, *obliging.*
Soilseach, a., bc. soilsí, *bright.*
Soilsím -siú, *I shine, brighten.*
Soilsiú, f., g. soilsithe, *lighting, illumination.*
Soineann, b., *good weather.*
Soineannta, a., *serene, fair (of weather).*
Sóinseáil, b., *change (of money).*
Soiscéal, f., *gospel.*
Soiscéalaí, f., g. soiscéalaí, iol. soiscéalaithe, *evangelist.*
Sóisear, f., g. sóisir, iol. sóisir, *a younger person, junior.*
Sóisearach, a., bc. sóisearaí, *junior.*
Soláimhsithe, a., *easily handled.*
Solas, f., g. solais, iol. soilse, *light.*
Solatha, a., *venial.*
Solathach, a., *venial.*
Soláthraí, f., g. soláthraí, iol. soláthraithe, *provider.*
Soláthraím, soláthar, *I provide, furnish.*
Soléite, a., *easily read.*
Solúbtha, a., *flexible.*
Sómhar, a., bc. sómhaire, *comfortable, luxurious.*
So-mharfach, a., *easy to kill, mortal.*
Somhealltа, a., *gullible.*
Somheasta, a., *calculable.*
Somhianuithe, a., *desirable.*
Sonaí, a., *lucky, prosperous.*
Sonc, f., g. sonca, iol. soncanna, *push, shove.*
Sondas, f., g. sondais, *notice, attention.*
Sonra, f., *detail*; iol. sonraí, *particulars.*
Sonrach, a., bc. sonraí, *specific.*
Sonraím -rú, *I specify.*
Sonraíocht, b., g. sonraíochta, *specification.*
Sonraithe, ab., *specified.*
Sonrú, f., g. sonruithe, *specifying.*
So-oilte, a., *easily trained.*
So-ólta, a., *pleasant to drink.*
Sop, f., g. soip, iol. soip, *wisp, sop.*
Sorn, f., g. soirn, iol. soirn, *oven.*
Sornóg, b., *range.*
Soscartha, a., *separable.*
Sothuigthe, a., *understandable.*
Sóúil, a., bc. sóúla, *cheerful, prosperous.*
Speabhraoid, b., *illusion*; iol. speabhraoidí, *ravings, imaginings.*
Speal, b., g. speile, *scythe.*
Spéir, b., *sky.*
Spéis, b., *interest, liking.*
Spiaire, f., g. spiaire, iol. spiairí, *spy.*
Spideog, b., *robin.*
Spíonán, f., *gooseberry bush, gooseberry.*
Spiorad (spioraid), f. & b., *spirit, ghost.*
Spioradúil, a., bc. spioradúla, *high-spirited, vigorous.*
Spíosra, f., *spice.*
Splanc, b., g. splaince, *spark, flash.*
Spleáchas, f., g. speáchais, *dependence.*
Splinc, b., g. splince, *pinnacle.*
Sponc, f., g. spoinc, *tinder.*
Spórt, f., *sport.*
Spórtúil, a., bc. spórtúla, *sportive, playful.*
Spré, b., g. spré, iol. spréanna, *dowry, fortune.*
Spré, b., g. spré, iol. spréacha, *spark, flash.*
Spréach, b., *spark.*
Spréacharnach, b., g. spréacharnaí, *sparkling, scintillating.*
Spreagadh, f., *urging.*

Spréim, spré, *I scatter, spread.*
Spréire, f., *sprayer.*
Spréite, ab., *spread, sprayed.*
Sprionlaithe, a., *miserly.*
Sprionlaitheoir, f., *miser.*
Sprionlóir, f., *miser.*
Sraoth, f., g. sraoith, iol. sraothanna, *sneeze, snort.*
Sraothartach, b., g., sraothartaí, *sneezing, snorting.*
Sreang, b., g. sreinge, iol. sreanga, *wire. string, cord.*
Sreangán, f., *wire, string.*
Sreath, b., g. sreatha, iol. sreatha, *row, layer, series.*
Sroichim, sroichint, *I reach.*
Srónaíl, g. srónaíle, *nasalisation.*
Sruth, f., g. srutha, iol. sruthanna, *stream, flow, current.*
Sruthán, f., *rivulet.*
Stad, f., g. staid, *stop, halt.*
Stadaim, stad, *I stop.*
Staidéar, f., *steadiness, sobriety ; studying.*
Staidéartha, a., *steady, sober.*
Staidreamh, f., g. staidrimh, *statistics.*
Staighre, f., *stairs.*
Stail, b., g. staile, *stallion.*
Stailc, b., *sulkiness ; a strike ; starch.*
Staincín, f., *incivility, grudge, spite.*
Stair, b., *history.*
Stairiúil, a., bc. stairiúla, *historical.*
Stálaithe, ab., *stale, seasoned (timber).*
Stancard, f., *vexation.*
Staonadh, f., *flinching, desisting.*
Stealladh, f., *pouring out.*
Steanc, f., *splash, bout.*
Stiall, b., g. stéille, iol. stiallacha, *a strip.*
Stíl, b., *style.*
Stiúir, b., g. stiúrach, *rudder, guide.*
Stiúradh, f., *directing, steering.*
Stiúraím -rú, *I guide, steer, direct.*
Stiúrthóir, f., *steersman, director.*
Stiúrú, f., g. stiúruithe, *steering, directing.*
Stoc, f., g. stoic, *stock ; trumpet ; cattle.*
Stócach, f., *youth, lad.*
Stoirm, b., *storm, tempest.*
Stól, f., *stool.*
Stóras, f., *store, storehouse.*
Stracadh, f., *tearing, dragging.*
Stracaim -cadh, *I tear.*
Straidhn, b., g. straidhne, *frenzy, fit of temper ; taint of madness.*
Streancán, f., *tune, lilt.*
Stróiceadh, f., *tearing.*
Stróicim -ceadh, *I tear.*
Stróinséir, f., *a stranger.*
Stua, f., g. stua, iol. stuanna, *arch; bow.*
Stuacach, a., bc. stuacaí, *obstinate, touchy.*
Stuaiceach, a., bc. stuaicí, *pinnacled, pointed.*
Stuaim, b., g. stuama, *mental ability ; prudence, dignity.*
Stuama, a., *ingenious ; prudent, dignified.*
Sú, f., g. sú, *juice.*
Sú, f., g. súite, *sucking.*
Suáilce, b., *virtue.*
Suáilceach, a., bc. suáilcí, *virtuous, pleasant.*
Suáilceas, f., *virtuousness, happiness.*
Suaimhneas, f., *tranquility, leisure.*
Suairc, a., bc. suairce, *civil, agreeable.*
Suaite, ab., *shaken ; disturbed.*
Suanlios, f., g. suanleasa, *dormitory.*
Suantraí, b., g. suantraí, *lulling music, lullaby.*
Subh, b., g. suibhe, iol. subha, *berry ; jam.*
Súch, a., bc. súí, *pleasant, cheerful.*
Sugha, f., g. sughaidh. *soot.*
Suí, f., g. suí, *sitting, squatting.*
Suím, suí, *I sit.*
Súim, sú, *I soak up, suck.*
Suimiú, f., g. suimithe, *addition.*
Suimiúil, a., bc. suimiúla, *interesting.*
Suíochán, f., g. suíocháin, *seat, bench.*
Suíomh, f., g. suímh, *settling, proving ; position.*
Suipéar, f., *supper.*

Suirbhéir, f., g. suirbhéara, iol. suirbhéirí, *surveyor.*
Suirbhéireacht, b., *surveying.*
Suirí, b., *courting, wooing.*
Suíste, f., *hassock, seat, stool.*
Súiste, f., *flail.*
Suite, ab., *seated, situated.*
Súite, ab., *soaked up.*
Súlach, f., *juice, sap.*
Sult, f., g. suilt, *delight, joy.*
Súmaire, f., *leech ; sump.*
Súmhar, a., bc. súmhaire, *juicy, sappy.*
Suth, f., g. sutha, *foetus.*

T

Tábhacht, b., *importance.*
Tábhachtach, a., bc. tábhachtaí, *important.*
Tábhairne, f., iol. tábhairní, *tavern, public-house.*
Tábhairneoir, f., *innkeeper, publican.*
Tabhairt, b., g. tabhartha, *giving, bestowing.*
Tabhartas, f., g. tabhartais, *gift.*
Tabharthach, a., bc. tabharthaí, *liberal, giving ; dative (grammar).*
Tábla, f., *table.*
Tacaíocht, b., g. tacaíochta, *support, confirmation.*
Tafann, f., g. tafna, *barking.*
Tagaim, teacht, tíocht, *I come.*
Tagairt, b., g. tagartha, *referring to ; reference.*
Taghdach, a., bc. taghdaí, *prone to sudden anger ; spasmodic.*
Tagtha, ab., *come, arrived.*
Taibhdhearc, f., g. taibhdhirc, *theatre.*
Taibhiú, f., g. taibhithe, *performance (theatrical).*
Taibhreamh, f., g. taibhrimh, *dreaming ; dream.*
Taibhrím, taibhreamh, *I dream, imagine.*
Taibhse, b., *ghost, apparition, ostentation.*
Taibhseach, a., bc. taibhsí, *showy, vain, striking.*
Taibhsím, taibhsiú, *I appear, seem.*
Taibhsiúil, a., bc. taibhsiúla, *ghostly, spectral ; striking.*
Táibléad, f., *tablet.*
Taidhleoir, f., *diplomat.*
Taifeach, f., g. taifigh, *analysing ; analysis.*
Taifeoir, f., g. taifeora, iol. taifeoirí, *analyst.*
Taifím, taifeach, *I analyse.*
Taighde, f., g. taighde, *research.*
Táille, b., *fee.*
Táilliúir, f., *tailor.*
Táim, bheith, *I am.*
Táinseamh, f., *impeaching, impeachment.*
Táinsím, táinseamh, *I impeach.*
Tairbhe, f., *advantage, benefit.*
Tairbheach, a., bc. tairbhí, *beneficial, useful.*
Tairbhím -bhiú, *I profit, benefit.*
Táirge, f., g. táirge, iol. táirgí, *product.*
Táirgeadh, f., g. táirgthe, *producing ; production.*
Tairgim, tairiscint, *I offer, propose.*
Táirgim, táirgeadh, *I produce.*
Tairgthe, ab., *offered, proposed.*
Táirgtheoir, f., *producer.*
Tairiscint, b., g. tairisceana, *proposal, tender.*
Tairne, b., g. tairne, iol. tairní, *nail.*
Tairneálaim, tairneáil, *I nail.*
Tairngreacht, b., *prophesy.*
Táirseach, b., g. táirsí, iol. táirseacha, *threshold, sill.*
Taisce, b., g. taisce, iol. taiscí, *store, treasure, deposit.*
Taiscealaíocht, b., g. taiscealaíochta, *reconnaissance.*
Taismeach, f., *casualty.*
Taispeáint, b., g. taispeána, *showing, exhibiting ; exhibition.*
Taispeánaim, taispeáint, *I show, exhibit.*
Taispeántas, f., *show, exhibition.*
Taisteal, f., *journeying, journey.*
Táite, ab., *joined, welded ; synthetic (grammar).*

Taithí, b., g. taithí, *experience.*
Taithim -thí, *I practise, am accustomed to do, frequent.*
Taitneamh, f., *shining ; giving satisfaction to ; satisfaction, delight.*
Taitneamhach, a., bc. taitneamhaí, *bright ; pleasing.*
Taitnim -neamh, *I shine ; please.*
Talamh, f. & b., g. talaimh, tailimh, talún, iol. tailte, *land, ground.*
Talmhaí, a., *earthy, worldly.*
Talmhaíocht, b., g. talmhaíochta, *agriculture.*
Tanaí, a., *thin, shallow, diluted.*
Tanaím -nú, *I attenuate, become thin.*
Tanascaim, tanasc, *I apply to, join to.*
Tancard, f., g. tancaird, *tankard.*
Tanú, f., g. tanuithe, *growing or making thin, diluting.*
Taobh, f. & b., g. taoibh, taoibhe, *side, flank.*
Taobhaim -bhú, *I side with ; I trust, depend on.*
Taobhú, f., g. taobhuithe, *siding with ; depending on.*
Taoibhín, f., *side-patch.*
Taoide, b., g. taoide, *the tide.*
Taom, f., g. taoma, iol. taomanna, *fit, sudden attack, whim.*
Taos, f., g. taois, *dough, paste.*
Taoscaim -cadh, *I bail out, drain.*
Taoscán, f., *a fair quantity.*
Tapaidh, a., bc. tapaí, tapúla, *quick, active.*
Tapaim -pú, *I hasten, accelerate.*
Tapúlacht, b., *quickness, alertness.*
Tarathar, f., *auger, drill.*
Tarcaisne, b., *contempt, insult.*
Tarlachtaint, b., *happening, occurring.*
Tarlaím, tarlachtaint, *I happen, occur, chance.*
Tarmreith, b., *transfusion.*
Tarna, a., *second.*
Tarraing, b., g. tarrainge, *drawing, pulling.*
Tarraingim, tarraing, *I draw, pull.*
Tarraingthe, ab., *drawn, pulled.*

Tarrtháil, b., g. tarrthála, *saving, rescuing.*
Tarrthaim, tarrtháil, *I save, rescue.*
Tarsann, f., *condiment, sauce.*
Tásc, f., g. táisc, iol. tásca, *report, tidings.*
Táscach, a., *indicative (grammar).*
Táthadh, f., g. táite, *joining, welding.*
Táthaim, táthú, *I join, weld.*
Tathant, f., g. tathaint, *urging, inciting ;* ag tathant orm, *urging me.*
Táthchuid, b., g. táthchoda, *ingredient.*
Te, a., bc. teo, *hot.*
Teach, f., g. tí, iol. tithe, *house.*
Teachta, f., g. teachta, iol. teachtaí, *deputy, delegate.*
Teachtaire, f., *messenger.*
Téad, b., g. téada, iol. téada, *rope, cord, string.*
Téagar, f., *substance, bulk, strength.*
Téagartha, a., *strong, bulky, substantial.*
Teagasc, f., g. teagaisc, *teaching, instruction.*
Teaghlachas, f., *household business ; establishment.*
Teagmháil, b., *meeting, encountering ; touching ; occurring.*
Teagmhaím -mháil, *I happen, occur ; touch.*
Teagmhálaí, f., *chance acquaintance.*
Teagmhas, f., *contingency.*
Téamh, f., g. téimh, téite, *heating.*
Teampall, f., g. teampaill, *church, temple.*
Teanga, b., g. teangan, teangadh, iol. teangacha, *tongue ; language.*
Teann, a., *tight, stiff.*
Teannta, f., g. teannta, iol. teanntaí, *prop, support ;* i dteannta, *along with.*
Teanntaim -tú, *I tighten, prop ; put into difficulties.*
Teanntaithe, ab., *propped, wedged in ; in a fix.*
Téarma, f., g. téarma, iol. téarmaí *term ; fixed period ; expression.*

Téarmaíocht, b., g. téarmaíochta, *terminology.*
Teasaí, a., *hot, choleric.*
Teasbhach, feic teaspach.
Teascaim, *I lop off, slice.*
Teaspach, f., *heat, exuberance.*
Teastáil, b., g. teastála, *being wanting or wanted; lack, deficiency.*
Teastaím -táil, *I am wanting, missed.*
Teibí, a., *abstract.*
Teideal, f., g. teidil, *title, claim*; i dteideal, *entitled to.*
Teilgim, teilgean, *I cast, fling.*
Téim, dul, *I go.*
Téim, téamh, *I warm, heat.*
Teist, b., *reputation, fame.*
Teistím -tiú, *I testify.*
Teistíocht, b., g. teistíochta, *deposition.*
Téite, ab., *heated, warmed.*
Teitheadh, f., *fleeing, escaping.*
Teithim -theadh, *I flee, escape.*
Teocht, b., g. teochta, *heat, warmth; temperature.*
Teoiric, b., *theory.*
Teolaí, a., *snug, comfortable.*
Teora, b., g. teorann, *boundary, limit.*
Teoranta, a., *limited.*
Teorantach, a., *adjoining, limiting.*
Tharm, fa. r., *over or past me* (feic Riail 17, leath. 18).
Thuasríofa, ab., *above-mentioned.*
Tiarna, f., g. tiarna, iol. tiarnaí, *lord.*
Tiarnas, f., g. tiarnais, *lordship, dominion.*
Tigim, tíocht, *I come* (feic tagaim).]
Tím, feiceáil, *I see.*
Timire, f., *organiser.*
Timpeall, db., *around, about.*
Timpeallaim -ladh, *I surround.*
Tincéara, f., *tinker.*
Tincéir, f., g. tincéara, *tinker.*
Tine, b., g. tine, iol. tinte, *fire.*
Tinil, b., g. tiníle, *lime-kiln.*
Tinn, a., *sore, sick.*
Tinneas, f., g. tinnis, *sickness.*
Tinteán, f., g. tinteáin, *hearth, hearthstone.*
Tinteog, b., g. tinteoige, *stove.*
Tintí, a., *fiery.*
Tintreach, b., g. tintrí, *lightning.*
Tíobhas (tíos), f., *housekeeping, domestic economy.*
Tíocht, b., g. tíochta, *coming.*
Tíolacadh, f., g. tíolaicthe, *conveying; gift, talent.*
Tíolacaim, tíolacadh, *I present, convey.*
Tiomáinim -máint, *I drive, urge.*
Tiomáint, b., g. tiomána, *driving, urging.*
Tiomsaím -sú, *I bring together, gather; I sum up.*
Tiomsaithe, ab., *accumulated, collected.*
Tionlacaim -can, *I accompany, escort.*
Tionlacan, f., *accompanying; accompaniment (music).*
Tionóisc, b., *accident.*
Tionónta, f., g. tionónta, iol. tionóntaí, *tenant.*
Tionscal, f., g. tionscail, *industry.*
Tionscnaim -namh, *I begin, initiate.*
Tionscnamh, f., g. tionscnaimh, tionscanta, *beginning, initiating.*
Tiontaím -tó, *I turn, reverse, translate.*
Tiontó, f., g. tiontuithe, *act of turning, reversing, translating.*
Tíos, f., g. tís, *housekeeping, domestic economy.*
Tíosach (tíobhasach), a., bc. tíosaí (tíobhasaí), *economical.*
Tirim, a., bc. tiorma, *dry.*
Tirimim -miú, *I dry, become dry.*
Titim, titim, *I fall, sink.*
Titimeach, a., bc. titimí, *apt to fall; fallible;* an galar titimeach, *epilepsy.*
Titimeas, f., g. titimis, *fall; epilepsy; chance.*
Titithe, ab., *fallen, lapsed.*
Tiubh, a., bc. tiubha, *thick.*
Tiúdas, f., g. tiúdais, *thickness.*
Tiús, f., g. tiúis, *thickness.*
Tlú, f., g. tlú, *tongs.*
Tnáite, ab., *exhausted, jaded.*
Tnúth, f., *longing, expecting, desiring.*
Tobac, f., g. tobac, *tobacco.*
Tóch, f., *rooting, scooping, probing.*

Tóchaim, tóch, *I dig, root up.*
Todhchaí, b., *future.*
Tofa, ab., *elected, choice, excellent.*
Tógáil, b., *raising, building.*
Tógaim, tógáil, tógaint, *I raise, take, build.*
Toghaí, a., *elective.*
Toghaim, toghadh, *I choose, select.*
Toghchán, f., *election.*
Toghthóir, f., *elector.*
Toirmeasc, f., g. toirmisc, *prohibiting; prohibition; hindering.*
Toirneach, b., g. toirní, *thunder, thunder-storm.*
Toirnéis, b., *commotion.*
Tóirse, f., g. tóirse, iol. tóirsí, *torch.*
Toirt, b., *mass, volume, size.*
Toisc, b., *tidings; circumstance.*
Toisc, cn., *on account of.*
Toistiún, f., g. toistiúin, *fourpence.*
Toite, a., *elected, chosen, choice.*
Toitín, f., *cigarette.*
Tomhailt, b., *eating, consuming.*
Tomhaisim, tomhas, *I measure, estimate, guess.*
Tomhaltóir, f., *consumer.*
Tomhas, f., *measuring, estimating.*
Tonc, f., g. tonca, iol. toncaí, *push, shove.*
Tonn, b., g. toinne, iol. tonnta, tonntracha, *wave.*
Toradh, f., g. toraidh, iol. torthaí, *fruit, result, answer.*
Tórainn, b., g. tórann, *boundary.*
Tóraíocht, b., g. tóraíochta, *pursuit, search.*
Tormas, f., *grumbling, sulking.*
Torthúil, a., bc. torthúla, *fruitful, fertile.*
Tosaíocht, b., g. tosaíochta, *priority.*
Toscaireacht, b., *deputation.*
Tosnaím, tosnú, *I begin, start.*
Tosnú, f., g. tosnuithe, *beginning, commencement.*
Tost, f., *silence.*
Trá, b., g. trá, *strand, beach.*
Tráchtáil, b., *commerce.*
Tráim, trá, *I ebb, subside.*
Tráite, ab., *drained out, ebbed, empty; exhausted.*
Tráiteoir, f., *beachcomber.*
Traothaim -thadh, *I shrink.*
Trasna, db. & r., *across, over.*
Trasnán, f., *cross-piece, hypotenuse.*
Trastomhas, f., *diameter.*
Tráth, f., *time, occasion, season; canonical hour.*
Tráthrialta, a., *regular.*
Tráthúil, a., bc. tráthúla, *timely, punctual.*
Treabhaim, treabhadh, *I plough.*
Tréadaí, f., g. tréadaí, iol. tréadaithe, *shepherd.*
Treáim, treá, *I pierce.*
Treáire, f., *a drill (borer).*
Tréanas, f., *a fast.*
Treas, a., *third.*
Tréaslaím, tréaslú, *I congratulate.*
Tréidlia, f., g. tréidlia, tréidleá, iol. tréidlianna, *veterinary surgeon.*
Tréidliacht, b., g. tréidliachta, *veterinary surgery.*
Tréimhse, b., *a space of time.*
Tréith, a., bc. tréithe, *weak, feeble.*
Tréith, b., g. tréithe, iol. tréithe, *trait, characteristic.*
Tréithiúil, a., bc. tréithiúla, *accomplished, gifted.*
Treoir, b., g. treora, iol. treora, *guide, index; direction.*
Treoraí, f., g. treoraí, iol. treoraithe, *guide, leader.*
Treorú, f., g. treoruithe, *directing.*
Trí, r., *through, by means of.*
Triail, b., g. trialach, iol. trialacha, *trying, testing; trial, test.*
Trian, f., g. triain, iol. treana, *a third.*
Trilliún, f., g. trilliúin, *trillion.*
Trilseán, f., *tress; torch.*
Tríocha, f., g. tríochad, *thirty.*
Tríochadú, a., *thirtieth.*
Tríom, fa. r., *through me* (feic Riail 17, leath. 18).
Triú, a., *third.*
Triúr, f., g. triúir, trír, *three persons.*

Troigh, b., g. troighe, iol. troithe, *a foot, a foot measurement.*
Troime, b., g. troime, *heaviness, weight.*
Troitheán, f., *pedal.*
Trom, a., bc. troime, *heavy, weighty.*
Tromaí, a., *heavy, weighty, serious.*
Tromaíocht, b., g. tromaíochta, *blaming, heaviness.*
Tromlach, f., *majority.*
Troscán, f., *furniture.*
Trua, b., g. trua, *pity.*
Truaighe, b., g. truaighe, *wretchedness, pity.*
Truamhéileach, a., bc. truamhéilí, *pitiful.*
Tua, b., g. tua, tuaighe, *axe, hatchet.*
Tuáille, f., *towel.*
Tuairim, b., g. tuairime, iol. tuairimí, *opinion.*
Tuairimíocht, b., *guessing, expressing an opinion about.*
Tuairisceán, f., *return, report.*
Tuarascáil, b., g. tuarascála, *report.*
Tuath, b., g. tuatha, *country, laity.*
Tuathal, db., *left-hand-wise.*
Tuathal, f., *a turn to the left; the reverse; an error.*
Tugaim, tabhairt, *I give.*
Tui, b., g. tuí, *thatch; straw.*
Tuigbheáil, b., *understanding.*
Tuigim, tuiscint, tuigbheáil, *I understand.*
Tuilleadh, f., *an addition, more.*
Tuilleamaí, f., *dependence, state of being under an obligation.*
Tuillim, tuilleamh, *I earn.*
Tuim, tuí, *I thatch.*
Tuíneach, f., *robe, gown.*
Tuíodóir, f., *thatcher.*
Tuíodóireacht, b., *craft of thatching.*
Tuirling, b., *descending, alighting.*
Tuirne, f., *spinning-wheel.*
Tuirse, b., *tiredness.*
Tuirsiúil, a., bc. tuirsiúla, *tiresome.*
Tuisceanach, a., bc. tuisceanaí, *sagacious, understanding.*
Tuiscint, b., g. tuisceana, *understanding.*
Tuiste, f., g. tuiste, iol. tuistí, *parent.*
Turas, f., g. turais, iol. turais, turasanna, *journey; turn, occasion.*
Turnamh, f., *fall, collapse.*
Tútail, b., g. tútaile, *clumsiness, offensive behaviour.*

U

Uabhar, f., *pride.*
Uacht, b., g. uachta, *a will.*
Uachtar, f., *upper part; cream;* uachtar oighreata, *ice cream.*
Uachtarán, f., *president, superior.*
Uachtarlann, b., *creamery.*
Uafaire, b., *dread.*
Uafar, a., bc. uafaire, *dreadful.*
Uafás, f., g. uafáis, *horror, sensation.*
Uafásach, a., bc. uafásaí, *terrible, horrible.*
Uaibhreach, a., bc. uaibhrí, *proud.*
Uaigh, b., g. uagha, *grave.*
Uaigneas, f., *loneliness, solitude.*
Uaim, fa. r., *from me* (feic Riail 17, leath. 17).
Uain, b., g. uaine, *opportunity, respite, leisure.*
Uainíocht, b., g. uainíochta, *alternation, working by turns.*
Uaisleacht, b., *nobility.*
Uaithne, a., *green.*
Ualach, f., iol. ualaí, *load.*
Uasal, a., bc. uaisle, *noble.*
Uascama, f., *apostrophe.*
Uascán, f., *hogget.*
Uatha, a., *singular (as distinct from plural).*
Údar, f., g. údair, iol. údair, *author; authority; cause.*
Údaraím -rú, *I authorise.*
Údaraithe, ab., *authorised.*
Údarás, f., *authority.*
Údarásach, a., bc. údarásaí, *authoritative.*
Údartha, a., *authoritative.*
Údarú, f., g. údaruithe, *authorising.*
Uige, b., g. uige, iol. uigeacha, *web.*

Uilechumhachtach, a., *omnipotent.*
Uileghabhálach, a., *inclusive, comprehensive.*
Uilíocht, b., g. uillochta, *entirety.*
Úim, b., g. úma, iol. úmacha, *harness, gear.*
Uimhir, b., g. uimhreach, iol. uimhreacha, *number.*
Uimhrím -riú, *I number, count.*
Uimhríocht, b., g. uimhríochta, *numeration, arithmetic.*
Úir, b., *soil, humus.*
Uireasa, b., *want, deficiency.*
Uireasbhaidh, feic uireasa.
Uirlis, b., *tool, instrument.*
Uirnín, f., *hank.*
Uirnis, b., g. uirnise, *tool, instrument.*
Uirstéad, f., g. uirstéid, *worsted.*
Uisce, f., *water.*
Uisciúil, a., bc. uisciúla, *watery, swampy.*
Úll, f., g. úill, iol. úlla, *apple; globular object.*
Ullmhaím, ullmhú, *I prepare.*
Ullmhú, f., g. ullmhuithe, *preparing, preparation.*
Ullmhúchán, f., *preparation.*
Úllord, f., g. úlloird, *orchard.*
Úmadh, f., *harnessing.*
Úmadóir, f., g. úmadóra, *harness-maker.*
Umam, fa. r., *about me* (feic Riail 17, leath. 17).
Umhal, a., bc. umhaile, umhla, *humble.*
Umhlaím -lú, *I humble, bow.*
Umhlaíocht, b., g. umhlaíochta, *humility.*
Umhlóid, b., *humility, reverence.*
Umhlú, f., g. umhluithe, *submitting, obedience.*
Uncal, f., *uncle.*
Únfairt, b., *stirring, wallowing.*
Unsa, f., *ounce.*
Úraím -rú, *I refresh, renew.*
Urasaím -sú, *I facilitate.*
Urchar, f., *shot, cast.*
Urla, f., g. urla, *forelock; eaves of house.*
Urlabhra, b., *speech (faculty of speech), utterance.*
Urlámh, b., *power, control.*
Urlámhas, f., *control.*
Urlár, f., *floor, storey.*
Urnaí, b., g. urnaí, iol. urnaithe, *praying.*
Urraim, b., g. urrama, *respect, reverence.*
Urraím, urrú, *I guarantee.*
Urraíocht, b., g. urraíochta, *guarantee.*
Urramach, a., bc. urramaí, *respectful, reverent.*
Urrús, f., g. urrúis, *security.*
Úrscéal, f., *novel.*
Úrscéalaí, f., g. úrscéalaí, iol. úrscéalaithe, *novelist.*
Urú, f., g. urúithe, *eclipsing; eclipse; eclipsis (grammar).*
Urúim, urú, *I eclipse.*
Úsáidim, úsáid, *I use.*
Úsáidte, ab., *used.*
Útamáil, b., *fumbling, groping.*
Utamálaí, f., *fumbler, botcher.*

V

Vóta, f., g. vóta, iol. vótaí, *vote.*
Vótaíocht, b., g. vótaíochta, *poll.*
Vótálaim, vótáil, *I vote.*

Ráiteacas saying; report
Ráiteas = statement
Tá ráchairt air = there is a rush for it.

Clóchuallacht Chathail,
Tta.,
Baile Átha Cliath.